

**RESUM EXECUTIU:
VALORACIONS
I
RECOMANACIONS
2018**

MEMÒRIA SOBRE LA SITUACIÓ
SOCIOECONÒMICA I LABORAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

2018

RESUM EXECUTIU:

VALORACIONS I RECOMANACIONS

MEMÒRIA SOBRE LA SITUACIÓ
SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE LA
COMUNITAT VALENCIANA

2018

ÍNDEX GENERAL

PRESENTACIÓ

BLOC I. PANORAMA ECONÒMIC

1. ECONOMIA INTERNACIONAL, EUROPEA I ESPANYOLA.....	3
2. ECONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA	7
3. SECTOR EXTERIOR	14
4. SECTOR PÚBLIC	17
5. PREUS I COSTOS	21
6. TRANSPORT I INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT	22
7. SISTEMA FINANCER A LA COMUNITAT VALENCIANA	27

BLOC II. MERCAT DE TREBALL, POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ I RELACIONS LABORALS

8. VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL	31
9. GRANS FLUXOS DEL MERCAT DE TREBALL	33
10. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ	39
11. RELACIONS LABORALS	47
12. SALUT LABORAL	54

BLOC III. NIVELLS I CONDICIONS DE VIDA

13. DEMOGRAFIA I POBLACIÓ	59
14. HABITATGE.....	63
15. EDUCACIÓ	66
16. SANITAT	70
17. MEDI AMBIENT	72
18. CONSUM	77
19. PROTECCIÓ SOCIAL.....	79
20. VIOLÈNCIA DE GÈNERE	84
21. SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ.....	89

ANNEX:

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (ODS) DE L'AGENDA 2030 I LES RECOMANACIONS DEL CES-CV.....	95
--	----

PRESENTACIÓ

Com a president del Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana em correspon fer una breu presentació de la *Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana*, que en aquest cas es correspon amb dos fets transcendents.

El primer és que la memòria correspon a l'any 2018, en el qual el Comité (CES-CV) va complir els seus vint-i-cinc anys de serveis a la ciutadania de la Comunitat Valenciana.

El segon és que l'elaboració i aprovació de la memòria ha coincidit amb la renovació de les nostres Corts i de les entitats locals de la Comunitat Valenciana.

El CES-CV que confecciona aquesta memòria en compliment d'un mandat legal d'elaborar i elevar anualment tant al Consell com a les Corts, en els cinc primers mesos de l'any, la memòria que exposa les consideracions d'aquest òrgan consultiu sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana, ofereix enguany les seues conclusions amb l'esperança que siguen un instrument útil, no només per a tota la societat valenciana, sinó molt especialment per a les persones que acabem de triar perquè ens representen i governen, les quals felicitem per haver estat elegides.

A tots aquests, els volem fer arribar amb molta il·lusió aquesta memòria, ja que, amb tota la llibertat d'actuació que els correspon com a legítims depositaris de la sobirania popular, volem transmetre'ls una visió sobre la nostra Comunitat que reflecteix una visió de conjunt i el consens que plantegen les organitzacions que formen el Comité, que representen els agents econòmics i socials i entitats de la societat civil amb una àmplia pluralitat que posa més en valor, si és possible, l'acord i la unanimitat assolits entorn d'aquesta memòria.

La memòria d'aquest any manté i aprofundeix les modificacions iniciades l'any anterior que es van introduir per a millorar el text.

S'hi afig la reforma del resum executiu de la memòria centrat ara en les conclusions que sota la forma de valoracions i recomanacions efectua el Comité, a més del fet que aquestes es diferencien clarament en el text íntegre de la memòria, en el qual es diferencien clarament el que són les dades i l'elaboració d'aquestes del que són les conclusions que extrau el CES-CV d'aquestes dades.

A més, com a novetat, aquest any s'estableix un annex, amb la previsió d'anar-lo ampliant en ocasions successives, en el qual es vinculen les recomanacions que fa el Comité amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Així mateix, s'avança en aspectes ja introduïts en la memòria de l'any anterior, com la perspectiva de gènere, la societat de la informació, etc.

S'ha mantingut també el nou procés d'elaboració iniciat l'any passat, amb elaboració de textos preliminars de la memòria, que du a terme el personal del Gabinet Tècnic sota la direcció de la secretària general de l'organisme, i el nomenament d'un membre del CES-CV com a coordinador de la memòria, així com la creació de grups de treball i nomenament de coordinadors dels diferents blocs de la memòria que, en un primer moment, han analitzat, discutit i modificat els textos, amb el consegüent valor afegit, perquè la Junta Directiva procedisca després a elevar la memòria i traslladar-la a totes les persones que formen part del Ple per a debatre-la i aprovar-la definitivament.

En aquest sentit, aprofite per a agrair l'ingent treball realitzat per la secretària general Ángeles Cuenca, el conseller Pascual Romero, com a coordinador de la memòria i del bloc III d'aquesta, i la dedicació realitzada pels consellers Ricardo Miralles i Elvira Ródenas com a coordinadors del bloc I i II respectivament. Així mateix, vull agrair també públicament, en el meu nom i en el de la Junta Directiva, a tot el personal del Comité la seua implicació en l'elaboració i redacció de d'aquesta memòria que es presenta a la societat valenciana.

Tot i que, com acabe de dir, s'ha mantingut, substancialment, el procés d'elaboració de la memòria iniciat l'any passat, també s'ha introduït la novetat que, amb caràcter previ a la seua elaboració, diversos alts càrrecs de l'Administració valenciana van comparéixer davant del Comité per a informar els seus membres sobre aspectes de la memòria relacionats amb les competències dels compareixents, iniciativa que el CES-CV vol mantindre i perfeccionar en ocasions successives.

Aquesta Memòria anual sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana, es va aprovar per unanimitat en la sessió plenària del Comité que es va celebrar el dilluns dia 27 de maig de 2019, a la seu d'aquesta institució, situada a la ciutat de Castelló i correspon a l'any 2018, i en relació amb la seua publicació es continuarà amb la versió en línia, en la nostra pàgina web, amb un accés més fàcil i la posterior actualització, així com en suport digital; tot això, amb l'objectiu d'apostar per l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, l'eficiència i el respecte al medi ambient. Únicament es farà en versió impresa el resum executiu de la mateixa memòria, que s'incorporarà, juntament amb aquesta presentació, en la versió completa de la memòria inclosa en la pàgina web com una introducció a aquesta.

Abans de passar al contingut propi de la memòria em vull detindre en una reflexió que hem compartit en el moment d'aprovar-la, ja que la constatació del finançament deficient de la nostra Comunitat no ens permet presentar una situació més favorable d'aquesta. En aquest context, una vegada més, i amb diferents governs, el CES-CV ha de reiterar la seua conclusió sobre la necessitat d'un finançament adequat de la nostra Comunitat i una política adequada d'inversions públiques en aquesta amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat.

Tot i reconéixer certes millores en les inversions i en el funcionament del fons de liquiditat autonòmica (FLA), el problema continua sense resoldre's i penalitza la ciutadania valenciana en serveis públics, generació d'ocupació i activitat econòmica. Per això és urgent que s'aborde la solució d'aquesta qüestió.

Malgrat tot això, es pot comprovar una millora relativa de la nostra situació, tal com es desprén en termes generals de les anàlisis reflectides en la memòria, encara que certament no és lineal perquè, com ja deia l'any passat, ni es produeix en tots els aspectes, ni sempre arriba a tota la població ni garanteix que el creixement de l'ocupació comporte en tots els supòsits una millora de la qualitat d'aquesta. Però, possiblement una vegada més, cal ressaltar que aquesta millora es deu, sobretot, a l'esforç propi de la ciutadania valenciana, de la nostra societat i les seues organitzacions i de les nostres institucions autonòmiques i locals.

En tot cas, en la memòria, passant al seu contingut concret, es detecten alguns fenòmens que causen una certa preocupació i que s'han de tindre en compte; en efecte, tot i que es continua en la senda del creixement, és cert que s'observen signes d'una desacceleració en el creixement i que les incerteses que provoquen situacions internacionals com el Brexit i les guerres comercials entre grans potències poden també afectar el creixement econòmic.

En aquest sentit, el CES-CV, coincidint amb les recomanacions del CESE, considera imprescindible que es busquen els instruments que garantisquen un augment de l'estabilitat econòmica de la zona de l'euro i que, en qualsevol cas, s'intente garantir que qualsevol pertorbació es podrà afrontar sense costos socials greus.

D'altra banda, vull destacar de nou l'atenció que hem posat al fet que tot l'estudi haja estat presidit per una perspectiva de gènere, per a reflectir, així, que considerem essencial la consecució de la igualtat efectiva entre dones i homes; encara que s'ha millorat aquesta perspectiva, en certs casos no hem disposat de dades desagregades suficients per a abordar-la i, per això, el CES-CV entén que aquesta informació desagregada hauria de facilitar-se per tots els organismes públics.

Com ja he dit, la memòria conté els tres grans blocs tradicionals, amb una relació entre si que facilita la millor comprensió de la situació i realitat econòmica, laboral i social de la Comunitat Valenciana.

En el primer bloc, referit al **panorama econòmic**, es comença amb el marc de referència econòmic internacional, europeu i espanyol per a passar als trets de l'economia de la Comunitat Valenciana, amb aspectes concrets com l'evolució de l'economia per sectors, l'estructura empresarial i la I+D+i, el sector exterior, la informació sobre la inversió estrangera, el sector públic, els preus i costos, el transport i les infraestructures i el sistema financer.

Cal referir-se concretament a l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana en 2018, ja que ha presentat novament un creixement del producte interior brut, a preus de mercat i en termes constants, però aquest creixement ha sigut inferior al previst com a conseqüència, entre altres factors, d'un alentiment del consum privat, una disminució de la formació bruta de capital fix i una desacceleració de la demanda externa.

Sectorialment, el sector amb més creixement és el de la construcció i presenta un bon comportament el sector primari malgrat els factors negatius, fins i tot climatològics i d'acords de la Unió Europea amb tercers països que l'han afectat.

Més reduït ha sigut el creixement en el sector serveis i, sobretot, en la indústria, que ha moderat significativament el seu creixement, cosa que ha repercutit negativament en termes d'ocupació.

Aquesta situació porta el CES-CV a tota una sèrie de propostes que en definitiva estan posant en evidència la necessitat d'aprofundir en un model productiu millor, en canvis estructurals que es basen en la productivitat i en el valor afegit, un model productiu fundat en el coneixement, la innovació, l'obertura cap a l'exterior i la reindustrialització, entre altres elements configuradors d'aquest.

En el segon bloc, que versa sobre el **mercat de treball, polítiques d'ocupació i relacions laborals**, s'inclouen les principals variables del mercat de treball; en concret s'analitzen l'activitat, l'ocupació i la desocupació, i els grans fluxos del mercat de treball, amb les vies d'entrada i d'eixida d'aquest, així com les polítiques d'ocupació, les relacions laborals, la negociació col·lectiva i la salut laboral.

En aquest bloc el Comité reitera la seua preocupació per la taxa percentual de contractació temporal, que continua sent excessiva.

També el CES-CV valora positivament moltes de les actuacions desenvolupades en matèria de polítiques d'ocupació, però continua considerant necessari impulsar la formació contínua al llarg de tota la vida laboral, i potenciar i prestigiar la Formació Professional com a ensenyament vinculat al mercat laboral.

Finalment, i per ressaltar algun altre aspecte, el CES-CV continua considerant essencial el paper del diàleg social i la negociació col·lectiva en l'ordenació de les relacions laborals i entén que cal seguir apostant per procediments de solució negociada, conciliació, mediació i arbitratge, que oferisquen resultats ràpids i eficaços en relació amb els conflictes laborals, valorant positivament el paper dels organismes que assumeixen aquestes funcions.

El tercer bloc és el relatiu als **nivells i condicions de vida**, que desenvolupa l'anàlisi de les matèries relacionades amb la qualitat de vida com són l'estructura demogràfica, l'habitatge, l'educació i ciència, la sanitat, el medi ambient, el consum, la protecció social, la violència de gènere —que apareix per primera vegada amb el relleu que ha de tindre un problema social de tanta gravetat—, i la societat de la informació.

En aquest bloc el CES-CV expressa, una vegada més, la seua preocupació per qüestions com el despoblament de bastants comarques de l'interior de la nostra Comunitat, especialment les de menys activitat industrial, l'envelliment de la població, el problema de l'accés a l'habitatge especialment per al jovent, la necessitat d'adaptar la dispensa farmacèutica al tractament i la durada d'aquest, les taxes de pobresa, etc., al mateix temps que valora molt positivament moltes de les polítiques que s'han fet en

matèries com la recollida selectiva de residus, els serveis socials —incloent-hi la posada en funcionament de la renda valenciana d'inclusió—, el funcionament de les juntes arbitral de consum, etc.

En general, el Comité conclou en la necessitat de continuar i aprofundir en les polítiques ja iniciades en molts d'aquests aspectes que, sens dubte, han de contribuir —i ja estan contribuint— a erradicar l'exclusió social i millorar les condicions de vida dels valencians.

Per a finalitzar, vull convidar a la lectura d'aquesta memòria perquè no es pot defugir l'amplitud de continguts que té, moltes vegades, amb anàlisis generals i comparacions de diferents anys, que són elements que caracteritzen aquesta visió àmplia i compartida, des del diàleg i el consens, per identificar els problemes per a intentar, també, aportar solucions des de la perspectiva dels agents econòmics i socials i d'altres organitzacions de la societat civil que són les mateixes organitzacions que conformen el Comité i són el principal tret característic d'aquesta institució, que ofereix a la societat valenciana aquesta memòria que pretenem que millore en cada ocasió i que intenta ser un reflex fidel d'aquesta societat.

Castelló, juny de 2019

Carlos L. Alfonso Mellado
*President del Comité Econòmic i Social
de la Comunitat Valenciana*

BLOC I

PANORAMA ECONÒMIC

1. ECONOMIA INTERNACIONAL, EUROPEA I ESPANYOLA

1.1. CONJUNTURA ECONÒMICA INTERNACIONAL

La descripció de la conjuntura econòmica internacional realitzada en el primer apartat de la memòria, a través dels principals indicadors macroeconòmics, posa de manifest que el creixement econòmic mundial es va mantindre estable en 2018, en part, gràcies al fet que l'acceleració que es va produir amb els canvis en les polítiques fiscals als Estats Units d'Amèrica va contrarestar la disminució del ritme de creixement d'altres economies importants.

En 2018 es va produir un augment considerable de les tensions comercials entre les principals economies del món. Així, les mesures adoptades pels Estats Units per a augmentar els aranzels d'importació van desencadenar represàlies i contrarepresàlies, amb la qual cosa el creixement del comerç mundial va perdre impuls. A més, una altra sèrie d'esdeveniments van contribuir a moderar el creixement global: els desequilibris macroeconòmics a l'Argentina i a Turquia, les dificultats afrontades en la indústria de l'automòbil a Alemanya, l'enduriment de les polítiques de crèdit a la Xina i les condicions financeres més restrictives en les economies avançades en els últims mesos de l'any.

Aquests esdeveniments van provocar que el creixement econòmic mundial en 2018 fora més heterogeni en relació amb anys anteriors. Així, l'activitat econòmica es va mantindre forta als Estats Units, mentre que descendia en altres economies; entre aquestes, el Japó i algunes economies emergents com l'Argentina i Turquia. Així mateix, l'activitat es va desacelerar a la Xina durant la segona meitat de 2018.

Les tensions comercials, els alts nivells de deute, els grans riscos geopolítics, l'evolució del mercat del petroli i les expectatives canviants respecte a la trajectòria de la política monetària dels Estats Units van contribuir a un cert enduriment de les condicions financeres mundials.

Per tant, les economies més grans del món han de prendre mesures per a disminuir les grans tensions i evitar imposar aranzels a un nombre cada vegada més elevat de productes, que poden posar en risc les perspectives del comerç mundial, amb efectes significatius com l'alentiment de la inversió, l'augment dels preus al consum i la disminució de la confiança de les empreses. Aquesta situació repercutiria especialment en l'activitat exportadora de les economies d'Àsia Oriental, molt vinculades al comerç entre la Xina i els Estats Units. Així mateix, un alentiment del creixement a la Xina i als Estats Units també podria reduir la demanda de productes bàsics, la qual cosa afectaria els exportadors de productes de certs països emergents d'Àfrica i de l'Amèrica Llatina, així com fer més vulnerables les situacions financeres d'alguns països.

1.2. UNIÓ EUROPEA I ZONA EURO

L'evolució de l'activitat econòmica, laboral i social de la Unió Europea i de la zona euro en 2018 ha estat determinada per una sèrie de factors al llarg de tot l'any.

Tot i que l'expansió econòmica va continuar en 2018, el ritme de creixement es va alentir, a causa d'alguns factors, entre els quals cal destacar el debilitament del comerç mundial, al qual s'ha fet referència anteriorment, juntament amb altres situacions adverses relacionades amb països i sectors concrets, com les condicions meteorològiques desfavorables, les vagues del sector del transport de la primera meitat de l'any, l'entrada en vigor el dia 1 de setembre del procediment d'assaig de vehicles lleugers harmonitzat a escala mundial (WLTP), que va afectar el sector de l'automòbil i l'augment de la incertesa política, especialment en relació amb la perspectiva d'un augment del proteccionisme, durant la segona meitat de l'any.

Per això, s'entén que la demanda exterior tinguerà una mínima aportació al creixement del PIB, conseqüència d'un debilitament de les relacions comercials internacionals. Les exportacions de la zona euro a Àsia i especialment les de béns d'equip van disminuir considerablement. Les exportacions al Regne Unit i a la Xina van ser les més afectades per la situació de l'entorn internacional, mentre que les vendes als Estats Units es van veure afavorides possiblement pels efectes d'anticipació al risc de la imposició d'aranzels a les importacions a la UE per part de l'Administració estatunidenca.

No obstant això, l'economia de la Unió Europea i la zona euro va mantindre el seu creixement, impulsada per la recuperació del mercat de treball, amb la generació d'ocupació i la reducció de la taxa de desocupació al seu nivell més baix des de l'inici de la crisi. Aquest dinamisme del mercat de treball va contribuir a l'augment generalitzat dels salaris i les dues circumstàncies, al sosteniment del consum privat. No obstant això, persisteixen diferències entre els Estats membres. N'és un exemple clar el percentatge elevat d'assalariats que tenen un contracte de durada determinada a Espanya, el més alt de tota la Unió Europea i que en 2018 ha augmentat lleugerament

Les perspectives de la demanda interna, l'esmentada millora del mercat de treball i del creixement dels salaris van influir en l'augment dels preus, alhora que l'increment dels preus de l'energia, com a conseqüència de l'evolució dels preus del petroli, van incrementar la inflació general que va continuar confluint cap a l'objectiu d'inflació a mitjà termini.

Potser per això, malgrat els ajustos recents a la baixa de les previsions de creixement, el Banc Central Europeu ha decidit posar fi al seu programa d'expansió quantitativa i eliminar així un important pilar de suport polític al creixement de la zona de l'euro.

El Comité Econòmic i Social Europeu (CESE) tem que els riscos d'evolució a la baixa per a les perspectives econòmiques de la zona de l'euro puguin arribar a convertir-se en

una altra crisi socioeconòmica en un futur no molt llunyà, la qual cosa plantejaria desafiaments importants per a l'ajust. En aquest sentit, el CES-CV coincideix amb el CESE en el fet que és de la màxima importància que les economies de la zona de l'euro desenvolupen la resiliència econòmica, un objectiu que subjau a les recomanacions de la Comissió Europea sobre la política econòmica de la zona de l'euro. No obstant això, la cerca de la resiliència econòmica ha d'anar acompanyada d'una capacitat més gran d'aquests mercats per a afrontar les pertorbacions amb un cost social limitat.

La convergència cap a unes estructures econòmiques més resilients és, per tant, un objectiu important, igual que l'aprofundiment de la UEM, millorar l'entorn empresarial, efectuar reformes que estimulen la productivitat en determinats estats membres de la zona de l'euro i reforçar les condicions que donen suport a les pujades salarials referenciades a la productivitat, respectant el paper dels interlocutors socials.

Així mateix, el CES-CV considera que s'ha d'incentivar la contractació de treballadors a temps indefinit en alguns països de la Unió Europea, com és el cas d'Espanya, per a assolir més estabilitat en l'ocupació, amb les conseqüències favorables que se'n deriven.

1.3. ECONOMIA ESPANYOLA

L'anàlisi conjuntural de l'economia espanyola mostra que aquesta ha continuat creixent en 2018, però de manera més moderada, com també ha ocorregut en les economies del nostre entorn. El producte interior brut (PIB) a Espanya va avançar un 2,6 %, el creixement més reduït en quatre anys. En la primera meitat de l'any l'economia va créixer més del que es va estimar en la dada avançada i en la segona meitat s'ha produït una desacceleració de l'activitat un poc més pronunciada del que s'esperava. La major debilitat és conseqüència bàsicament d'un pitjor comportament de les exportacions de mercaderies, encara que també s'ha moderat el consum de les llars. Pel que fa a la inversió, va millorar en la primera meitat de l'any, però va retrocedir entre octubre i desembre. La inversió de béns d'equip i maquinària va caure considerablement en el quart trimestre, un indicador clar de falta de confiança empresarial. L'alentiment global del comerç i les dificultats dels fabricants alemanys, especialment en la segona meitat de l'any, van afectar l'evolució de l'economia espanyola. En resum, les exportacions van créixer menys i això va repercutir negativament en la inversió en la indústria. Per contra, la inversió en habitatge es va incrementar considerablement en l'últim trimestre de 2018.

El sector de la construcció va tornar a liderar el creixement en 2018 i el sector serveis també va contribuir positivament, a causa del bon comportament de les activitats professionals i les financeres. Per contra, la indústria ha mostrat una desacceleració clara respecte a l'any anterior, de manera que ha perdut pes relatiu sobre el conjunt del PIB de l'economia espanyola.

L'ocupació va sumar un 2,6 % interanual, unes taxes similars a les del creixement del PIB, la qual cosa corrobora la incorporació al mercat de treball de persones amb una qualificació més baixa i l'augment del pes en l'activitat econòmica dels sectors menys productius, com la construcció o les administracions públiques, en detriment d'altres més productius com la indústria. A més, com ja hem comentat en l'apartat anterior, s'ha produït un augment lleuger d'una dècima en la taxa de temporalitat, que és la taxa més elevada entre els països de la Unió Europea. En 2018, l'ocupació va créixer de manera important amb 469.000 llocs de treball a temps complet. Aquesta millora de l'ocupació va coincidir amb pujades de la remuneració per assalariat i dels costos laborals unitaris, però no lligats a augments de la productivitat, cosa que va poder incidir negativament en la competitivitat de l'economia espanyola.

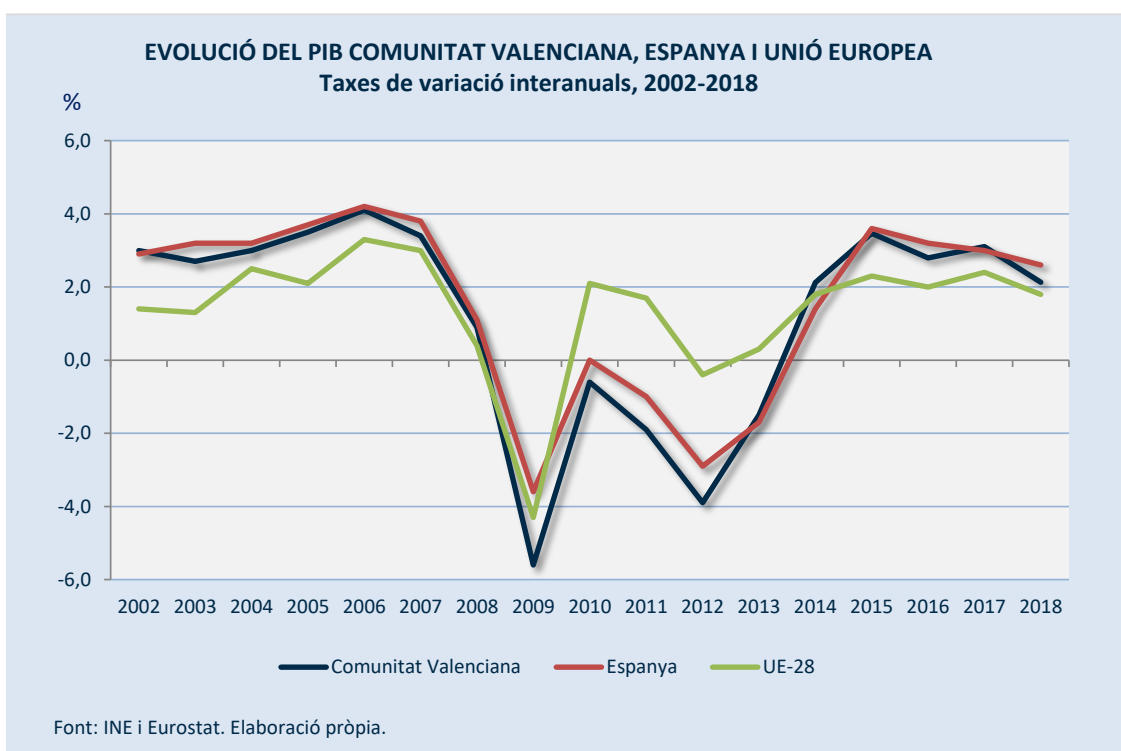
El sector exterior, que va impulsar el creixement en l'inici de la recuperació, ha mostrat una aportació negativa al PIB de -0,3 punts (+0,1 punts en 2017), conseqüència, en part, de l'encariment del petroli i per l'alentiment patit en mercats com Alemanya, Turquia, el Regne Unit i Itàlia. Per contra, la demanda nacional va contribuir en 2,9 punts al creixement del PIB, similar al de l'any anterior, per tant, el que va produir la desaceleració en 2018 va ser la deterioració del sector exterior. Si en l'exercici precedent les exportacions de béns i serveis van créixer un 5,2 % anual, en 2018 només van avançar un 2,3 %, mentre que les importacions van créixer un 3,5 % enfront del 5,6 % de 2017.

En resum, es pot afirmar que l'any 2018 ha sigut positiu per a l'economia espanyola en termes de creixement econòmic, generació d'ocupació, disminució de la taxa d'atur i estabilitat de preus. No obstant això, aquest resultat conjuntural no ha anat acompanyat de reformes estructurals que permeten corregir els problemes macroeconòmics que alenteixen i dificulten convergir en termes de renda i ocupació amb els països de la UEM.

El CES-CV entén que s'han d'abordar amb més fermesa reformes en el sistema productiu, aplicant polítiques tecnològiques dirigides, entre altres objectius, a reindustrialitzar un teixit productiu altament terciaritzat, a augmentar la capacitat productiva de l'economia i a elevar-ne la productivitat, de manera que es permeta convergir realment en termes de renda, d'ocupació i protecció social.

2. ECONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

El producte interior brut (PIB), a preus de mercat, en termes reals, de la Comunitat Valenciana va experimentar un creixement important en els anys precedents a la crisi econòmica, amb taxes de variació per damunt de les registrades per la mitjana de les economies europees del nostre entorn. No obstant això, la crisi econòmica va incidir més negativament en la nostra Comunitat, que va mostrar taxes de variació negatives entre 2009 i 2013, superiors a les de les economies esmentades fins a l'any 2012. Des de l'any 2014, l'economia valenciana va tornar a la senda del creixement i va mostrar des d'aleshores unes taxes de variació, en termes reals, inferiors a la mitjana d'avanç registrada a Espanya, amb excepció de 2017, i en el conjunt de les economies del nostre entorn.

Després d'una dècada des que va començar la crisi, l'avanç registrat pel volum del PIB a preus de mercat, en termes reals, en els últims anys ha permès arribar en 2018 pràcticament als nivells registrats en 2008. No obstant això, l'economia valenciana en 2018 ha crescut menys del que es preveu per les diferents institucions que elaboren prediccions i estimacions regionals, a causa d'un alentiment del consum privat i de la formació bruta de capital fix respecte a l'any precedent, així com d'una desacceleració de la demanda externa.

Des de la perspectiva sectorial, com ja va ocórrer en 2017, l'avanç més gran s'ha registrat en la construcció. Per contra, la indústria ha moderat significativament el creixement respecte a l'any anterior, mentre que els serveis creixien lleugerament per davall de la mitjana en l'àmbit de la nostra Comunitat.

En relació amb el **sector primari**, l'any 2018 ha sigut un any difícil per al sector a la Comunitat Valenciana, perquè ha hagut de fer front a una sèrie d'esdeveniments adversos que han dificultat la seua activitat. Malgrat això, el sector ha crescut per damunt de la mitjana registrada l'any anterior i en el mateix percentatge que Espanya, mentre que el seu mercat de treball mostrava una generació d'ocupació i un descens de la desocupació.

Entre les dificultats més remarcables que el sector ha hagut d'afrontar durant l'exercici 2018 destaquen la incertesa sobre la PAC derivada de l'eixida del Regne Unit de la Unió Europea (Brexit) i la repercussió que té sobre el pressupost; la incidència sobre el sector cítricol dels acords signats entre la UE-28 i tercers països, com el Marroc, Egipte i especialment amb Sud-àfrica, que ha desplaçat una gran quantitat de la mandarina autòctona dels mercats europeus; la confirmació d'aranzels a l'oliva espanyola per part de l'Administració dels Estats Units; l'augment important dels costos de producció que ha afectat gran part del sector, especialment el ramader; i l'efecte negatiu de les inclemències meteorològiques, amb pluges escasses durant la primera meitat de l'any i unes pluges persistents en la segona meitat que han provocat danys en els cultius, acompanyats a vegades de pedra com els que es van patir a les comarques de la Plana d'Utiel-Requena, la Ribera Alta i la Ribera Baixa.

A tots aquests reptes als quals s'ha enfrontat el sector, cal afegir les dificultats estructurals, entre les quals cal destacar el nombre elevat d'explotacions agràries de dimensió reduïda, tant de superfície com econòmica, que suposen un dels problemes més grans que afecten el futur i la competitivitat de l'agricultura valenciana. Les explotacions amb una dimensió més gran presenten una capacitat d'adaptació més elevada davant dels canvis. L'augment de la grandària de les explotacions s'està produint principalment per la cessió de parcel·les de persones que cedeixen en la seua activitat agrària (a causa de la falta de rendibilitat d'aquestes) cap a agricultors i agricultores professionals.

El **sector industrial** ha experimentat una desacceleració important del seu creixement en comparació amb el dinamisme dels exercicis anteriors, provocada, en part, per la debilitat de la demanda interna, especialment pel consum privat, per una demanda externa inferior i per les dificultats de determinats subsectors, com el cas de l'automòbil. Al mateix temps, s'ha produït una caiguda important en l'ocupació industrial, reflex d'aquesta pèrdua de pes relatiu del sector sobre el total de la producció de l'economia valenciana.

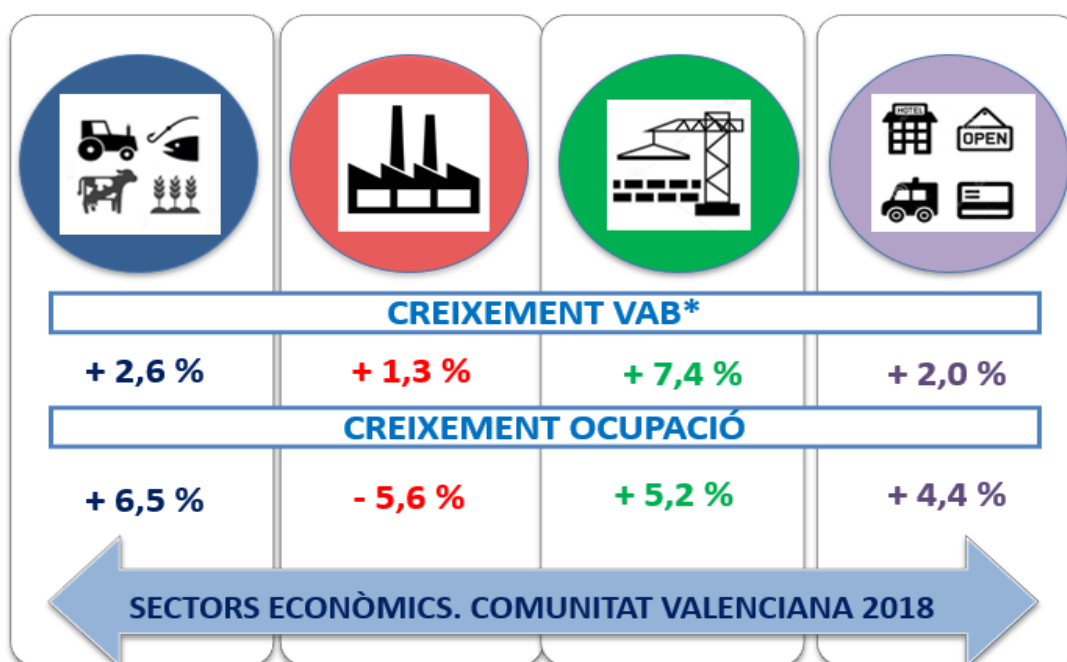
Els diversos indicadors utilitzats per a l'anàlisi del sector industrial, com l'índex de producció industrial (IPI), els índexs de xifra de negocis (ICN) i d'entrada de comandes (IEP) i el consum d'energia elèctrica, entre altres, mostren aquest alentiment de l'activitat del sector en 2018. Aquest dinamisme més baix s'ha traslladat a la moderació dels preus industrials, sobretot als de béns de consum i als d'equip, de manera que aquests últims han experimentat una caiguda en termes mitjans. Per contra, els preus dels béns energètics s'han incrementat com a conseqüència de l'evolució del preu del petroli, especialment en els mesos centrals de l'any.

No obstant això, les dades mostren un comportament desigual en les diferents branques d'activitat. Així, els béns de consum, especialment, calçat i paper i arts gràfiques, juntament amb automòbil, fusta i maquinària, han registrat el retrocés més gran. Per contra, la indústria química, material i aparells elèctrics i electrònics han mostrat un millor comportament, igual que l'energia i les indústries extractives, afavorides per l'augment de les exportacions.

L'estratègia de política industrial "Visión 2020", que va nàixer amb l'objectiu de constituir-se en el full de ruta de l'economia valenciana per a la nova etapa (2014-2020), a través d'una reorientació gradual del seu patró de creixement cap a activitats més basades en el coneixement i la innovació, establia l'objectiu d'augmentar el pes de la indústria en l'activitat de l'economia de la Comunitat Valenciana fins al 20,0 % del PIB regional l'any 2020. Enguany la indústria ha reduït el seu pes sobre el conjunt del PIB i es manté a 1,7 punts d'aconseguir l'objectiu esmentat.

L'activitat de la construcció té una importància socioeconòmica, per la seua contribució al creixement econòmic, com ha tornat a ocórrer enguany en la nostra Comunitat, així com per l'efecte multiplicador sobre la resta dels sectors econòmics, com la indústria i els serveis, i per la seua incidència notable en la generació d'ocupació tant directa com indirecta.

El sector de la construcció s'ha vist afavorit per l'augment dels ingressos de les llars, en termes reals, gràcies a l'estabilitat de preus i la recuperació del mercat laboral, a més de l'oferta de crèdits amb tipus d'interés baixos. La inversió en construcció ha mantingut el seu dinamisme en 2018, tant en habitatge com en obra civil. Aquesta reactivació de l'activitat constructora s'ha traduït en un increment dels preus de l'habitatge, com es recull en el capítol 14 de la memòria dedicat a l'habitatge.

* Valor Afegit Brut

En 2018 el turisme ha continuat ampliant la seua contribució a l'economia de la Comunitat Valenciana, i ha arribat al 14,6 % del PIB; per aquest motiu la seua política pública, a més de ser necessària per a l'ordenació, qualificació i promoció del sector, s'ha de desenvolupar en cooperació amb el conjunt d'agents públics i privats que intervenen en la configuració d'una oferta turística que ha de ser cada vegada més diversa.

En 2018, els principals indicadors d'evolució del sector turístic valencià se situen en positiu, per damunt de la mitjana de destinacions espanyoles, a excepció de les pernoctacions extrahoteleres, a causa de l'evolució dels apartaments gestionats per empreses; no obstant això, l'evolució del conjunt de l'allotjament de lloguer, basada en les enquestes a la demanda, és positiva, mentre l'oferta d'habitatges segons el Registre de Turisme va créixer un 18 %; el nombre de pernoctacions en càmpings ha crescut un 8,1 % i en allotjament rural, un 3,4 %.

En 2018 un total de 9,2 milions de turistes han visitat la Comunitat Valenciana, la despesa total realitzada ascendeix a 8.944,7 milions d'euros; els dos indicadors suposen dos nous màxims.

La **xarxa empresarial valenciana** es caracteritza per la diversitat de les seues activitats. Les indústries del calçat, del tèxtil, del joguet, del moble i de la ceràmica tenen un pes econòmic important, així com la siderúrgia, la indústria de l'automòbil, química, petroquímica i hortofructícola, que es concentren en diversos punts de la geografia de la nostra Comunitat.

Les petites i mitjanes empreses tenen un pes important en l'estructura empresarial de la Comunitat Valenciana. El 95,5 % del teixit empresarial (95,6 % un any abans) són microempreses (empreses de 0 a 9 treballadors) i el 53,7 % són empreses sense assalariats (53,9 % l'any precedent), cosa que corrobora el clar domini de l'autoocupació que s'observa en l'estructura jurídica empresarial valenciana i els mínims canvis experimentats en la seua estructura.

Aquesta estructura empresarial és un dels factors determinants de la productivitat i competitivitat de les empreses en el nostre àmbit territorial. La Comunitat Valenciana es troba dins del grup de regions desenvolupades de la Unió Europea; no obstant això, la seua productivitat no arriba al 90 % de la mitjana de la UE-28. Així mateix, les empreses de la Comunitat Valenciana tenen una productivitat mitjana inferior a la mitjana d'Espanya, la qual cosa suposa una disminució de la seua competitivitat i, amb això, una limitació en la capacitat de creixement i en la generació d'ocupació.

L'última dada disponible de remuneració per persona assalariada a la Comunitat Valenciana la situava en 2017 en un 9,0 % inferior a la mitjana d'Espanya i en un 22,1 % per davall de la mitjana de les tres comunitats autònomes amb remuneracions més altes (el País Basc, Madrid i Navarra). Tots els sectors econòmics van registrar una remuneració per persona assalariada inferior a la mitjana espanyola; destaca la indústria manufacturera, en la qual només s'arriba al 85,3 % d'aquesta mitjana. Per la seua banda,

el cost laboral unitari (CLU), és a dir, el percentatge del producte per persona ocupada que es destina a retribuir el treball, es va reduir en 2017, com a conseqüència d'un creixement de la productivitat lleugerament superior al de la remuneració de les persones assalariades.

*Una vegada fetes aquestes valoracions de l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana, en primer lloc, pel que fa al **sector primari**, el CES-CV considera que l'Administració hauria d'incrementar l'esforç a fomentar les activitats agroalimentàries amb la finalitat de facilitar l'accés a nous mercats, amb una millora, entre altres aspectes, dels canals de comercialització, i l'incentiu de la introducció de noves tecnologies i de les inversions innovadores, sense perjudici de la protecció del medi ambient. Amb tot això, els resultats econòmics i mediambientals de les empreses agroalimentàries millorarien i podrien mantindre l'ocupació existent i fomentarien la creació de llocs de qualitat en les zones rurals.*

El CES considera que hi hauria d'haver una exigència de reciprocitat en les campanyes d'inspecció, en les relacions comercials i la normativa amb tercers països, en matèries com ara estàndards de seguretat alimentària, seguretat fitosanitària, seguretat de sanitat i benestar animal que siguen obligatòries per als productors comunitaris. Igualment, caldria fer un estudi previ d'impacte sobre les produccions europees, establir mesures de salvaguarda en els acords amb tercers i dur a terme una política més activa de la UE enfront de les barreres tècniques i fitosanitàries en altres mercats.

D'altra banda, mentre que a la Unió Europea hi ha un únic protocol sanitari d'aplicació per a l'entrada de productes en qualsevol estat membre de la UE, els estats membres han de negociar els seus protocols bilateralment amb cada país per a poder exportar els seus productes. Tenint en compte que l'elaboració i aprovació de protocols per a la importació de productes agraris són processos llargs i molt costosos, el CES-CV considera que l'obertura a nous països requereix un esforç de les administracions per a agilitzar els processos de negociació bilateral dels protocols.

En els últims anys s'ha produït un augment en la incorporació de joves a l'agricultura. El CES-CV entén que incrementar i millorar la formació d'aquest col·lectiu i, en general, de totes aquelles persones que es dediquen a l'agricultura és un element essencial per a facilitar un canvi de model productiu per a aconseguir una agricultura més intensiva en coneixement.

La Generalitat Valenciana hauria de tindre en compte les externalitats positives de l'agricultura i silvicultura valencianes en general i de la citricultura especialment, que estan lluitant contra la desertificació, el canvi climàtic, la despoblació i protegint el paisatge. Per tant, el CES-CV considera convenient que les administracions públiques establisquen les mesures adequades per a mantindre i potenciar aquest tipus d'activitats, els efectes positius de les quals, tant directes com indirectes, afavoreixen el desenvolupament sostenible, la biodiversitat i els paisatges rurals, com ara oliveres mil·lenàries, arbres catalogats, etc.

El Comité valora positivament la convocatòria d'ajudes per a fomentar una pesca i aqüicultura sostenible, la qual cosa permetrà un augment en la producció i la competitivitat dels nostres productes, si bé constata la necessitat de continuar treballant en la conservació i protecció dels recursos pesquers i en el foment de la recuperació dels caladors.

Així mateix, es congratula que les mesures adoptades per les confraries de pescadors, que han efectuat parades biològiques i més control dels residus al mar puguin haver contribuït a un increment de les captures per a aquest últim exercici. Malgrat això, cal que l'Administració prenga les mesures necessàries per a assolir un control superior en l'abocament de deixalles al mar, amb l'aplicació, si escau, de les sancions corresponents en cas d'abocament.

*Pel que fa al **sector industrial**, el CES-CV continua insistint en la necessitat d'intensificar les polítiques dirigides a incrementar la seua competitivitat, amb projectes encaminats a la promoció del sector, que garantisquen la permanència del teixit industrial existent al llarg del nostre territori i afavorisquen la generació de noves activitats sostenibles i respectuoses amb el medi ambient. La I+D+i, la digitalització i la internacionalització, així com la disponibilitat d'infraestructures són elements essencials per a elevar la competitivitat i poden ajudar al fet que el sector industrial genere ocupació més estable.*

La innovació empresarial i la incorporació de noves tecnologies de la informació, entre altres aspectes, possibilitarà una producció sostenible de més qualitat i amb més valor afegit, amb una millora de la productivitat i la competitivitat. En aquest sentit, el CES-CV participa de la idea de fomentar la indústria 4.0, és a dir, la digitalització de la indústria a la Comunitat Valenciana a fi d'avançar cap a l'empresa intel·ligent, que es caracteritza per la capacitat de transformació, l'eficiència dels recursos i la col·laboració constant entre persones i màquines, aspectes que incorporen valor afegit. Consisteix, per tant, a incrementar la competitivitat empresarial mitjançant la transformació digital progressiva del nostre sector industrial, el desenvolupament, l'especialització i consolidació de l'oferta de les tecnologies de l'electrònica, la informació i les comunicacions (TEIC) i l'establiment, la millora i la consolidació de plataformes de col·laboració sostenibles entre empreses, organismes d'investigació i agents innovadors.

D'altra banda, cal aprofitar el teixit industrial consolidat amb presència de clústers comarcals i intensificar el procés de localització, agrupació i cooperació d'empreses que faciliten la transferència de coneixement i informació i la generació d'innovacions i externalitats positives.

*El CES considera necessari que es continuen fomentant actuacions i programes en el **sector turístic** com ara esdeveniments culturals i esportius, congressos, turisme de salut, turisme gastronòmic, concerts, festivals i similars, i es faça una aposta important per a desestacionalitzar el turisme a fi de millorar els nivells de qualitat en l'ocupació, la productivitat, la sostenibilitat i la rendibilitat.*

*Pel que fa a la **grandària de les empreses** que conformen el teixit empresarial de la Comunitat Valenciana, el CES-CV entén que s'hauria d'afavorir l'augment de la grandària mitjana, és a dir, redimensionar el teixit empresarial mitjançant, entre altres aspectes, l'increment intern de la seua capacitat; cooperació o aliances entre empreses; integració, concentració o convergència empresarial. Les empreses més grans, generalment, inverteixen més en I+D+i i en la formació dels seus treballadors i treballadores i personal directiu, intensifiquen les seues estratègies d'internacionalització i solen tindre unes millors condicions en els seus contractes laborals.*

*El Consell Europeu va adoptar un conjunt de mesures encaminades, entre altres objectius, a establir els fonaments d'un creixement intel·ligent, sostenible socialment integrador i creador d'ocupació de qualitat, per a reforçar la governança econòmica i la competitivitat de la zona euro i de la Unió Europea. Els caps d'Estat o de Govern de la zona euro van aprovar el març de 2011 el Pacte per l'Euro Plus, per a reforçar el pilar econòmic de la Unió Econòmica i Monetària, imprimir un nou caràcter a la coordinació política i millorar la competitivitat i assolir un grau superior de convergència. Aquest pacte se centra principalment en la competitivitat per a evitar desequilibris perjudicials, ja que aquesta és essencial per a contribuir al creixement més accelerat i sostenible. En aquest sentit el CES-CV comparteix la necessitat d'adoptar mesures per a impulsar la **competitivitat**, encaminades a afavorir els salaris referenciats a la productivitat respecte a l'economia en el seu conjunt i en cada un dels sectors principals.*

*Per això, el CES-CV considera que la productivitat és la variable sobre la qual s'ha d'actuar de manera estructural, per a millorar i acurtar distàncies amb la mitjana d'**Espanya**, i augmentar l'esforç inversor en els seus principals determinants: I+D+i, formació en els recursos humans (empresariat i treballadors i treballadores), grandària empresarial.*

Aquestes propostes permetrien aconseguir uns nivells més elevats de productivitat en les empreses dels diferents sectors, sobretot en indústria i serveis (turisme, comerç), amb la consegüent millora de la competitivitat i un augment de la capacitat per a aconseguir un creixement econòmic sostenible i equilibrat i menys sensible als canvis en els cicles econòmics. Tot això facilitaria la generació d'ocupació més estable i de qualitat, especialment entre els col·lectius més vulnerables, com els joves, les dones i les persones desocupades de llarga durada.

*En resum, les dades conjunturals que recollim en el capítol de la memòria relatiu a l'economia valenciana corroboren la necessitat de dur a terme canvis estructurals que impulsen una **transformació modernitzadora de l'estructura productiva valenciana**, actuen sobre els sectors productius clau, permeten afrontar les debilitats de l'economia valenciana, des de la perspectiva macroeconòmica, com són l'elevada desocupació, la baixa productivitat per persona ocupada o l'estancament del nivell de renda per habitant per davall de la mitjana d'Espanya, que des de l'inici de la crisi no ha avançat i continua sent inferior entorn de dotze punts.*

La Comunitat Valenciana ha d'establir definitivament les bases per a avançar cap a un model econòmic basat en el coneixement, la innovació, l'obertura i la connexió amb l'exterior, articulat sobre el principi de sostenibilitat, tant ambiental com productiva i social, que aposte per la recuperació de l'agricultura, potenciant l'agricultura ecològica i reforce el paper de les empreses agroindustrials com a tractius en el procés de modernització; per la reindustrialització amb una contribució més elevada de la indústria al producte interior brut i a l'ocupació; per l'impuls d'un turisme sostenible i un model de comerç equilibrat.

El CES considera essencial per al futur de la societat que s'incremente al màxim possible la inversió en investigació científica i tecnològica tant pública com privada. A aquest efecte les administracions públiques haurien de dissenyar programes suficientment incentivadors per a aquest tipus d'investigació. La Generalitat Valenciana aposta clarament per la innovació i per l'economia del coneixement i l'increment de la productivitat i l'ocupació de qualitat, i n'és un reflex el creixement pressupostari dut a terme l'any 2018.

3. SECTOR EXTERIOR

3.1. COMERÇ EXTERIOR DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Les dades recollides en la memòria relatives al comerç exterior de la Comunitat Valenciana permeten afirmar que el sector exterior s'ha caracteritzat en els últims anys per comptabilitzar un saldo positiu de la balança comercial; de fet, en 2018 ha sigut la quarta comunitat autònoma amb més superàvit en aquesta balança i ha contribuït amb quasi 2.900 milions a la disminució del dèficit de la balança comercial exterior de l'economia espanyola.

No obstant això, les exportacions de la Comunitat Valenciana al llarg de 2018 s'han moderat, en certa mesura, a causa de la caiguda de les vendes de vehicles, que ha contrarestat en part l'avanç dels productes energètics, i s'ha alentit el dinamisme de les importacions, que han crescut quasi la meitat que en 2017. Les importacions han crescut a un ritme més ràpid que les exportacions, per la qual cosa el saldo comercial positiu s'ha reduït entorn d'un 19 % respecte a l'any anterior. En general, la disminució del dinamisme de la demanda mundial i l'augment del preu del petroli durant una part de l'any han incidit en el sector exterior de la nostra Comunitat.

Com s'ha indicat anteriorment, una sèrie d'esdeveniments van provocar el debilitament de l'activitat econòmica mundial, especialment en la segona meitat de l'any, moment en què van destacar les tensions comercials entre els Estats Units i la Xina, la incertesa pel procés d'eixida del Regne Unit de la Unió Europea (Brexit) i per les mesures proteccionistes estatunidenques, els canvis en el mercat de l'automòbil o els desequilibris en alguns països emergents. Per contra, una altra sèrie de factors han afavorit les vendes a l'exterior, com l'augment del preu del petroli en els mercats internacionals que ha elevat l'import de la quantitat exportada per la planta petrolífera de Castelló, un nombre més alt d'empreses exportadores o els acords comercials de la Unió Europea amb altres països (el Canadà i el Japó).

L'economia valenciana està més present en els mercats internacionals, segons es desprèn del grau d'obertura a l'exterior de la nostra Comunitat, superior a la mitjana nacional, tot i que cal no oblidar les importants limitacions que presenta aquest indicador. Aquesta presència en l'exterior s'ha vist afavorida per l'augment del nombre d'empreses a la Comunitat Valenciana que operen amb l'exterior, que al final de 2018 ascendien a 23.163, quasi mil més que un any abans.

D'altra banda, en 2018 s'ha avançat lleugerament en el desitjable procés de diversificació exportadora de la nostra Comunitat, tant en el cas dels béns com en les destinacions d'aquests. En el cas dels productes exportats s'ha reduït el pes relatiu dels principals productes venuts a l'exterior, per causa principalment de la caiguda de vehicles, si bé els tres principals grups de productes (automòbils, sector de l'alimentació

i productes químics) continuen representant més del 58,0 % de les exportacions. En concret, l'avanç de les exportacions ha tornat a sustentar-se en gran manera en les vendes de vehicles que suposa prop de la quarta part de les nostres exportacions, i en una evolució favorable del sector de l'alimentació, dels productes de la indústria química, dels béns d'equip i dels materials elèctrics per al consum.

Pel que fa a la diversificació geogràfica, s'ha observat que els països de la Unió Europea continuen sent la principal destinació de les exportacions valencianes. L'alentiment econòmic experimentat en 2018 d'aquestes economies europees i el major avanç de tercers països han provocat una minoració de 0,8 punts en el pes de les exportacions valencianes a la Unió Europea sobre el total exportat. Part d'aquesta situació té l'explicació en la relació comercial amb el Regne Unit, que aquest any ha experimentat una caiguda del 3,9 % en el volum total exportat, la qual cosa ha suposat una reculada de més de 4,2 punts en la taxa de cobertura, encara que continua sent una de les més elevades del nostre entorn. Per contra, han guanyat pes relatiu altres destinacions amb més dificultats d'accés, però amb millors perspectives de creixement, com són alguns països asiàtics, del nord d'Àfrica (el Marroc i Algèria) i de l'Amèrica del Nord. En aquest últim cas, mereixen una menció especial les vendes al Canadà, que han augmentat entorn del 130 %, afavorides per l'Acord econòmic i comercial global entre la Unió Europea i el Canadà (CETA).

Per això, el CES-CV considera que, en un entorn de màxima incertesa sobre la solució definitiva al Brexit i de conflictes comercials internacionals, ha de continuar l'impuls de mesures encaminades a afavorir l'activitat exportadora i la internacionalització de les empreses de la nostra Comunitat, mitjançant mesures com els serveis d'assessorament, informació, promoció i formació i el suport institucional per a aconseguir augmentar la presència a l'exterior, i la garantia i millora de la connexió a través d'infraestructures essencials, la qual cosa permetrà continuar enfortint una base exportadora en els sectors estratègics i la competitivitat de la indústria de la Comunitat Valenciana.

3.2. INVERSIÓ ESTRANGERA A LA COMUNITAT VALENCIANA

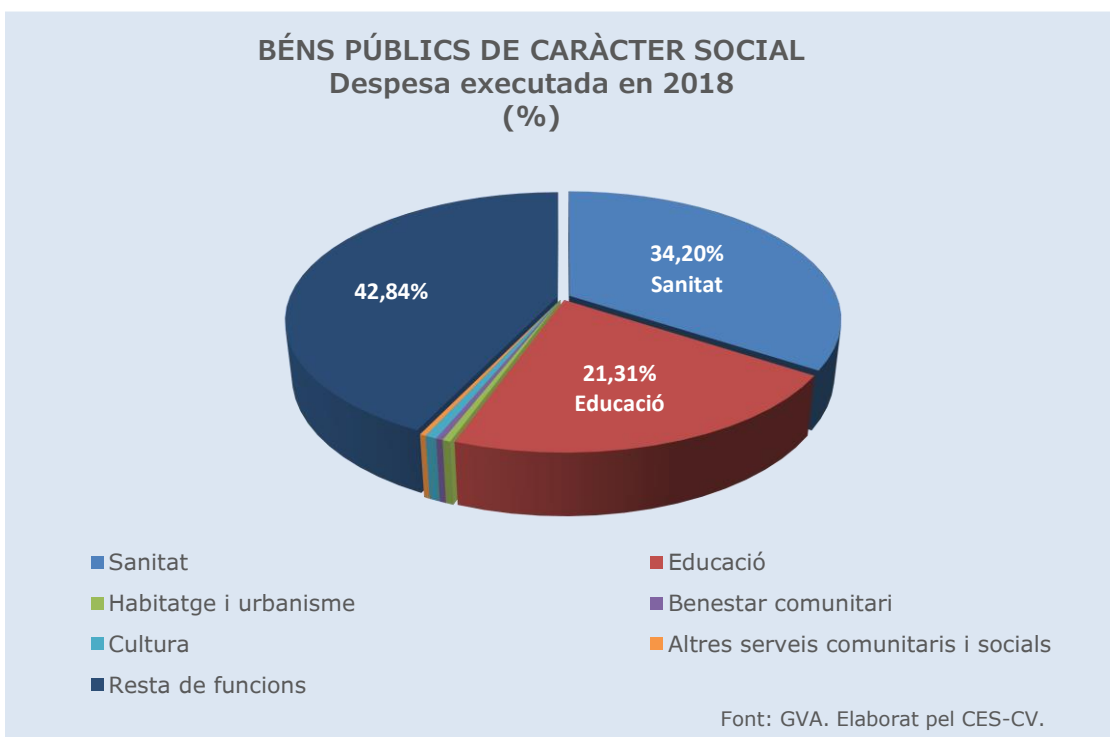
Una sèrie de factors ha afavorit la confiança dels inversors estrangers sobre l'economia valenciana. Entre aquests, cal destacar la situació geoestratègica privilegiada de la Comunitat Valenciana entre Europa i altres destinacions com Àsia o Àfrica, l'estabilitat política enfront d'altres zones de la conca mediterrània, així com les previsions de creixement de la nostra Comunitat que reflectien avanços del PIB superiors a la mitjana espanyola i al conjunt de països del nostre entorn.

El Comité considera que ha de ser objectiu prioritari continuar augmentant la confiança dels inversors estrangers, amb la finalitat que aquesta inversió contribuísca a dinamitzar l'activitat productiva de la Comunitat Valenciana i genere noves ocupacions de qualitat. Aquesta inversió ha d'aprofitar-se per a incentivar la innovació i internacionalització del nostre teixit empresarial, i millorar-ne la competitivitat.

4. SECTOR PÚBLIC

La Comunitat presenta una situació financera de difícil sostenibilitat que requereix, entre altres accions, la revisió del model de finançament autonòmic, un sistema que penalitza any rere any la Comunitat Valenciana, tal com ha sigut ja estudiat i reconegut pels experts, tant a escala autonòmica com nacional. A curt termini, aquesta situació fa recomanable l'adopció de mesures per a reduir les desviacions produïdes respecte a l'objectiu d'estabilitat pressupostària, així com l'establiment, per part del Ministeri d'Hisenda, d'una senda d'objectius assolibles per a l'any vinent, objectius que siguen realistes amb la situació fiscal particular de la Comunitat Valenciana, tal com assenjala l'Autoritat Independent de Responsabilitat Fiscal (AIReF) en el seu informe recent, de 9 d'abril de 2019. A continuació, es destaquen els aspectes més rellevants de l'anàlisi feta en el capítol 4 de la memòria, sobre el sector públic a la Comunitat Valenciana.

L'any 2018 la despesa total executada del **pressupost** de l'Administració de la Generalitat va registrar un augment del 12,3 % respecte a l'any anterior. Més de la meitat de la despesa correspon a sanitat (34 %) i educació (21 %). El resultat pressupostari de l'exercici ha sigut de -2.187 milions d'euros.

La Comunitat Valenciana ha experimentat un **increment poblacional** del 18 % en el període 2002-2016, un dels més elevats, darrere de les Illes Balears, les Canàries i Múrcia, i superior en cinc punts percentuals a la mitjana de les comunitats autònomes. Aquest increment poblacional comporta un augment de les necessitats de despesa que cal atendre, en primer lloc, les dels serveis públics fonamentals.

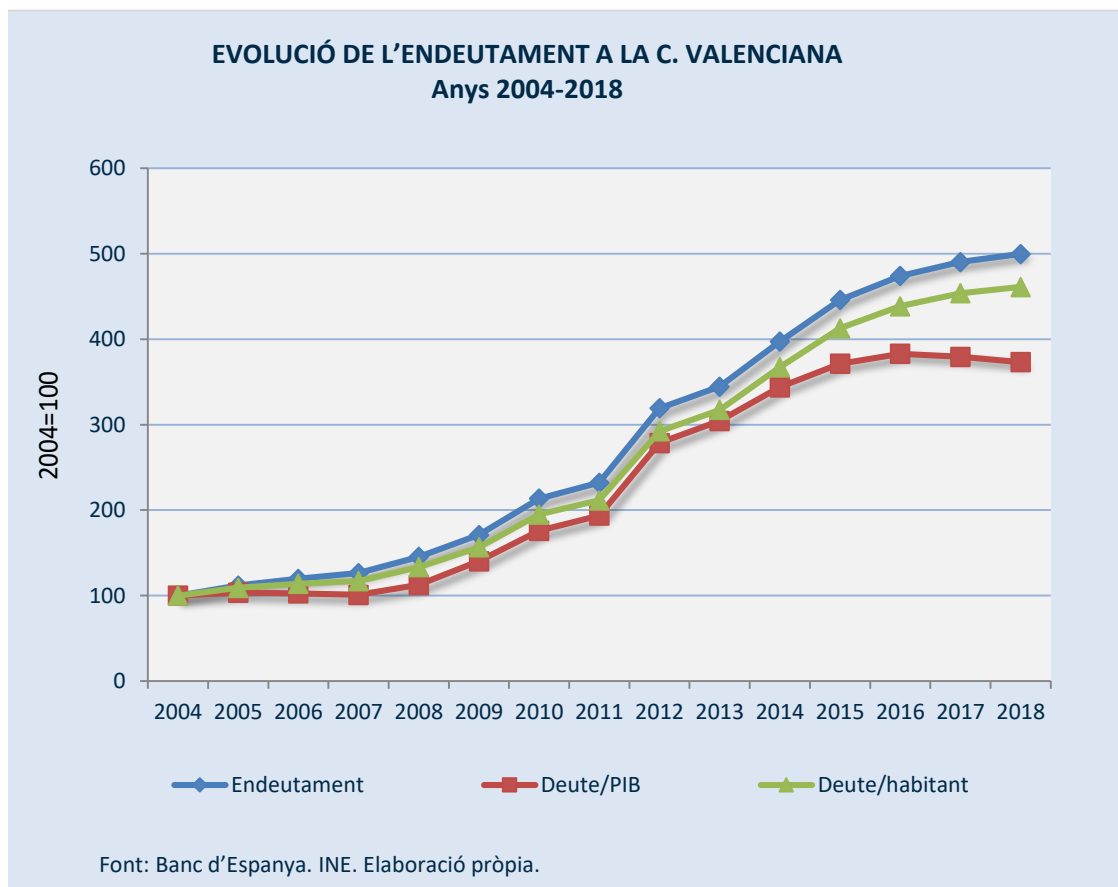
Juntament amb l'augment de la població i de les necessitats de despesa, la situació es va agreujar per la disminució brusca dels **ingressos** a partir de l'aparició de la crisi econòmica. La Comunitat Valenciana és la que va obtenir menys ingressos no financers per càpita durant el període 2002-2016, un 19 % menys que la mitjana. A més, fins a l'any 2018, el volum d'ingressos no financers encara no ha superat el nivell màxim assolit en 2009.

La Comunitat Valenciana és una de les comunitats que menys gasten per habitant. En **despeses** per operacions no financeres, un 14 % menys que la mitjana per al període 2002-2016. A més, la Comunitat Valenciana ha de fer més esforç que altres comunitats, ja que dedica més percentatge del seu pressupost a atendre la despesa dels serveis públics fonamentals (SPF), amb la qual cosa queden menys recursos per a dedicar a altres funcions, per exemple, a polítiques d'estímul i suport a la I+D+i, infraestructures o desenvolupament del teixit productiu.

Durant els anys de bonança econòmica, l'**infrafinançament** es va cobrir amb ingressos tributaris procíclics, així com mitjançant el recurs a l'endeutament, però amb la crisi i el consegüent augment de risc, l'enfonsament dels ingressos procíclics i l'elevació del cost del finançament, s'ha posat de manifest el greu problema de l'infrafinançament, així com les conseqüències d'aquest en el finançament del dèficit i el refinançament del deute. Aquesta situació és més greu per a aquelles comunitats, com la Comunitat Valenciana, que partien ja d'una situació de desavantatge i de menys finançament històric per habitant.

En 2018, el **dèficit** de la Comunitat és de 1.456 milions d'euros; un 1,29 % sobre el PIB. La Comunitat Valenciana, juntament amb la Regió de Múrcia, són les dues úniques comunitats que no han complert amb l'objectiu de dèficit fixat pel Govern d'Espanya per a 2018 en el marc del Programa d'estabilitat pressupostària, deute públic i regla de despesa per a les comunitats autònomes.

Amb la crisi i el consegüent enfonsament dels ingressos tributaris, a més del desequilibri financer i la generació de dèficit, s'ha revelat una realitat d'insuficiència global i de desigualtat del sistema de finançament autonòmic, que ha portat la Comunitat Valenciana a endeutar-se més tot i gastar menys que altres comunitats. La Comunitat Valenciana és la segona comunitat, darrere de Catalunya, amb més deute en valor absolut i per càpita. L'**endeutament** ascendeix a 47.084 milions d'euros en 2018, que correspon a 9.515 euros per habitant, s'ha multiplicat per 6,6 des de 2002, i ha crescut de manera alarmant des de l'any 2008. El 83 % d'aquest deute viu acumulat a 31 de desembre de 2018 és amb l'Estat espanyol. En percentatge, amb un 41,8 %, la valenciana és la comunitat amb més deute respecte al PIB.

A més, l'elevat endeutament acumulat per la Comunitat Valenciana genera aquest any **interessos** de 458 milions d'euros. Cal assenyalar que el volum d'interessos era de 1.229 milions d'euros l'any 2014. Aquesta reducció de despeses financeres en els quatre últims anys és conseqüència de les mesures que el govern central va aprovar a la fi de l'any 2014, l'RDL 17/2014, amb la creació del **Fons de Finançament a les CA**. Amb aquestes mesures es donen facilitats financeres a les comunitats autònomes per a atendre els compromisos del deute, que impliquen en alguns casos, tipus d'interés nul aplicats als préstecs rebuts a través del Fons de Liquiditat Autònoma, a causa d'una situació més favorable dels mercats financers i d'una inflació molt baixa, que presenta en algun dels últims anys taxes de variació interanuals negatives. De qualsevol manera, la permanència en el temps d'unes mesures que van aparèixer en el seu moment (amb el FLA de 2012) amb caràcter extraordinari, ha portat a augmentar encara més l'endeutament d'algunes comunitats, entre aquestes, la valenciana, que es veu obligada a recórrer al FLA any rere any.

L'any 2016, últim amb **liquidació definitiva** del sistema de finançament autòmic, la Comunitat Valenciana torna a ser la pitjor finançada de totes les CA.

A l'infrafinançament crònic de la Comunitat Valenciana s'uneix el fet que la nostra Comunitat és l'única comunitat autònoma en la qual es donen conjuntament dues circumstàncies: presenta una **balança fiscal negativa** (és a dir, resulta aportadora neta al sistema) i, a més, el seu **PIB per càpita** és inferior a la mitjana nacional. Aquesta

situació única i anòmala de la Comunitat Valenciana ja s'ha anat observant en anys anteriors.

El finançament que hauria d'haver obtingut la Comunitat Valenciana segons un criteri equitatiu de finançament per habitant igualitari, llança un dèficit acumulat de 15.150 milions d'euros de 2002 a 2016, segons la Comissió d'Experts de les Corts. Aquesta falta de finançament s'ha traslladat a l'endeutament de la Comunitat Valenciana per aquest import més els interessos que aquest mateix endeutament ha anat generant, i que han sigut estimats en 4.589 milions d'euros. La xifra seria més elevada si es tinguera en compte l'endeutament acumulat abans de l'any 2002 per motius similars.

La Comunitat Valenciana pateix una situació d'**infrafinançament** permanent en el temps, que es deu, segons els informes de la Comissió d'Experts, a les deficiències del sistema de finançament autonòmic. Aquesta situació onerosa és especialment anòmala a la Comunitat Valenciana perquè, com s'ha argumentat, és l'única que resulta aportadora neta al sistema mentre té una renda per càpita inferior a la mitjana nacional. La Comunitat reclama, des de fa anys, una revisió del sistema i ha proposat, en un vot particular a l'informe dels experts de les CA, a més de la reestructuració i ampliació dels terminis de venciment, la condonació de la part del deute autonòmic acumulat l'origen del qual prové d'aquest infrafinançament, estimat ja en més de 20.000 milions d'euros.

El CES-CV adverteix sobre la necessitat del reconeixement i la condonació del deute per infrafinançament històric que l'Estat manté amb la nostra Comunitat. Per això, el Comitè comparteix el vot particular presentat pel representant de la Comunitat Valenciana a l'Informe de la Comissió d'Experts de les CA per a la revisió del model de finançament autonòmic.

Pel que fa a les facilitats financeres, el CES-CV reconeix que efectivament han suposat un alleujament per a la Comunitat; no obstant això, el Comitè vol manifestar que la Comunitat Valenciana s'ha vist obligada a recórrer als mecanismes extraordinaris de finançament a conseqüència de les deficiències del model de finançament autonòmic vigent.

El Comitè destaca el fet que la Comunitat Valenciana presente un saldo negatiu en la seua "balança fiscal" (és a dir, resulta aportadora neta al sistema) mentre té una renda per càpita inferior a la mitjana nacional. A més, la Comunitat Valenciana és l'única comunitat autònoma en la qual es donen conjuntament aquestes dues circumstàncies. El Comitè manifesta que, davant d'aquesta situació, resulta econòmicament i fiscalment incongruent i insostenible i socialment injust que la nostra Comunitat reba un finançament per càpita inferior a la mitjana nacional.

El CES-CV denuncia el finançament desigual per habitant entre les comunitats autònomes de règim comú, que afecta i penalitza de manera contundent la Comunitat Valenciana. Aquesta desigualtat en el repartiment dels recursos s'ha traduït en un desplegament territorial desigual dels serveis públics, tant dels fonamentals (educació, sanitat i protecció social) com dels relacionats amb la resta de competències

autonòmiques. El Comité insisteix que el manteniment de la configuració actual del sistema de finançament autonòmic resulta insostenible i torna a manifestar la demanda expressada reiteradament sobre la necessitat de reformar-lo.

5. PREUS I COSTOS

El comportament dels preus al consum a la Comunitat Valenciana en 2018 ha posat de manifest que no es perceben tensions inflacionistes a curt termini, malgrat les pressions a l'alça dels components més volàtils (energia i aliments no elaborats) que tenen un pes en l'IPC pròxim al 29 %. La pujada del preu del petroli va provocar un augment de la inflació de l'energia en 2018.

L'alentiment del creixement de les economies del nostre entorn, de la qual no està sent aliena l'economia valenciana, està contribuint a mantindre aquesta absència de tensions inflacionistes, per la qual cosa cal esperar que el Banc Central Europeu (BCE) decidisca retardar la pujada dels tipus d'interés que actualment se situen en nivells molt baixos, per a mantindre la seua política acomodaticia, com ha fet en 2018.

L'interés pagat pels depòsits s'ha situat al llarg de tot l'any entorn del 0,0 % i sempre inferior i amb un cert marge respecte als tipus d'interés d'actiu i especialment als aplicats al consum que continuen sent excessivament elevats, en relació amb els tipus d'interés de crèdits destinats a altres finalitats, amb la qual cosa hi ha marge per a reduir-se.

Malgrat la moderació de la inflació, l'evolució dels salaris no ha permés mantindre el poder adquisitiu. Des de l'inici de la crisi el sou mitjà ha crescut per davall de la inflació. En 2018 els costos laborals i salarials han caigut en la nostra Comunitat, amb la qual cosa ha augmentat la bretxa respecte a Espanya. La Comunitat Valenciana és la quarta regió amb menys costos salarials, que representen el 74,8 % de la mitjana de les tres comunitats autònomes amb més costos salarials (el País Basc, Madrid i Navarra) i el 87,4 % de la mitjana espanyola.

En aquesta devaluació salarial han pogut influir diversos factors: 1) La taxa de desocupació continua sent elevada i no ha arribat encara als nivells previs a la crisi, encara que ha anat descendint en aquests últims anys; 2) la Comunitat Valenciana ocupa el quart lloc entre les comunitats autònomes en nombre de vacants d'ocupació, enteses aquestes com el lloc de treball creat recentment o que no està ocupat o que està a punt de quedar lliure i per al qual l'empresari està prenent mesures actives per a trobar un candidat alié a l'empresa; 3) els ingressos dels joves continuen sent els més baixos, molt inferiors a la mitjana i han experimentat una caiguda considerable des de l'inici de la crisi; 4) la creació d'ocupació s'ha centrat en sectors amb baixa productivitat i sous reduïts.

El Comité considera que ha de produir-se una pujada salarial que afavorisca, entre altres aspectes, el consum privat. Cal recordar que les organitzacions empresarials

CEOE i CEPYME i els sindicats UGT i CCOO van signar el IV Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva (AENC) en la seu del Consell Econòmic i Social d'Espanya el juliol de 2018. En aquest acord s'estableixen orientacions en matèria salarial, entre altres, l'establiment d'una recomanació d'un salari mínim de conveni per a l'horitzó 2020 i de negociar increments salarials d'un 2 % en la part fixa més un 1 % en funció de diferents variables (productivitat, resultats, absentisme injustificat i altres) i en atenció a la realitat concreta de cada sector i/o empreses, traslladant el contingut de l'acord a la negociació de cada conveni.

Per tant, el CES-CV entén que les pujades salarials han d'estar referenciades, entre altres aspectes, a l'evolució de la productivitat per a evitar la pèrdua de competitivitat i s'han d'ajustar als paràmetres establits en la Carta Social Europea i als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), especialment en el 5, referit a la igualtat de tracte, o en el 8, sobre treball decent.¹ Per això, l'augment de la productivitat ha de ser un objectiu primordial de la política econòmica, mitjançant la formació i qualificació professional, la diversificació, la modernització tecnològica i la innovació, amb especial incidència en els sectors amb més valor afegit i amb ús intensiu en mà d'obra. Així, cal, d'una banda, promoure polítiques orientades al desenvolupament que donen suport a activitats productives, la creació de llocs de treball decents, l'emprenedoria, la creativitat i la innovació i, d'una altra, fomentar el creixement de les petites i mitjanes empreses.

Finalment, el Comité considera que caldria una reducció dels tipus d'interès per al consum, la qual cosa incentivaria el consum privat de les llars, el principal component del producte interior brut (PIB), des del costat de la demanda.

6. TRANSPORT I INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT

La Comunitat Valenciana és una comunitat eminentment exportadora i receptora de turistes tant nacionals com internacionals que arriben al nostre territori utilitzant els diferents mitjans de transport. El volum de moviments es veu accentuat en diversos períodes de l'any coincidint amb els períodes vacacionals, que incrementen notablement la intensitat de l'ús de les vies de transport, entre el qual destaca de manera significativa el transport per carretera. Per això, resulta necessari una bona vertebració del territori que permeta agilitzar les entrades i eixides de persones i mercaderies de manera còmoda i segura.

Durant l'exercici 2018 la Comunitat Valenciana ha registrat un nou increment en el trànsit de persones viatgeres que han utilitzat el ferrocarril per als seus desplaçaments, de manera que s'han incrementat en 2,1 punts els serveis de Rodalia, un 4,4 % els serveis de mitjana distància i un 4,8 % els serveis de llarga distància. A aquesta dada s'ha d'afegir l'increment del 5,3 % de persones usuàries dels ferrocarrils

¹ Segons l'Organització Internacional del Treball (OIT), treball decent significa l'oportunitat d'accedir a una ocupació productiva que genere un ingrés just, la seguretat en el lloc de treball i la protecció social per a les famílies, millors perspectives de desenvolupament personal i integració social, llibertat perquè els individus expressen les seues opinions, s'organitzen i participen en les decisions que afecten les seues vides, i la igualtat d'oportunitats i tracte per a tots, dones i homes.

gestionats per la Generalitat (FGV). L'entrada en servei del servei d'AVE entre Castelló i Madrid, l'augment de les freqüències en llarga distància i l'ampliació del servei de Rodalia als municipis del nord de Castelló han permés un ús superior del transport per ferrocarril. No obstant això, s'ha constatat una reducció en el nombre de mercaderies transportades per aquest mitjà, per a la qual cosa cal executar les obres de finalització del corredor mediterrani al nostre territori, així com millorar la línia Sagunt-Saragossa amb la dotació de les inversions necessàries per a l'escomesa, que permetria enllaçar la nostra Comunitat amb els ports del nord d'Espanya.

Per la seua banda, el transport per carretera, tant de vehicles lleugers com de vehicles pesants, ha experimentat un augment dels registres d'intensitat en 2018, amb un increment del 5 % de tones transportades amb origen o destinació a la Comunitat Valenciana. Tot i haver-se fomentat l'ús de vies ràpides per al trànsit pesant, lamentablement 2018 ha registrat l'increment més elevat per comunitats autònomes en nombre de víctimes mortals en accidents de circulació.

El transport marítim de passatgers i passatgeres ha registrat un augment de 0,5 punts respecte a l'any anterior, mentre que per al trànsit de mercaderies ha sigut del 6,3 %; en aquest exercici destaca el port de Castelló, segon amb un creixement més elevat de l'ens Ports de l'Estat. El volum total de tones per via marítima a la nostra Comunitat ha ascendit a 100.953 milers, que representen el 17,8 % del total d'Espanya.

Novament per a aquest exercici els aeroports de la nostra Comunitat han augmentat el nombre de passatgers i passatgeres. Per l'aeroport d'Alacant ha transitat un 1,9 % més i pel de València, un 15 % més. La càrrega aèria ha experimentat un avanç del 0,1 %. Tant l'aeroport d'Alacant com el de València es troben a Espanya dins dels deu primers llocs en trànsit de passatgers i mercaderies. Alacant ocupa el cinqué lloc amb més tràfic de persones i el desé en mercaderies. Per la seua banda, València ocupa el nové lloc en trànsit de persones viatgeres i el sisé en volum de mercaderies.

Malgrat les inversions escomeses en noves infraestructures de transport al llarg d'aquest últim exercici resulta necessària la creació de noves línies de transport públic que permeten els desplaçaments de la població de manera més sostenible i segura.

En virtut d'això, el CES-CV presenta una sèrie de **recomanacions** per a millorar les infraestructures a la nostra Comunitat.

*En relació amb el **transport per ferrocarril**, sense menysprear els avanços que s'han fet en l'últim exercici, el Comité reitera l'execució urgent i necessària del corredor mediterrani, la finalització del qual no es limite a la implantació del tercer carril en doble ample de via des d'Alacant a la frontera francesa, que possibilita la connexió ferroviària dels ports de la Comunitat Valenciana amb Europa en ample estàndard europeu, com a avanç de les infraestructures necessàries per a l'actualització i operativitat completa d'aquest. En aquest sentit, aquesta institució torna a reivindicar l'aposta per la construcció de la plataforma de doble via, amb ample de via europeu, per al transport de passatgers i passatgeres i de mercaderies.*

El Comité, al mateix temps que lamenta l'estat precari en què es troba la línia no electrificada Sagunt-Saragossa, es congratula que el Parlament Europeu haja donat suport a la inclusió de les línies ferroviàries Saragossa-Terol-Sagunt i València-Madrid en la Xarxa Transeuropea de Transport, incloent-hi el corredor del Cantàbric al Mediterrani en les xarxes europees. Això permetrà que s'escometen les inversions necessàries per a enllaçar el port de Sagunt amb els centres logístics d'Aragó i els ports del nord d'Espanya i que tant els ports de Castelló, Sagunt i València queden degudament connectats amb la zona logística de Saragossa i els ports del Cantàbric.

El Comité valora l'arribada de l'AVE a la ciutat de Castelló des del mes de gener de 2018, que uneix la capital d'Espanya amb la capital de la Plana en poc més de dues hores i mitja i amb més freqüència, si bé lamenta que l'opció triada haja sigut la implantació del tercer fil. D'altra banda, durant el tercer trimestre es va produir una reducció de les freqüències amb motiu de la nova fase de les obres d'implantació de l'ample internacional en el tram València-Castelló del corredor, de manera que es va haver de transportar els viatgers per a aquest tram per carretera.

Així mateix, reivindica la infraestructura ferroviària Tren de la Costa de la Comunitat Valenciana, que amb les quatre fases d'execució que preveu contribuirà a la vertebració i el desenvolupament socioeconòmic de la nostra Comunitat. Igualment, cal connectar ferroviàriament l'aeroport de l'Altet amb les estacions d'Elx i d'Alacant; s'han recollit en el projecte de pressupostos de l'Estat de 2019 partides per a la realització d'aquestes obres.

Aquesta institució es congratula de la posada en funcionament del servei de Rodalia entre Castelló i Vinaròs, objecte de reivindicació constant en aquesta memòria, i que permet oferir una alternativa al trànsit per carretera que acosta la capital de la Plana a les comarques del nord i de l'interior de la província. No obstant això, considera necessari continuar millorant els serveis de Rodalia de tota la Comunitat per a dotar-los de més freqüències, reduir els temps de recorregut i minimitzar els retards que s'han anat produint amb motiu d'obres escomeses per a la posada en funcionament de diversos trams del corredor mediterrani.

Pel que fa al servei metropolità, cal continuar amb les obres de millora i prolongació de la xarxa viària dels serveis de TRAM a Alacant, TRAM a Castelló i Metrovalencia a la capital del Túria (línia 10), que permeta donar servei al màxim nombre de municipis de manera que es milloren tant econòmicament com mediambientalment les àrees perifèriques a les quals donen servei.

Com que s'ha anat constatant en els últims anys un descens progressiu en el nombre de tones de mercaderies transportades per ferrocarril amb origen i destinació a la Comunitat Valenciana, el Comité considera imprescindible escometre com més prompte millor totes les infraestructures necessàries que permeten utilitzar aquest mode de transport com a alternativa i complementari al transport per carretera, de manera que descongestione aquestes vies i reduïska el risc de sinistralitat, a més de contribuir a la mobilitat de les persones i a la preservació del medi ambient. A més, s'ha d'impulsar

la construcció de plataformes intermodals per a poder passar de carretera a ferrocarril i fins i tot a transport aeri.

Totes aquestes infraestructures ferroviàries es fan especialment necessàries pel fet que contribuiran a reduir el trànsit rodat per la xarxa viària, la sinistralitat i l'impacte sobre el medi ambient.

*Pel que fa al **transport per carretera**, donada l'alta densitat del trànsit pesant i del nombre de vehicles pesants, així com del nombre de tones transportades i dels índexs de sinistralitat a les nostres carreteres, el CES-CV insisteix novament en la insuficiència de la xarxa viària a la nostra Comunitat; en particular, les carreteres Nacional-232, Nacional-332 i Nacional-340, les quals absorbeixen uns percentatges de trànsit tant lleuger com pesant molt superior a la mitjana nacional, agreujat durant el període estival. Resulta imprescindible continuar amb el desdoblament d'aquestes vies en diversos trams, així com la necessitat urgent de disposar d'un estudi objectiu que aborde les opcions existents de cara a la decisió relativa a la finalització de la concessió de l'AP-7, des d'un punt de vista estratègic per a la mobilitat de les persones i per al desenvolupament econòmic del nostre territori. Així mateix, en el procés de decisió cal comptar preceptivament amb l'opinió de l'autoritat autonòmica competent.*

El CES-CV considera prioritària la continuació de l'A-7 i de la CV-10 fins al límit amb la província de Tarragona, que permeta una millor connexió amb els pobles de l'interior i culminar l'eix Aragó-Mediterrani, per a acostar la costa mediterrània a les comunitats autònomes del nord d'Espanya, amb les consegüents repercussions turístiques. Així mateix, resulta imprescindible l'execució del desdoblament de la circumval·lació de València en el seu tram nord per a fer front als elevats índexs de trànsit, de la mateixa manera que solucionar l'accés nord al port de València.

D'altra banda, amb la posada en servei de l'aeroport de Castelló, el CES-CV considera imprescindible comptar amb una infraestructura que permeta connectar per carretera aquesta instal·lació amb la costa nord i no amb la línia perpendicular a la costa, cosa que reduiria significativament el temps d'arribada fins a les zones costaneres. Així mateix, seria desitjable escometre les obres de desdoblament de la CV-13 fins a Torreblanca, tenint en compte l'elevada intensitat del trànsit pesant en aquest tram.

El Comité considera necessari fomentar el transport públic interior per a adaptar-lo a les necessitats de la població i assegurar una major vertebració, especialment a les zones rurals de l'interior. Resulta necessari fer arribar les línies d'autobús a aquells municipis de l'interior que encara es troben aïllats, bé cap als grans nuclis poblacionals o cap a localitats que disposen de serveis de Rodalia o transport metropolità.

El CES-CV incideix en el foment i la millora del transport públic a les zones industrials i àrees metropolitanes de la nostra Comunitat, així com la millora dels accessos per carretera a aquestes. Aquestes millores haurien de materialitzar-se amb la finalitat de donar resposta a les necessitats de la població i les empreses, per la qual cosa haurien d'anar orientades a un augment de les freqüències i horaris de les línies existents

i a la creació de noves línies de transport públic que milloren la mobilitat de la població treballadora i la facen més segura i sostenible.

El Comité manifesta la seua preocupació per l'increment elevat en les xifres de sinistralitat a les carreteres de la nostra Comunitat durant aquest últim exercici, ja que és la que més ha incrementat el nombre de víctimes mortals en 2018. És imprescindible que les administracions competents posen les mesures necessàries per a reduir al màxim els índexs de sinistralitat a les carreteres de la Comunitat Valenciana.

*Pel que fa al **transport marítim**, aquest òrgan consultiu recomana que es continue amb l'adaptació de les nostres instal·lacions portuàries a les necessitats actuals, especialment quan el corredor mediterrani permeta la intermodalitat de mercaderies, cosa que incrementarà notablement l'arribada de contenidors des d'Amèrica, Àsia i Àfrica al nord d'Europa.*

En aquest sentit, considera necessari agilitzar les obres d'accés per carretera i ferrocarril tant als recintes portuaris com a les zones logístiques; i en concret, donar un nou impuls als accessos ferroviaris al port de Sagunt i accés sud al port de Castelló, accessos que permetran connectar els ports en ample internacional al corredor mediterrani, de manera que es garantisca la intermodalitat del transport a través de la combinació dels mitjans marítim i ferroviari.

*Pel que fa al **transport aeri**, el Comité valora positivament l'increment en el nombre de passatgers que han transitat pels aeroports de la nostra Comunitat; s'ha consolidat el trànsit en totes les instal·lacions, que han permés recollir els millors registres dels últims cinc exercicis. No obstant això, resulta necessari anar consolidant noves rutes, i de manera particular en l'aeroport de Castelló, així com la necessitat que aquesta instal·lació siga declarada de servei públic, amb la finalitat que acabe formant part de la xarxa d'AENA i s'hi puguem crear noves línies aèries, entre altres, la línia aèria amb Madrid.*

Pel que fa al transport de mercaderies per via aèria, es considera necessari des d'aquesta institució impulsar el trànsit des dels tres aeroports de la nostra Comunitat, apostant per la intermodalitat, aprofitant el potencial exportador de la nostra indústria i la connexió amb els ports en les mercaderies de valor afegit. En aquest sentit, valora positivament l'increment de la càrrega aèria en l'aeroport de Manises i advoca per intensificar-la en l'aeroport de l'Altet i, en un futur breu, en el de Castelló en desenvolupar activitats complementàries de desballestament i manteniment d'aeronaus.

Finalment, tenint en compte el dèficit amb què compta la nostra Comunitat en matèria d'infraestructures i d'acord amb la recomanació recollida en el capítol corresponent al sector públic, el CES-CV insisteix novament en l'exigència del reconeixement del deute històric, també en infraestructures, que l'Estat manté amb la nostra Comunitat i que permetria escometre noves inversions que garantisquen una millor interconnexió amb l'exterior i ens permeta ser més competitius.

7. SISTEMA FINANCER A LA COMUNITAT VALENCIANA

Continua la reestructuració del sistema financer a Espanya, amb disminució del nombre d'entitats de crèdit i tancament d'oficines. A la Comunitat Valenciana s'han tancat 167 oficines en 2018. Des de començament de la crisi de 2008, a la Comunitat s'ha tancat pràcticament la meitat de les oficines que estaven obertes en 2008, amb una xifra total de 2.502 tancaments.

En la Comunitat Valenciana s'ha canalitzat el 9,2 % del total del crèdit concedit en Espanya, amb una reducció interanual del 4 %. La reducció ha sigut del 4,5 % a Espanya. El 94,2 % del crèdit concedit en la Comunitat Valenciana ha anat destinat a empreses i famílies (94,6 % en Espanya). La província de València concentra una poc més de la meitat del total de crèdit concedit en la Comunitat, i també és la que destina més percentatge del crèdit concedit al sector públic, donada la concentració més elevada que presenta de serveis d'administracions públiques.

Els depòsits en la Comunitat Valenciana representen el 8,6 % del total de depòsits en Espanya, i pràcticament s'han mantingut constants en volum respecte a l'any anterior. El 95,7 % dels depòsits correspon al sector privat a la Comunitat Valenciana (94,3 % a Espanya).

Quant a les quotes de mercat i la variació interanual dels depòsits, s'observa en 2018 una disminució en bancs i caixes d'estalvis i un augment en les cooperatives de crèdit, que han experimentat un increment del 10,87 % interanual a la Comunitat Valenciana. Aquest és l'increment més elevat des de 2006, i possiblement s'explica per la desaparició de sucursals bancàries en petites poblacions amb el corresponent transvasament dels depòsits a les cooperatives de crèdit.

En 2018 s'ha produït l'arrancada de l'activitat avalística de la Societat de Garantia Recíproca de la Comunitat Valenciana, denominada ara Afí SGR, i s'ha consolidat l'activitat creditícia del reestructurat Institut Valencià de Finances, que es configura com un instrument de valuosa ajuda al creixement empresarial i d'impuls a la innovació tant de les pimes com de grans empreses, amb la qual cosa es propicia la creació d'ocupació i el desenvolupament econòmic de la Comunitat Valenciana. En total, s'han canalitzat quasi 80 milions d'euros a través d'aquestes dues institucions (15 milions d'avalis i quasi 65 milions de crèdits).

Com a conclusió a aquest capítol, el Comitè constata que el sector bancari travessa una etapa difícil de reestructuració des de fa anys, tant a escala nacional com a la nostra Comunitat, marcat per un entorn de tipus d'interés zero i marges escassos. El Comitè considera que cal millorar l'accés i la millora de les condicions de crèdit, per tal d'enrobustir la nostra demanda agregada a través de l'impuls del consum i la inversió.

L'impacte del tancament d'oficines ha afectat sobretot petits municipis que en molts casos han perdut totes les sucursals, de manera que s'obliga la població a

desplaçar-se fora de la seua localitat de residència per a accedir als serveis financers. El col·lectiu més afectat és el de les persones majors i amb escassos coneixements en matèria financera. Per això, el Comité considera necessari que les administracions públiques i les entitats financeres acorden mesures encaminades a solucionar aquesta situació; per exemple, l'establiment de més caixers operatius en llocs sense oficina física, o potenciar les oficines mòbils que acudisquen diversos dies al mes en horaris predeterminats.

BLOC II

MERCAT DE TREBALL, POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

I

RELACIONS LABORALS

8. VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL

L'evolució de les principals variables del mercat de treball a la Comunitat Valenciana posen de manifest que en 2018 ha continuat el canvi iniciat en la segona meitat de l'any 2013, amb un augment de l'ocupació i un descens en la desocupació estimada, tot i que encara sense arribar als nivells que es registraven a l'inici de la crisi.

En sintonia amb l'evolució del creixement econòmic de la Comunitat Valenciana, el mercat laboral s'ha desacelerat en 2018, si bé s'ha mantingut entre les comunitats autònomes més dinàmiques d'Espanya. L'ocupació durant 2018 ha continuat avançant fins a assolir una taxa de variació interanual del 2,6 %, mig punt per damunt del creixement del PIB real, però encara està lluny d'aconseguir l'objectiu de l'*Estratègia Europa 2020*, que és l'agenda de creixement i ocupació de la UE en aquesta dècada i en matèria d'ocupació estableix l'objectiu d'una taxa d'ocupació del 75 % de les persones entre 20 i 64 anys. Per la seua banda, la nostra Comunitat ha ocupat el quart lloc entre les comunitats autònomes que més han reduït la desocupació en termes relatius.

El CES destaca el bon comportament de la reducció de la desocupació a la Comunitat Valenciana, que ha disminuït respecte a l'any anterior en un 14,6 %, quasi tres punts més que el descens registrat en 2017.

Tot i això, la recuperació està sent més lenta per als grups més vulnerables com la joventut, les dones, les persones desocupades de més edat i les de llarga durada a vegades amb prestacions de desocupació esgotades i amb càrregues familiars.

Per la seua banda, la desocupació juvenil es va agreujar considerablement durant la crisi i en aquests moments continua suportant unes taxes de desocupació molt elevades que dupliquen la taxa mitjana en 2018 a la nostra Comunitat, la qual cosa evidencia deficiències en el sistema educatiu i en el mercat de treball, amb desajustos entre l'oferta i la demanda de treball que dificulten la transició a l'ocupació de la joventut.

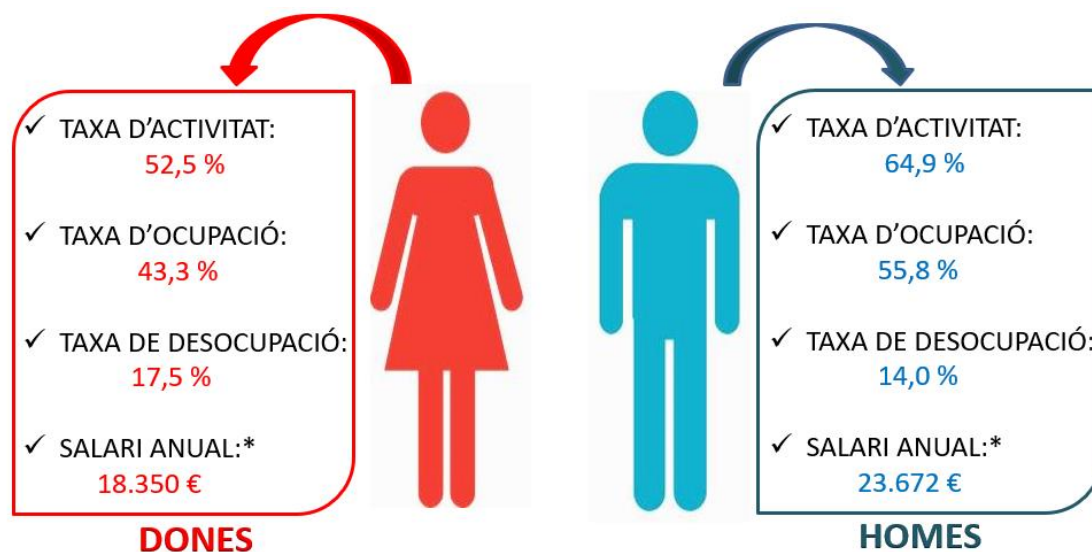
Les dones representen el 51,3 % de la població desocupada i la seua taxa de desocupació supera en 3,5 pp la dels homes i es queda a 4 pp de la registrada fa una dècada a l'inici de la crisi.

Després de dos anys consecutius mostrant una proporció més elevada d'incorporació al mercat de treball des de l'inici de la crisi, la taxa d'activitat ha tornat a situar-se per davall de la mitjana espanyola. En 2018, ha sigut especialment el descens de participació de les dones en el mercat de treball el que ha contribuït a reduir en més de mig punt la taxa d'activitat de la Comunitat Valenciana. En conseqüència, la població inactiva ha augmentat a causa de l'increment experimentat entre les dones (1,9 %), que representen el 58,6 % del total d'aquest col·lectiu. Considerant la classificació per classe principal, cal destacar que mentre que els homes suposen el 60,2 % de les persones

inactives per jubilació, les dones representen més del 89,7 % de les persones inactives que perceben una pensió diferent de la de jubilació i de les persones classificades dins de tasques de la llar.

L'any 2018 ha suposat un punt d'inflexió en el procés d'alentiment de generació d'ocupació autònoma iniciada l'any 2015. Aquest ha augmentat a la Comunitat Valenciana, en part, a causa de la recuperació econòmica i d'una legislació favorable per a aquest col·lectiu, que el CES-CV valora positivament. La Llei 6/2017, de 24 d'octubre, de reformes urgents del treball autònom, publicada el 25 d'octubre de 2017 en el *Boletín Oficial del Estado* (BOE), establia l'entrada en vigor d'algunes mesures l'endemà de ser publicada en el BOE, mentre que d'altres més significatives van entrar en vigor el gener de 2018, ja que estaven supeditades a l'assignació d'una partida econòmica en els pressupostos generals de l'Estat per a 2018. Entre aquestes últimes cal destacar: bonificacions en la quota d'autònoms, que amplien a 24 mesos la tarifa plana per a nous autònoms i redueixen els requisits d'accés; noves deduccions fiscals per als autònoms, per subministraments domèstics i per despeses per manutenció; sistema de cotització en el RETA, per a adequar els ingressos reals dels autònoms; mesures per a afavorir la contractació, amb bonificacions a la contractació de familiars; mesures per a afavorir la conciliació familiar com la tarifa plana per a mares autònomes que repreguen la seua activitat després d'haver cessat en la seua activitat a causa de la maternitat o com la bonificació del 100 % de la quota durant la baixa per maternitat o paternitat o la bonificació del 100 % de la quota durant un any per a la cura de menors o persones dependents; el reconeixement d'accidents *in itinere*; i les bonificacions a la contractació de familiars.

Durant 2018 les taxes de desocupació s'han reduït entre la joventut i les dones, però els dos col·lectius continuen mostrant dificultats en la incorporació al mercat de treball. El Comité considera necessari intensificar i potenciar les polítiques actives d'ocupació, amb un seguiment efectiu d'aquestes, encaminades a la generació d'ocupació i a la inserció laboral dels col·lectius més afectats, com són la joventut, les dones i la població desocupada de més llarga durada (aquella que fa 1 any o més que està desocupada), el percentatge de la qual sobre el total de la desocupació estimada s'aproxima al 48,9 % en 2018.

Mercat de treball de la Comunitat Valenciana en 2018

* Dades relatives a l'any 2016

A més, la desocupació de les persones majors de 45 anys suposa entorn del 40,7 % de la població total desocupada, més d'un punt respecte a 2017. Aquest col·lectiu és especialment vulnerable, ja que solen ser els principals perceptors de la unitat familiar i alhora els més afectats per la desocupació de llarga durada. El CES-CV entén que les peculiaritats d'aquest col·lectiu fan necessaris plans de formació, recol·locació i protecció social específicament destinats a aquest, per a evitar possibles situacions d'exclusió social.

El CES-CV destaca l'alt percentatge de les col·locacions sense oferta prèvia; així mateix, destaca el nombre elevat de baixes per no renovació, les causes de les quals no s'especifiquen.

9. GRANS FLUXOS DEL MERCAT DE TREBALL

En el capítol relatiu als **grans fluxos del mercat de treball**, es tracten tant les entrades, amb tot el que està relacionat amb la contractació, com les eixides de l'ocupació, amb les conciliacions i acomiadaments individuals i col·lectius i a la vista de la informació indicada en el document de la memòria de 2018 de manera més desenvolupada, es poden fer les **valoracions** següents.

En la via d'**entrades al mercat de treball**, d'una banda, s'analitza la gestió de les demandes d'ocupació en els centres SERVEF i del total de 505.342 persones demandants d'ocupació inscrites; 375.974, que suposen el 74,40 %, eren demandants desocupats, amb una taxa percentual per davall del 75,48 % de 2017. El nombre de demandants d'ocupació va ascendir a 499.782, que representa el 98,90 % sobre els inscrits. Quan

s'analitza per **províncies**, a la d'Alacant es comprova que va tindre 193.693 demandants d'ocupació, a la província de Castelló hi havia 56.087 demandants i a la de València els demandants van ser 250.002.

En relació amb el nivell formatiu dels demandants d'ocupació desocupats, amb percentatges similars a l'any anterior, 181.160 demandants, que suposen un 48,18 % tenien estudis de primera etapa d'Educació Secundària sense títol de Graduat Escolar o equivalent i un 19,27 % tenien estudis de primera etapa d'Educació Secundària amb títol de Graduat Escolar o equivalent. Respecte als sectors d'activitat, del total de 375.974 demandants d'ocupació desocupats destaca el sector de serveis amb 255.045 persones demandants. Quant a les activitats econòmiques, a diferència de l'any anterior, el nombre més alt de demandants va estar en servei de menjars i begudes amb 40.558 demandants. Per grups d'edat, el que va tindre més demandants ha sigut el que comprén entre els 55-59 anys, amb 55.280 demandants. I pel que fa a les persones demandants d'ocupació desocupades, per nacionalitat, es constata que, del total de 375.974 persones demandants desocupades, 319.842 eren espanyoles; 24.436 comunitàries i 31.696 estrangeres extracomunitàries.

Respecte a les **estadístiques Eures**, es pot comprovar que a la nostra Comunitat, la Xarxa Eures va atendre un total de 28.168 persones demandants d'ocupació, que suposa un increment del 154,43 % sobre l'any anterior. En l'aplicació TAURÓ se n'han mecanitzat un total de 2.631, un 41,14 % menys respecte a 2017. El nombre de col·locacions gestionades va ser de 185, que contrasten amb les 820 de l'any 2017 i les visites a l'apartat Eures en el web del SERVEF l'any 2018 van ascendir a 28.573, un 25,37 % superior a 2017.

En el total d'**actuacions d'orientació** en els centres SERVEF d'ocupació (CSO), amb segmentació en la prestació de serveis i orientació cap a l'emprenedoria, es van atendre 107.570 demandants. El col·lectiu més nombrós que es va atendre en aquestes actuacions d'orientació en els CSO va ser el de demandants d'ocupació de desocupats de llarga durada, amb 20.833 i un 19,37 % sobre el total de demandes d'ocupació. En relació amb les **accions d'orientació cap a l'emprenedoria** en els centres SERVEF, es van atendre un total de 7.861 demandants d'ocupació i respecte a les accions d'orientació individuals, en atenció en informació general, es van dur a terme un total de 1.150 accions, 91 de derivació a centres externs i 18 d'acompanyament de projectes empresarials; i en accions d'orientació grupals, en atenció en informació general, s'han realitzat 2.304 accions i 2.242 de dinamització i motivació.

D'altra banda, pel que fa a la **contractació laboral**, el nombre de contractes inicials que es van registrar en el SEPE a la Comunitat Valenciana va ser de 2.005.743 contractes (1.148.118 d'homes i 857.625 de dones) que suposen un increment del 2,24 % en relació amb la xifra d'1.961.765 contractes de l'any anterior. La mitjana de contractes va ser de 167.145, la qual cosa ha representat un increment sobre 2017 de 43.978 contractes, que impliquen una mitjana de 3.655 contractes al mes. Quant als **contractes registrats, per sector d'activitat i comarques**, es comprova que el nombre de contractes registrats per sector d'activitat i per comarques va augmentar en un 3,10 % sobre l'any anterior. Pel que fa a la incidència dels contractes dels sectors

d'activitat en el conjunt de la contractació, s'observa que, un any més, ha sigut el sector serveis, amb un 71,32 %, el que ha presentat un percentatge més alt sobre el total de la contractació.

A la Comunitat Valenciana, com en 2017, les tres ocupacions amb més contractació van ser cambrers assalariats, amb 264.709 contractes i un 12,60 % sobre el total, dels quals el 48,97 % eren homes i el 51,03 % dones; peons de les indústries manufactureres, amb 177.191 contractes i un 8,43 %, amb un 60,44 % d'homes i un 39,56 % de dones; i peons agrícoles (excepte en hortes, hivernacles, vivers i jardins), amb 124.747 contractes i un 5,94 % sobre el total, amb el 82,56 % d'homes i el 17,44 % de dones. Respecte al número de **contractacions inicials, segons secció d'activitat econòmica**, igual que en exercicis anteriors, la que va presentar la xifra més alta de contractació ha sigut la d'hostaleria, amb 397.493 contractes i un 19,82 % sobre el total.

Quant a la **contractació, segons tipus de contracte**, a la nostra Comunitat, el tipus de contractes de caràcter indefinit, tant en les modalitats d'indefinit bonificat com no bonificat, va augmentar en un 18,11 % i representa un 6,60 % sobre el total, superior al 5,71 % de l'any passat. En relació amb els contractes d'obra o servei determinat, s'aprecia una disminució del 3,11 % i aquesta modalitat contractual implica un 35,67 % sobre el total. Respecte als contractes eventuais per circumstàncies de la producció, s'observa un augment del 4,52 %, que suposen un percentatge del 51,08 % sobre el total. Els contractes d'interinitat també van experimentar una variació positiva que va ser del 0,83 % i representen un 5,18 % sobre el total. Els contractes temporals de persones amb discapacitat han disminuït en un 4,24 % amb un percentatge del 0,15 % sobre el total. Pel que fa als contractes per a la formació, s'aprecia una disminució del 5,85 %, que suposa un 0,25 % del total. I els contractes de pràctiques van experimentar un increment del 9,41 %, que implica un 0,59 % sobre el total de la contractació.

En relació amb els **contractes convertits en indefinits**, segons el tipus de contracte inicial, s'ha constatat que han augmentat en 19.342 contractes i un 25,33 %, ja que dels 76.345 contractes de 2017 es va passar a 95.687 de l'any 2018. Si s'analitza per modalitats contractuals, es comprova que el contracte d'obra o servei va tindre un increment considerable del 65,49 %, els contractes eventuais per circumstàncies de la producció van presentar una variació positiva del 18,36 %, el contracte d'interinitat va tindre un lleuger augment del 2,75 %, els contractes de relleu van disminuir en un 10,62 %, els contractes temporals de persones amb discapacitat van descendir en un 7,35 %, els contractes en pràctiques van augmentar en un notable 33,46 % i els contractes de formació van decreixer en un 26,83 %.

Respecte als **contractes de treball inicials**, segons el tipus de jornada per sexe, amb el moviment laboral registrat, a la Comunitat Valenciana, dels 2.005.743 contractes, 1.261.131 van ser de jornada completa, amb un 62,88 % del total, 709.251, que impliquen un 35,36 %, van ser de jornada parcial, i 35.361 van ser contractes fixos discontinus, amb un 1,76 %. Per sexe, els contractes en homes van tindre un 57,24 % i els de dones, un 42,76 %. Per tipus de jornada, en homes, un 72,69 % han sigut de jornada completa, un 25,31 % de jornada parcial i un 2,00 % del total van ser contractes fixos discontinus. En dones, un 49,73 % han sigut de jornada completa, un 48,82 % de

jornada parcial i un 1,45 % van ser contractes fixos discontinus. A la nostra Comunitat, el percentatge de contractes indefinits va ser del 6,65 % (3,8 % d'homes i 2,8 % de dones) i els temporals, del 93,35 % (53,5 % d'homes i 39,9 % de dones). Per sexe, en la contractació d'homes, la taxa percentual en contractes indefinits ha sigut del 6,62 % del total, i el de contractes temporals, del 93,38 %. I en dones, el percentatge en indefinits ha sigut del 6,70 %, i en contractes temporals, del 93,30 % del total.

Pel que fa a la **taxa de mobilitat** en la nostra Comunitat, per províncies s'observa que a la província d'Alacant va ascendir a un 18,75 %, superior en més de dos punts a la de 2017, que va ser del 16,31 %; i per sexe, la taxa en homes ha sigut del 24,36 % i del 11,50 % en dones. La de Castelló presenta una taxa de mobilitat del 22,38 %, lleugerament superior al 22,19 % de l'any 2017; i per sexe, la taxa en homes va ser del 29,15 %, i en dones, del 13,64 %. I la de València ha tingut una taxa de mobilitat del 12,47 %, quasi un punt per damunt del 11,66 % de l'any 2017; i per sexe, en homes la taxa de mobilitat ha sigut del 15,30 %, i del 8,59 % en dones. Per sectors econòmics, la taxa més elevada es dona en el sector d'agricultura amb un 65,52 % a Alacant, un 51,92 % a Castelló i un 31,30 % a València.

L'any 2018, igual que en 2017, el nombre total de **centres col·laboradors d'ocupació del SERVEF** a la nostra Comunitat amb conveni en vigor en l'any va ser de 14. El total d'entrevistes va ascendir a 421 i 4.165 van ser renovacions de la demanda. Per províncies, a la d'Alacant hi havia 3 centres col·laboradors, que van efectuar 6 entrevistes i 33 renovacions de la demanda. A la província de Castelló hi havia 1 centre, que va dur a terme 121 entrevistes i 3.255 renovacions de la demanda. I a la de València hi havia 10 centres, que han efectuat 294 entrevistes i 877 renovacions de la demanda.

El nombre total d'**agències de col·locació** que han presentat declaració responsable en 2018, a la Comunitat Valenciana, ha sigut de 15, que es distribueixen en 14 agències de col·locació i 1 agència de col·locació i empresa de recol·locació. Si desglosem per províncies, a Alacant hi ha 7 agències i 7 centres de treball; a Castelló, 2 agències i 2 centres de treball; i a València, 6 agències i 9 centres de treball. El total d'agències de col·locació registrades pel SERVEF en actiu l'any 2018, desglossades en funció del tipus d'autorització concedida, ha sigut de 187 agències de col·locació, 23 agències de col·locació i empreses de recol·locació i 3 empreses de recol·locació. En aquest sentit, s'ha de tindre en compte que el Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE) és l'organisme que està autoritzat per a registrar les agències de col·locació amb centres de treball a la nostra Comunitat, tal com es disposa en l'article 3 de l'RD 1.796/2010, de 30 de desembre, pel qual es regulen les agències de col·locació.

A Espanya, el nombre d'**empreses de treball temporal** que han operat amb autorització al final del període va ascendir a 261, que representa un augment del 2,30 % sobre les 259 de 2017. La xifra de contractes de posada a disposició ha sigut de 4.294.907, que implica una variació positiva de l'11,5 % sobre 2017. I a la Comunitat Valenciana, el total de contractes de posada a disposició d'empreses de treball temporal va sumar 677.940, que suposa un augment del 47 % sobre 2017 i representa un 15,78 % sobre el total estatal. Si es desglossa per províncies, a la d'Alacant els contractes van sumar 79.573 contractes, a la de Castelló van ascendir a 44.165 contractes i a la província

de València van ser 554.202 contractes. A la nostra Comunitat, del total de 677.940 contractes de posada a disposició, 426.422 contractes i un 62,90 % han sigut d'obra o servei; 246.076 i un 36,30 %, de circumstàncies de la producció; i 5.442 i un 0,80 % del total van ser d'interinitat, formació i aprenentatge i pràctiques.

Els contractes de posada a disposició registrats, segons dades de la Direcció General de Treball i Benestar Laboral, que no inclouen els registrats en les empreses d'àmbit nacional, van ascendir en 2018 a 322.682, que van afectar 73.751 persones treballadores. Per províncies, es pot apreciar que a la província d'Alacant les xifres van ser de 20.599 contractes i de 12.058 efectius laborals. A la de Castelló, els contractes van sumar 11.454 i 1.067 assalariats. A la província de València, les xifres van ser de 28.898 contractes i de 18.104 treballadors i treballadores. I en l'àmbit autonòmic, la suma de contractes va ser de 261.911 i el de persones treballadores, de 45.522.

Pel que fa a les **eixides de l'ocupació**, a la Comunitat Valenciana, el nombre de **conciliacions** individuals acabades va ser similar a l'any anterior, ja que de les 41.417 de 2017 s'ha passat a 41.439 en 2018, entre les quals s'inclouen les conciliacions en matèria d'acomiadaments (24.423), en matèria de reclamacions de quantitat (11.292) i en matèria de sancions i causes diverses (5.724). La xifra de conciliacions que han acabat en matèria d'acomiadament ha augmentat en un 14,36 %, perquè de les 21.356 conciliacions de l'any 2017 es va passar a les 24.423 de 2018.

Les conciliacions acabades en matèria d'acomiadament amb avinença, amb un total de 12.233 en 2018, han tingut un augment apreciable del 15,74 %. Pel que fa a les quantitats acordades en acomiadaments, es constata un increment del 7,95 %, perquè dels 135,29 milions d'euros de l'any 2017, s'ha passat als 146,05 milions d'euros de 2018. Segons aquesta informació, es comprova que la majoria de conciliacions individuals acabades en matèria d'acomiadament conclouen amb avinença atés que en 2018, de 24.423 conciliacions acabades en matèria d'acomiadament, 12.233 conciliacions han sigut amb avinença, que suposen un 50,08 %, i 5.596 sense avinença, que suposen un 22,91 %. La resta van ser conciliacions intentades sense efecte i les desistides o tingudes per no presentades. Per províncies, les conciliacions individuals en matèria d'acomiadament acabades amb avinença a Alacant van sumar 5.902, que representen el 56,58 %, i les quantitats acordades van ser 59,01 milions d'euros. A la província de Castelló van sumar 1.164, amb un 47,16 % sobre el total i 12,05 milions d'euros. I a la de València van ser 5.167, que impliquen un 44,83 % i 74,98 milions d'euros de quantitats acordades en acomiadaments.

A la Comunitat Valenciana, el nombre d'**assumptes judicials** que s'han resolt en matèria d'acomiadament s'ha incrementat; en concret, en un 2,63 %, ja que dels 10.772 de l'any 2017 es va passar als 11.055 en 2018. En sentit contrari, les quantitats per acomiadament reconegudes a les persones treballadores han decrescut en un 5,26 %, ja que dels 81,62 milions d'euros de 2017 s'ha passat als 77,54 milions d'euros de l'any 2018. Per províncies, a la d'Alacant, els assumptes resolts i les quantitats per acomiadament han disminuït, perquè s'ha passat de 3.889 a 3.512 assumptes i de 31,55 a 27,94 milions d'euros. A la província de Castelló els assumptes i les quantitats han augmentat, ja que es va passar de 1.021 a 1.178 assumptes i de 7,84 a 10,36 milions

d'euros. I a la província de València els assumptes també s'han incrementat, però les quantitats per acomiadament han descendit, ja que de 5.852 assumptes es va passar a 6.365 i de 42,22 a 39,23 milions d'euros.

A la nostra Comunitat, la xifra d'**expedients de regulació d'ocupació** ha disminuït en un 11,90 %, perquè dels 420 expedients de 2017 s'ha passat als 370 expedients de l'any 2018. Els treballadors i treballadores afectats per aquests expedients van augmentar considerablement, ja que dels 4.835 de 2017 es va passar als 17.778 de l'any 2018, la qual cosa suposa un increment del 267,69 %. Del total de 350 expedients resolts en 2018, 336 s'han autoritzat, que suposen el 96,00 % del total i han afectat 17.335 treballadors i treballadores. De 336 expedients de regulació d'ocupació que s'han autoritzat, es van pactar 303 i no es van pactar 33. Els expedients que no es van autoritzar han sigut 8 i 26 els desistits. Una vegada més cal apuntar que els percentatges dels expedients no autoritzats són baixos perquè la majoria dels expedients es tramiten amb acord previ. Respecte als expedients de regulació d'ocupació, per províncies i per sectors d'activitat, a diferència d'anys anteriors, el nombre més elevat d'expedients autoritzats s'ha donat en el sector d'activitat d'indústria, amb 157 expedients, amb 14.526 efectius laborals afectats, la qual cosa suposa el 83,80 % del total.

En 2018 els expedients de regulació d'ocupació autoritzats, segons tipus i efecte van sumar un total de 336, dels quals 303 es van pactar i 33 no es van pactar. Per províncies es van distribuir en 59 a Alacant, 96 a Castelló, 145 a València i 36 davant de la Direcció General de Treball i Benestar Laboral. El total de **treballadors i treballadores afectats** en els expedients autoritzats va ser de 17.335, dels quals 1.270 eren d'expedients d'extinció, 2.743 d'expedients de suspensió de la relació de treball i 619 d'expedients de reducció d'hores i dies de treball. Per províncies, a la d'Alacant, la xifra de treballadors i treballadores ha sigut de 632; a la província de Castelló, de 1.762; a la de València, de 1.796; i 13.145 en la Direcció General de Treball i Seguretat Laboral. L'any 2017, el total d'assalariats afectats pels expedients de regulació d'ocupació que s'han autoritzat va ascendir a 4.632, que per províncies el nombre d'assalariats va ser de 487 a Alacant; a la de Castelló, de 1.477; a la de València, de 1.914; i en la Direcció General de Treball i Seguretat Laboral, de 754. De l'anàlisi d'aquestes dades es dedueix, un any més, la voluntat de les parts per concloure aquests expedients amb un acord.

En concordança amb aquestes valoracions s'efectuen les **recomanacions** següents.

El Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana vol manifestar la seua preocupació per l'alta taxa percentual de les contractacions temporals, ja que en 2018 ha sigut del 93,32 %, tot i que és lleugerament inferior al 94,04 % de l'any anterior, així com de la durada dels contractes temporals, que cada vegada és més baixa, i la parcialitat de les jornades, que continua tenint un biaix de gènere molt més marcat en les dones i n'és una mostra l'elevat nombre de contractes de posada a disposició registrats a la província de València (554.202 sobre un total de 677.940), que redunda en la característica de temporalitat del nostre mercat de treball.

En aquest sentit i relacionat amb la temporalitat de la contractació, des del Comitè, s'insta l'Administració pública a prendre mesures i, entre altres accions, s'haurien de proposar polítiques actives d'ocupació que fomenten l'ocupació indefinida i estable.

En relació amb la mobilitat laboral, des d'aquesta institució, es considera que s'haurien de fomentar mesures facilitadores de la mobilitat geogràfica dels treballadors i treballadores, entre les quals s'haurien d'incloure la facilitació de l'accés a l'habitatge i a l'educació, la conciliació de la vida personal i laboral o les despeses derivades del trasllat, ja que l'aplicació d'aquesta mobilitat pot tindre i ha de tindre efectes positius en el manteniment i la creació d'ocupació.

Com a conclusió, atés que la intermediació laboral, amb les dades de 2017, representa tan sols un 2,4 % del total, el CES-CV reitera que la gestió de la intermediació hauria de millorar la seua eficàcia substancialment ajustant el sistema a les necessitats de les empreses i a l'atenció personalitzada de les persones demandants.

En relació amb les conciliacions individuals finalitzades a la Comunitat Valenciana, es considera convenient que, per a tindre una informació precisa per a l'elaboració d'aquesta memòria, caldria comptar amb la referència sobre el temps que transcorre des de la presentació de l'escrit de la papereta de conciliació i la data de la celebració del mateix acte de conciliació.

10. POLÍTQUES D'OCUPACIÓ

En el capítol de **polítiques d'ocupació** s'aborden les accions que tenen relació amb la creació d'ocupació, entre les quals s'inclouen els programes europeus, els estatals i els autonòmics i en aquest context, es detallen tant les polítiques de formació professional per a l'ocupació com els programes de suport per a crear ocupació i a la llum de les dades indicades en la memòria de 2018, es poden fer les **valoracions** següents:

Pel que fa a la **Formació Professional en el sistema educatiu**, a la Comunitat Valenciana, l'alumnat dels cicles formatius de grau mitjà i superior durant el curs 2017-2018 va ascendir a 84.185, que es va distribuir en 46.103 homes i 38.082 dones, que suposen un 23,58 % del total. En aquest curs, el nombre d'alumnes de la Formació Professional Bàsica va sumar 11.108, xifra que representava un 3,11 % del total, que es van distribuir en 7.807 homes i 3.301 dones i els programes formatius de qualificació bàsica van comptar amb 556 alumnes, la qual cosa implica el 0,16 %, amb 402 homes i 154 dones.

En aquest curs el total d'alumnes de totes aquestes modalitats de Formació Professional va ser de 95.349, xifra que implica el 26,71 %, mig punt menys que en el curs anterior, en què el nombre d'alumnes va ascendir a 95.651, quantitat que suposa el 27,23 % sobre el total. L'alumnat total dels cicles formatius de grau mitjà i superior va

presentar unes xifres similars a les del curs anterior, 84.185 enfront de 84.469 d'aquest curs, que es van distribuir en 63.844 en centres públics i 20.341 en centres privats. Els participants en la formació professional bàsica d'aquest curs van ser 11.108, 325 alumnes més sobre el curs anterior, distribuïts en 9.780 en centres públics i 1.328 en centres privats.

Aquestes xifres ens porten a afirmar que en aquest any s'ha produït un descens lleuger del 0,32 % d'alumnes en l'elecció d'aquestes modalitats de formació, dins del sistema educatiu dels ensenyaments mitjans.

Pel que fa a la **Formació Professional per a l'ocupació** de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació, a la Comunitat Valenciana, la xifra de participants en la formació de demanda, en el sistema de bonificacions, va ascendir a 420.377, un 11,12 % més que l'any anterior, distribuïts en 396.211 nacionals, amb el 94,3 %, i 24.166 estrangers, amb un 5,7 % del total. Per províncies, a la província d'Alacant, els participants van ascendir a 124.849; 54.895 a la de Castelló; i 240.633 a la de València.

Del total de participants, un 56,0 % van ser homes, dels quals 220.335 han sigut espanyols, amb un 93,6 % sobre el total, i 15.146 estrangers, amb un 6,4 %. Les dones participants van arribar a 175.876, que impliquen el 44,0 %, de les quals 175.876 van ser espanyoles, amb un 95,1 %, i 9.020 estrangeres, amb un 4,9%. El nombre d'hores de formació va ser de 5.765.554, que suposa una mitjana de 13,7 hores per participant i per sexe; la mitjana va ser de 14,1 hores en homes i de 13,2 en dones. I la cobertura de participants va ser del 29,7 % i els permisos individuals de formació (PIF) que havien finalitzat l'any 2018 van ascendir a 397.

En relació amb la categoria professional, la que va presentar un nombre més alt va ser la de treballador qualificat amb 189.764 participants i un 45,1 %, amb 2.685.862 hores i un 46,6 % i una mitjana de 14,2 hores. Sobre la grandària de l'empresa, l'estrat més gran es va veure en el de més de 4.999 assalariats, amb 88.863 participants i un 21,1 %, amb 781.286 hores i un 13,6 % i una mitjana de 8,8 hores. I pel que fa al grup de cotització, el nombre més elevat es va donar en el grup d'oficials de primera i segona, amb 72.846 participants, amb un 17,3 %, i 1.095.596 hores i un 19,0 % i una mitjana de 15,0 hores.

La distribució de la modalitat d'impartició va ser de 333.710 participants en formació presencial, amb un 79,4 %, amb 3.437.093 hores i un 59,6 % i una durada mitjana de 10,3 hores; en teleformació amb 83.383 participants, amb un 19,8 %, amb 2.136.567 hores i un 37,1 % i una mitjana de 25,6 hores; i en la modalitat mixta amb 3.284 participants, amb un 0,8 %, 191.894 hores, amb un 3,3%, i una mitjana de 58,4 hores.

Quant al nivell d'estudis o formació, la xifra més alta va estar en segona etapa d'Educació Secundària (Batxillerat, FP grau mitjà, BUP, FP I i FP II) amb 98.267 participants, un 23,4 %, i 1.427.177 hores, amb un 24,8 %, i una mitjana de 14,5 hores, i primera etapa d'Educació Secundària (ESO, EGB, Graduat Escolar, certificat professional nivell 1 i nivell 2) amb 90.639 participants, amb un 21,6 %, amb 1.185.228 hores, amb

un 20,6 %, i una mitjana de 13,1 hores. En el tipus d'acció formativa, la d'acció pròpia va presentar més nombre de participants, amb 420.371 assistents, pràcticament amb un 100 %, amb 5.765.124 hores, amb un 100 % i una mitjana de 13,7 hores.

Pel que fa al finançament, a la Comunitat Valenciana, el crèdit assignat va ascendir a 63,11 milions d'euros, dels quals 40,78 milions d'euros s'han disposat, amb una ràtio de crèdit disposada del 66,6 %. Les empreses formadores van ser 37.191, amb una taxa de cobertura del 21,1 % sobre les empreses del sector privat en alta en la Tresoreria General de la Seguretat Social i una bonificació aplicada a la TGSS de 38,21 milions d'euros. La quota total de Formació Professional va ascendir a 92,88 milions d'euros, i l'aportació privada, a 43,58 milions d'euros.

Igual que en l'exercici anterior, segons família professional i participants formats, les famílies amb més demanda van ser la d'administració i gestió amb 107.192 participants, un 25,5 % i una mitjana del 11,6, seguida de la de seguretat i medi ambient, amb 105.075 participants formats, amb un 25,0 % i una mitjana del 10,4. Respecte als continguts formatius, el nombre més gran de participants va estar en prevenció de riscos laborals amb 90.606 participants, un 21,6 % i una duració mitjana de 10,4 i en gestió de recursos humans amb 57.764 (28.066 homes i 29.698 dones), un 13,7 % i una mitjana de 9,8.

Pel que fa a la Formació Professional per a l'ocupació gestionada pel Servei Valencià d'Ocupació i Formació, en les accions formatives per programes a la Comunitat Valenciana, es comprova que el nombre de cursos va ser de 7.400, amb 52.600 alumnes resolts, 871.489 hores, sense comptar les hores de la Formació Professional Dual i un import de subvenció de 90.498.656,10 euros. En aquest exercici s'ha constatat un descens del 41,28 % en programes, motivat principalment pels programes de Formació Professional Dual, ja que dels 6.925 de 2017 es va passar als 4.066 d'aquest any.

Les accions formatives prioritàriament per a persones desocupades, per modalitats i les accions de la xarxa de centres SERVEF de formació de titularitat pública han ascendit a 1.047, amb un alumnat resolt de 15.266, amb 469.761 hores i una subvenció de 37.091.938,80 euros. Per províncies, es van organitzar a la província d'Alacant un total de 311 cursos, amb un alumnat resolt de 4.521, 147.135 hores i 13.657.005,90 euros d'import concedit. A la de Castelló, 130 cursos, amb 1.875 alumnes, 56.325 hores i 5.112.961,20 euros de subvenció. I a la província de València, els cursos van sumar 437, amb 6.334 alumnes, 198.965 hores i una subvenció de 18.321.971,70 euros.

A la Comunitat Valenciana, la xifra d'alumnes d'alta en aquests cursos va ascendir a 25.032, dels quals 12.464 han sigut homes i 12.568 dones, un 1,82 % més que l'any 2017, en què el nombre va ser de 24.345, dels quals 13.058 van ser homes i 11.287 dones. Els cursos amb més persones per família professional han sigut el de Serveis Socioculturals i a la Comunitat, amb 6.461 participants (1.905 homes i 4.556 dones); el d'Administració i Gestió, amb 3.253 (856 homes i 2.397 dones); el d'Informàtica i Comunicacions, amb 2.625 participants (1.677 homes i 948 dones) i el de Comerç i Màrqueting, amb 2.449 (1.288 homes i 1.161 dones). Per rang d'edat, el tram en el qual

més participants es van donar ha sigut el de majors de 45 anys amb 9.074 persones. Cal advertir que les persones participants poden ser d'accions formatives resoltes tant en 2018 com en 2017, per la qual cosa la dada d'alumnat resolt pot no coincidir.

En relació amb la Formació Professional per a l'ocupació dirigida prioritàriament a les persones ocupades, en els plans formatius sectorials resolts per sector, el nombre d'entitats va ser de 84, un 23,53 % més que en 2017, amb 937 grups o cursos, un alumnat de 13.432 i un cost de 4.373.351,80 euros i el sector amb més nombre de grups ha sigut el de turisme i hostaleria, amb 188, un alumnat de 2.750 i un cost del pla de 997.150,00 euros.

El nombre de participants en el programa de formació per a l'ocupació per a la realització d'accions formatives dirigides prioritàriament a persones ocupades, per família professional, per rang d'edat i sexe va ser de 8.842 (3.285 homes i 5.197 dones). Aquest alumnat es distribueix en 4.789 en els plans formatius intersectorials, en 3.090 en els plans formatius sectorials, en 269 en els plans formatius d'economia social i en 334 en els plans formatius d'autònoms i autònomes. Els cursos que van tindre més participants per família professional van ser el d'Administració i Gestió, amb 2.993 participants (767 homes i 2.196 dones), el de Serveis Socioculturals i Serveis a la Comunitat, amb 3.289 alumnes (491 homes i 1.125 dones), i el de Formació Complementària, amb 1.228 (445 homes i 783 dones). Quant al rang d'edat, el tram amb més participació ha sigut el que comprén entre 31 i inferior o igual a 44 anys amb 3.502 participants.

Respecte a la **formació dels treballadors i treballadores dels organismes i centres públics**, les dades estadístiques del Pla de formació de l'any 2018, gestionat per l'IVAP, presenten un total de 670 edicions, dues menys que en 2017, de les quals 113 edicions es van celebrar a la província de Castelló, amb 2.434 hores; 254 a la de València, amb 5.610 hores; 132 a la d'Alacant, amb 2.764 hores i 171 en Internet, amb 2.350 hores. En una anàlisi per tipus de pla, en el Pla de formació general es van realitzar 449 edicions. En el desglossament per províncies, 66 edicions van ser a la de Castelló, amb 1.495 hores i 1.230 places; 160 a la de València, amb 3.606 hores i 3.137 places; 69 a la d'Alacant, amb 1.555 hores i 1.255 places i 154 en Internet, amb 3.980 hores i 63.929 places. I en el Pla de formació específica es van materialitzar 221 edicions, que distribuïdes per províncies van ser 45 edicions a Castelló, amb 939 hores i 900 places; 101 a la província de València, amb 2.004 hores i 2.145 places; 58 a la d'Alacant, amb 1.209 hores i 1.912 places; i 17 en Internet, amb 370 hores i 670 places.

Aquest pla es va dirigir a 16.246 persones al servei de la Generalitat, 4.086 més que en 2017, de les quals 4.541 van ser homes (28 %) i 11.705 dones (72 %). D'aquesta xifra total, 13.370 (9.727 dones i 3.643 homes) van participar en formació general i 2.876 (1.971 dones i 905 homes) en formació específica. Si analitzem per províncies, a la d'Alacant van participar un total de 1.353 persones (953 dones i 400 homes); a Castelló, 1.060 (715 dones i 345 homes); i a la província de València, 3.885 (2.678 dones i 1.207 homes); i en la formació en línia, d'un total de 9.948, 7.338 van ser dones i 2.610 homes.

El total de 16.246 empleats i empleades formats es va distribuir per classificació professional de la manera següent. En el grup A1 en van ser 2.905 (1.828 dones i 1.077 homes). En el grup A2 n'han sigut 3.087 (2.157 dones i 930 homes). En el grup C1 en van ser 4.556 (3.390 dones i 1.166 homes). En el grup C2 el total ha sigut de 3.643 (2.802 dones i 841 homes). I en el grup d'agrupació professional funcional (APF) n'han sigut 2.055 (1.527 dones i 528 homes).

Per tipus de plans, en el Pla de formació general, amb cursos, tallers, seminaris, jornades i conferències dirigides al personal de l'Administració de la Generalitat, dels 13.370 participants, 4.031 més que l'any anterior, es van distribuir 2.433 (1.516 dones i 917 homes) en el grup A1. En el grup A2 en van ser 2.436 (1.701 dones i 735 homes). En el grup C1 n'han sigut 3.229 (2.510 dones i 719 homes). En el grup C2 en van ser 3.305 (2.535 dones i 770 homes). I en el grup d'agrupació professional funcional (APF) n'han sigut 1.967 (1.465 dones i 502 homes).

I en el Pla de formació específica, dirigit als empleats i empleades públics de la Generalitat i que està relacionat amb l'activitat i el lloc de treball que es desenvolupa i atén les necessitats de formació dels departaments de la Generalitat, del total de 2.876 participants, 55 més que en 2017, en van correspondre 472 (312 dones i 160 homes) al grup A1. Al grup A2 n'han sigut 651 (456 dones i 195 homes). Al grup C1 en van ser 1.327 (874 dones i 453 homes). Al grup C2 n'han sigut 338 (267 dones i 71 homes). I en el grup d'agrupació professional funcional (APF) n'han sigut 1.967 (1.465 dones i 502 homes).

Quant als **programes de formació-ocupació**, els programes de tallers d'ocupació, el programa mixt d'ocupació-formació de garantia juvenil "T'Avalem" i el programa mixt d'ocupació-formació "Escoles d'ocupació Et Formem" han sumat 123 projectes, amb 299 especialitats impartides, un alumnat resolt de 1.950 (els que l'entitat es compromet a formar per a cada projecte), 236.160 hores resoltes i un import concedit de 38.966.850,00 euros. Aquests programes representen un 23,12 % menys sobre 2017, en què la xifra va ser de 160, amb 366 especialitats impartides, un alumnat resolt de 2.610, 254.720 hores resoltes i un import concedit de 42.472.296,00 euros. Sobre les dades d'alumnat participant, s'ha d'estar al mateix advertiment sobre coincidència efectuada en el punt de formació professional per a l'ocupació.

Per províncies, a la d'Alacant es van dur a terme 39 projectes, amb 88 especialitats impartides, un total de 590 alumnes treballadors, 74.880 hores resoltes i un import concedit d'11.789.970,00 euros. A la de Castelló van sumar 28, amb 83 especialitats, 470 d'alumnat resolt, 53.760 hores resoltes i 9.392.010,00 euros concedits. I a la província de València, els projectes van ascendir a 56, amb 128 especialitats impartides, un total de 890 alumnes resolts, 107.520 hores i 17.784.870,00 euros.

Dels 123 projectes, un total de 29 eren del programa "T'Avalem", amb 78 especialitats impartides, un alumnat resolt de 450, 55.680 hores resoltes i un import concedit de 9.192.180,00 euros. Distribuïts per províncies, a la d'Alacant hi va haver 12 projectes, 5 a la de Castelló i 12 a la de València. Per família professional, edat i sexe, el nombre d'alumnes en alta va ascendir a 1.522 (883 homes i 639 dones). El tram d'edat

amb més participants ha sigut el de 25 anys i inferior o igual a 30 anys, amb 640 persones, i per famílies professionals, la que va comptar amb més alumnes ha sigut, com l'any anterior, l'agrària amb 495 participants (306 homes i 189 dones).

I un total de 48 han sigut del programa "Escoles d'Ocupació Et Formem", amb 82 especialitats impartides, un alumnat resolt de 650, 92.160 hores resoltes i un import concedit de 12.988.950,00 euros. Si analitzem per províncies, es constata que 10 projectes van ser d'Alacant, 14 de Castelló i 24 de València. Per família professional, rang d'edat i sexe, l'alumnat va ser de 1.443. D'aquest total d'alumnat en alta de 1.443, 616 han sigut homes i 827 dones. Per rang d'edat, el tram amb més participació ha sigut el de majors de 45 anys, amb 654 i per família professional, la que més persones va presentar va ser, com l'any anterior, l'agrària, amb 560, 226 homes i 324 dones.

En el programa mixt d'ocupació-formació, tallers d'ocupació, el nombre total d'alumnes en alta en aquest exercici va sumar 2.405, 53 més que l'any anterior, dels quals 971 eren homes i 1.434 dones. Per rang d'edat, el tram amb més persones va ser el 45 anys o més, amb 1.381 participants. Per família professional, un any més, les accions amb més participació van ser l'Agrària, amb 905 persones, la d'Edificació i Obra Civil, amb 571, i la de Serveis Socioculturals i a la Comunitat, amb 411 persones participants.

En relació amb els **programes d'ocupació de la Generalitat Valenciana**, a la Comunitat Valenciana, als tretze programes de suport a la creació d'ocupació de 2018 es van destinar un total de 187.821.511,00 euros, que van tindre 17.986 beneficiaris, la qual cosa va representar una ajuda mitjana de 10.442,65 euros per persona, amb un augment de dotació del 29,35 % sobre els 145.198.496,92 euros de l'any 2017.

El programa que va tindre un pressupost més elevat va ser el de foment d'ocupació destinada a la contractació de persones joves per corporacions locals (Avalem Joves Plus), en el marc del Sistema Nacional de Garantia Juvenil, amb un import concedit de 100.509.872,86 i 5.304 beneficiaris i dins d'aquest, el de foment d'ocupació per a la contractació de persones joves per corporacions locals (Avalem Joves Plus), amb una ajuda de 52.016.123,25 euros i 2.789 beneficiaris.

La dotació a aquest programa ha implicat un augment del 72,45 % respecte als 58.282.437,19 euros de l'any 2017. Aquest increment tan important en aquest tipus de programes pot obeir a una gestió més eficient, per part de la Generalitat, dels fons europeus ja que en els últims anys s'ha aconseguit desbloquejar la situació de paralització en la qual es trobaven aquests fons de Garantia Juvenil, atés que no era lògic que Espanya, com el país que més fons rebia, era el que menys estava invertint en aquests programes.

A més, en aquest context, cal recordar que a l'inici de la present legislatura els programes de foment d'ocupació i de formació, finançats pel Fons Social Europeu de la Unió Europea (Programa operatiu 2007-2013), es trobaven congelats perquè s'havien detectat irregularitats en la justificació d'aquests programes per part dels representants

de l'anterior govern autonòmic i que es van alliberar posteriorment pels actuals governants.

Un altre programa important ha sigut el de foment de l'ocupació, en el programa d'ocupació pública d'interés general i social per a la realització d'actuacions en municipis de la Comunitat Valenciana, amb un import de 40.179.246,62 euros, un 13,21 % menys que l'any anterior, i 3.736 beneficiaris, i dins d'aquest, el de foment de l'ocupació destinada a la contractació de persones desocupades en col·laboració amb corporacions locals amb un import de 15.033.933,14 euros i 1.279 beneficiaris. Per contra, el programa amb menys ajuda concedida va ser el de plans de suport a la reinserció laboral dels treballadors excedents de sectors en crisi, en concret el pla de suport al sector de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs amb 109.996,00 euros i 150 beneficiaris.

Pel que fa al **programa d'ajudes del Servei Públic d'Ocupació Estatal-SEPE a les corporacions locals per a creació d'ocupació**, a la nostra Comunitat, dins d'aquest programa es van concedir 7.988.473,82 euros, un 1 % superior als 7.909.380,01 euros de l'exercici anterior. Si analitzem per províncies, s'aprecia que a la província de Castelló l'ajuda va ascendir a 1.286.943,13 euros; a Alacant, a 1.690.361,06 euros; i a la de València el crèdit total va ser de 5.011.169,63 euros.

Com a conseqüència d'aquestes consideracions i de la informació estadística continguda en aquests punts, des d'aquesta institució es fan les **recomanacions** següents:

El Comité insta les administracions públiques a fomentar el suport a la formació al llarg de tota la vida laboral dels treballadors i treballadores, des de la formació bàsica a la professional, passant per la contínua i ocupacional, adaptant-la a les necessitats reals del teixit productiu.

El nombre d'alumnes en la Formació Professional reglada o inicial, en el curs 2017-2018, ha descendit lleugerament en un 0,32 % respecte al curs anterior, possiblement motivat perquè els joves encara la veuen com un itinerari de menys importància, amb una imatge de menys prestigi i en part també per una escassa orientació a l'hora de definir el tipus d'estudis.

El CES-CV considera necessari prestigiar la Formació Professional com a ensenyament vinculat al mercat laboral. En aquest sentit, recomana que tant les administracions públiques valencianes com els centres docents o educatius, les mateixes empreses i els agents econòmics i socials promocionen i estimulen la Formació Professional, reelaborant la Formació Professional Dual, pel seu caràcter tècnic, orientada a adquirir competències professionals des de l'inici per a convertir-la en una primera opció, amb l'objectiu de millorar la situació actual i donar-li un vertader impuls a la seua implantació, per a oferir, així, una formació tècnica i pràctica i perfilar-se com un pont cap al treball, on els orientadors haurien d'exercir un paper més rellevant dins d'aquest sistema, especialment en una comunitat com la valenciana, on la taxa de desocupació juvenil l'any 2018 s'ha situat de mitjana en el 34,30 %.

Aquesta institució vol incidir en la importància de la formació per a l'ocupació i en el treball exercit pels agents econòmics i socials en els aspectes relacionats amb la creació i l'evolució de la Formació Professional com una eina de millora de la qualificació d'empresaris i empresàries i de treballadors i treballadores en el mercat laboral. En aquest sentit, el Comitè considera important fomentar la participació de les organitzacions empresarials i sindicals més representatives en el disseny, en la programació, en l'orientació i en la planificació de la Formació Professional per a l'ocupació.

També es pretén evidenciar la rellevància dels recursos que destinen a la Formació Professional tant empresaris i empresàries com treballadors i treballadores i es considera que aquests haurien de continuar com un element més de les polítiques actives d'ocupació, incloent-hi la formació bonificada per a les pimes, per la qual cosa es vol insistir que davant dels reptes plantejats per la digitalització i innovació als quals s'enfronta i farà front el mercat de treball, seria convenient apostar per la Formació Professional com una de les mesures d'inserció laboral.

En aquest context, es vol insistir en la importància d'aquestes inversions i accions formatives dirigides als treballadors i treballadores, alhora que es continua considerant rellevant i necessari disposar de tota la informació disponible relativa a la inserció laboral dels participants en aquest tipus de programes.

En relació amb les convocatòries dels programes del sistema de formació per a l'ocupació, des del CES-CV, es fa una crida a la millora de la gestió d'aquestes que permeta executar-les en temps raonable i així poder aconseguir l'objectiu previst en els crèdits inicials, ja que l'any 2018, d'una assignació de 63,11 milions d'euros a la nostra Comunitat, només van arribar a disposar-se 40,78 milions d'euros, que representa una ràtio de crèdit disposada del 66,6 %.

El Comitè entén que, en la planificació dels cursos de Formació Professional tant per a persones desocupades com ocupades, s'hauria d'evitar el biaix de gènere en la participació d'alumnat en cursos d'algunes famílies professionals, per la qual cosa seria convenient, a l'hora de triar els cursos per de l'alumnat, que s'exercira una orientació professional adequada per a evitar aquest biaix.

Quant a l'acció formativa duta a terme per l'IVAP, a més de destacar l'increment de participants en aquesta, es vol valorar positivament la modificació legislativa del punt 2, apartat d, de l'article 95 de la Llei 10/2010, de 9 de juliol, d'ordenació i gestió de la funció pública valenciana, realitzada l'any 2018, en la qual s'estableix que el personal de les institucions com el CES-CV poden participar, mitjançant els corresponents acords de cooperació, en la formació i el perfeccionament del personal gestionat per l'IVAP.

En relació amb els programes d'ocupació i les estratègies espanyoles d'activació per a l'ocupació, des d'aquesta institució es considera necessari que, dins d'aquestes, s'haurien de posar en marxa polítiques actives d'ocupació que reforcen un nou model productiu, per a permetre, així, incrementar el volum d'ocupació estable i de qualitat, en què necessàriament prevalga més la qualitat de l'ocupació creada.

En l'àmbit de la Comunitat Valenciana, a part de reconèixer l'important augment en l'últim any, tant de programes com de partides pressupostàries, es torna a fer una crida a continuar en el suport i l'augment dels recursos que es destinen a les polítiques de creació d'ocupació estable i en aquest context, seria de gran interès poder disposar de les dades sobre el grau d'execució dels diferents programes de creació i foment d'ocupació, i, en concret, les conseqüències d'aquests en el mercat de treball.

Quant a les polítiques d'ocupació i formació dirigides a les persones joves, a més de valorar la rellevància de suport l'any 2018, des del Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, s'insta l'Administració pública a prendre les mesures i polítiques necessàries per a millorar la creació d'ocupació estable i de qualitat en aquest col·lectiu, l'elevat índex de desocupació del qual continua sent alt i preocupant, malgrat el descens en l'últim any, ja que a Espanya en 2018, d'una mitjana del 38,6 % s'ha baixat a un 34,34 % (35,25 % en homes i 33,26 % en dones) i en la nostra Comunitat, d'una mitjana del 41,6 % de 2017 s'ha situat en un 34,30 % (35,50 % homes i 32,84 % dones).

El CES-CV considera necessari dur a terme una avaluació de l'impacte de les polítiques actives d'ocupació sobre totes les persones que han sigut beneficiàries dels programes d'ocupació i formació, i incorporar els centres especials d'ocupació (CEO), amb la finalitat de valorar-ne els resultats, fer seguiment, corregir ineficiències en l'aplicació d'aquests programes, i poder detectar les bones pràctiques realitzades que impliquen la consecució d'ocupació i que poguera ser de qualitat.

11. RELACIONS LABORALS

En el capítol corresponent a **relacions laborals**, s'analitzen quatre elements fonamentals que influeixen en la qualitat d'aquestes i que són els relatius a la negociació col·lectiva, a les eleccions sindicals, als conflictes laborals i al diàleg social; i de l'observació de la informació d'aquesta part de la memòria de 2018, es poden fer les **valoracions** següents.

A la Comunitat Valenciana, en els últims tres anys, la xifra de **convenis col·lectius registrats** fins a març de cada any, amb efectes econòmics de l'any anterior, segons dades de la Subdirecció General d'Estadística i Anàlisi Sociolaboral del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social sempre ha estat per damunt de 240 convenis, de 60.000 empreses i de 400.000 treballadors i treballadores afectats, concretament l'any 2018 han sigut 348 convenis, 94.300 empreses i 695.185 efectius laborals i segons dades de la Direcció General de Treball i Benestar Laboral de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball, el nombre de convenis registrats en 2018 va ascendir a 136 (103 d'empresa i 33 d'un altre àmbit). En aquest sentit, la característica comuna és que la majoria han sigut convenis d'empresa més que convenis d'àmbit superior a l'empresa. La major cobertura a treballadors i treballadores va ser més baixa en convenis d'empresa que en convenis d'àmbit superior a l'empresa. I la xifra

d'empreses ha sigut inferior en convenis d'empresa que en convenis d'àmbit superior a l'empresa.

Pel que fa a l'**estructura** dels convenis col·lectius, segons àmbit funcional, a la nostra Comunitat, els convenis d'empresa han anat ocupant més taxa percentual, motivada, entre altres raons, per la reforma laboral de 2012, amb xifres superiors a les de l'any anterior, ja que del 73,89 % de l'any 2017 es va passar al 74,43 % de 2018. En un altre sentit, els convenis d'àmbit superior a l'empresa suposen un 26,11 % en 2017 i un 25,57 % del total en 2018.

A la Comunitat Valenciana, en tot el període 2008-2018, el **percentatge** de convenis col·lectius d'empresa és més alt que el de convenis d'àmbit superior a l'empresa, mentre que la taxa percentual de treballadors i treballadores afectats és superior en els convenis d'àmbit superior a l'empresa (95,88 % enfront del 4,12 % en 2018), pel fet que en aquests últims s'inclouen els convenis de sector, normalment convenis sectorials provincials, que són els que es consideren la base principal de la negociació col·lectiva a la nostra Comunitat. Els treballadors i treballadores afectats per convenis d'empresa disminueixen lleugerament, i passen del 4,30 en 2017, al 4,12 % en 2018.

A la nostra Comunitat, l'**augment salarial** que es va pactar en el total de convenis col·lectius va ser de l'1,68 % i la taxa de variació de l'IPC ha sigut de l'1,1 %, que constata com en 2018, igual que l'any anterior, l'augment salarial pactat ha sigut superior a la taxa de variació de l'IPC. Aquest fet reflecteix la moderació salarial dels últims anys, amb increments, molt per davall del 2 %, de manera continuada, des de l'any 2012. A més, també s'aprecia com des de l'any 2013, l'augment salarial pactat s'ha situat per damunt de la taxa de l'IPC, possiblement motivat pel contingut en matèria salarial dels acords per a l'ocupació i la negociació col·lectiva.

També l'any 2018, com en 2017, sobre l'**augment salarial per sectors**, el sector de la construcció va presentar una mitjana superior a la total, en concret, del 2,00 %, i el sector serveis també per damunt, amb una mitjana de l'1,77 %. El sector d'indústria aquest va tindre una mitjana superior a la total i va ser de l'1,73 %. I de nou, el sector agrari va estar per davall de la mitjana total, amb una mitjana d'augment salarial pactat del 0,75 %. En relació amb els convenis d'empresa, l'augment salarial pactat va ser de l'1,32 %. Per sectors, l'agrari va presentar una mitjana del 0,85 %; el sector de la indústria, de l'1,49 %; el de la construcció, del 2,27 %; i el sector de serveis, amb una mitjana de l'1,27 %. I respecte als convenis d'àmbit superior a l'empresa, la mitjana de la variació salarial va ser de l'1,69 %. Per sectors, l'agrari va tindre una mitjana del 0,74 %; el sector de la indústria, de l'1,74 %; el sector de la construcció, del 2,00 %; i el sector de serveis, del 1,80 %.

La **jornada mitjana** en el total de convenis de la Comunitat Valenciana en 2018 ha sigut de 1.758,52 hores a l'any, per davall de les 1.765,37 hores de 2017, de les 1.773,54 hores de l'any 2016 i de les 1.768,07 de l'any 2015. En els convenis d'empresa, la jornada mitjana pactada va ser de 1.769,00 hores i en els convenis d'àmbit superior a l'empresa, la mitjana ha sigut de 1.758,00 hores.

A la Comunitat Valenciana, les **organitzacions empresarials** amb una taxa percentual més alta de participació en la negociació col·lectiva han sigut les organitzacions adscrites a la Confederació Empresarial de la Comunitat Valenciana (CEV). Aquestes dades mostren la tendència, en els últims anys, de la representació empresarial en la negociació col·lectiva de la nostra Comunitat, que és d'un percentatge superior al 90 % per a les organitzacions adscrites a la CEV, fet que constata la importància d'aquesta organització empresarial a l'efecte de consideració d'organització empresarial més representativa o amb més representació a la Comunitat Valenciana.

En relació amb la participació en la negociació col·lectiva per part de les **organitzacions sindicals** a la nostra Comunitat, es constata la línia de percentatges superiors al 95 % de cobertura d'afectació a treballadors i treballadores per part dels sindicats UGT-PV i CCOO-PV, ja que en 2015 se situava per damunt del 97 %, era superior al 95 % en 2016, era del 99 % l'any 2017, i l'any 2018 ha sigut del 98,8 % per a UGT-PV i del 96,9 % per a CCOO-PV, per la qual cosa la rellevància d'aquestes organitzacions sindicals és inequívoca.

Com ha estat passant els últims anys, també l'any 2018, el sindicat amb més representants a la nostra Comunitat va ser la Confederació Sindical de Comissions Obreres (CCOO-PV), amb 10.560 delegats i delegades i una taxa percentual del 37,64 %, seguida del sindicat Unió General de Treballadors (UGT-PV), amb 10.058 representants sindicals i un 35,85 % sobre el total. La suma de les dues organitzacions va ser del 73,49 %, lleugerament superior al percentatge de l'any 2017, que va ser del 73,31 % sobre el total, i per davall del 73,55 % de 2016.

Per províncies, la Confederació Sindical CCOO-PV, una vegada celebrat el procés electoral de caràcter proporcional, va obtindre a la província d'Alacant un total de 3.468 representants sindicals i un 39,52 %; 1.421 delegats i delegades i un 35,59 % a la de Castelló, i 5.671 representants i un 37,09 % a la província de València. El sindicat UGT-PV va tindre una representació de 3.080 delegats i delegades i un 35,10 % a la província d'Alacant; 1.651 representants sindicals i un 41,35 % a la de Castelló; i 5.327 representants i un percentatge del 34,84 % a la de València.

L'any 2018, el nombre de delegats i delegades de la resta de sindicats va ser de 6.878, amb un percentatge del 24,51 %, similar als 6.852 i al 24,71 % de l'any anterior. La xifra de representants dels grups de treballadors va ascendir a 562, amb un 2,00 %, que va ser superior als 549 representants sindicals i al 1,98 % del total de l'any 2017.

D'aquesta manera, a la Comunitat Valenciana, com en processos anteriors, el requisit previst en la Llei orgànica 11/1985, de 2 d'agost, de llibertat sindical, només es compleix per part de les organitzacions sindicals CCOO-PV i UGT-PV, per la qual cosa aquests sindicats són els considerats com a majoritaris o més representatius, condició que comporta que participen en diferents organismes de representació i fòrums institucionals com és el cas del Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana.

L'any 2018, a la nostra Comunitat, en el **TAL** s'han presentat **304 procediments**, un menys que en 2017, amb una disminució del 0,3 %, que per seccions provincials han correspost 64 a la d'Alacant, 38 a la de Castelló i 202 a la de València. El nombre d'empreses afectades va ser de 1.075, un 18 % més que l'any anterior, dels quals 65 corresponen a Alacant, 39 a Castelló i 971 a València. Els treballadors i treballadores que s'hi van veure afectats van arribar a la xifra de 105.211, un 27 % inferior a 2017, que es van distribuir en 8.718 d'Alacant, 5.080 de Castelló i 91.413 de València. Cal advertir que cada any el nombre d'empreses i personal treballador afectat és variable i relatiu, perquè té relació amb el tipus de conflicte i l'origen d'aquest, siga de sector o no, ja que a vegades pot passar que un sol expedient afecte una xifra elevada d'empreses i treballadors i treballadores.

Desagregats per **tipus de conflicte laboral**, es comprova que s'han presentat 219 procediments d'interpretació i aplicació de l'article 153 de la Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social, 79 de convocatòria de vaga, 1 de bloqueig de les negociacions del conveni col·lectiu o pacte i 5 d'inaplicació del conveni col·lectiu (article 82.3 ET), que sumen els 304 procediments indicats.

Pel que fa als **conflictes d'interés**, en 2018, s'han convocat i registrat 81 vagues, amb entrada de l'escrit de preavis durant el mes, que han afectat 78 empreses i una plantilla de 67.320 treballadors i treballadores. Les vagues que s'han dut a terme efectivament van sumar 51, que van afectar 79 empreses i 4.611 treballadors i treballadores, i van ser 13.281 les jornades de treball perdudes. La xifra de vagues desconvocades va ascendir a 49 i van afectar 49 empreses i 14.376 treballadors i treballadores. Respecte a 2017, s'hi aprecia una diferència de 3 vagues convocades més, amb 14 empreses menys i 27.712 treballadors i treballadores afectats més. Les vagues que s'hi van efectuar van presentar una diferència de 34 menys, 20 empreses menys, 3.383 assalariats menys i 67 jornades de treball perdudes més. I les vagues desconvocades han sigut 4 de més, amb 5 empreses més i 13.165 efectius laborals afectats menys.

Cal esmentar en aquest 2018 la jornada de reivindicació del 8 de març, Dia Internacional de les Dones, tant per l'èxit de convocatòria com pels motius que es persegueixen denunciar, combatre i transformar en la nostra societat. Aquesta convocatòria de mobilització social i feminista contenia quatre àmbits de participació diferents (estudiantil, de cures, de consum i laboral). Aquests àmbits eren al seu torn compatibles amb l'objectiu principal d'aconseguir la igualtat real entre dones i homes.

Quant als **procediments de conciliació-mediació** tramitats en el TAL, **per matèries** es constata que la matèria amb un nombre més elevat de procediments l'any 2018 ha sigut la d'altres qüestions salarials amb 67, tot i que amb 16 menys que l'any anterior. La segona matèria ha sigut la de jornada i calendari o vacances amb 61 procediments, 8 més que els 53 de l'any anterior. Per contra, les matèries que han presentat una xifra més baixa de procediments van ser, amb un únic procediment, la pla de viabilitat i la d'acomiadament del treballador.

Pel que fa als **procediments de conciliació-mediació** presentats en 2018, **per sectors d'activitat econòmica**, els que van tindre una xifra de procediments més elevada van ser el de transport terrestre, amb 55 procediments; el de neteja, manteniment i jardineria, amb 29; el de seguretat i investigació, amb 22; el de sanitat, amb 19; i el d'indústria tèxtil, amb 17 procediments. Els sectors que van presentar una xifra més baixa de procediments, tots amb un sol procediment, agrupats en l'epígraf "Altres", amb 16 sectors, van ser els d'activitats a serveis financers i a assegurances; activitats de construcció especialitzada; activitats de jocs d'atzar i apostes; activitats de les seus centrals, consultories de gestió; activitats esportives, recreatives i d'entreteniment; activitats de suport a la indústria extractiva; aigües; biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals; construcció d'edificis; coqueries i refinament de petroli; fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics; assegurances i fons de pensions; serveis d'informació; serveis socials sense allotjament i transport marítim.

Quant als procediments de conciliació i mediació segons el resultat obtingut en el Tribunal d'Arbitratge Laboral, en 2018 van concloure 283 procediments de mediació, dels quals 62 es van acordar, xifra que suposa un 21,39 % del total; 13 es van desistir, amb un 4,6 %; 186 no es van acordar, quantitat que implica un 65,7 %; 16 es van intentar sense efecte, amb un 5,7 %; i 6 es van arxivar, xifra que representa un 2,1 % sobre el total.

El nombre de procediments de conciliació i mediació que van finalitzar en convocatòries de vaga va ser de 74; en 20 d'aquests es va arribar a acord, xifra que implica un 21,6 %; en 7 es va desistir, amb un 9,5 %; 41 no es van acordar, amb un 55,4 %; 8 es van intentar sense efecte, amb un 10,8 %; i 2 es van arxivar, xifra que suposa un 2,7 % del total.

La xifra de **procediments administratius sancionadors** tramitats a la Comunitat Valenciana va ser de 2.672, dels quals 886 eren pendents de l'any anterior. En 2018, els procediments registrats van ser 1.786, i els resolts, 1.669, amb la qual cosa en queden pendents per a l'any vinent 1.001. El nombre de sancions proposades va sumar 6.837.427,00 euros, un 5,10 % superior a 2017, i els recursos d'alçada tramitats van arribar a un total de 1.646, un 29,30 % superior a 2017, dels quals 1.122 es trobaven pendents de l'any anterior i 524 van ser els que s'havien registrat l'any 2017. Els recursos resolts van ser 4 i es van quedar pendents per al pròxim exercici un total de 1.644 recursos.

El nombre d'infraccions administratives sancionades per sectors econòmics ha augmentat un 9,89 %, ja que, de 1.799 en 2017, es va passar a 1.977 en 2018, distribuïdes en 861 d'ordre social i 1.116 de riscos laborals. Si desglossem per províncies, a la d'Alacant la suma de les infraccions va ser de 862, de les quals 401 eren d'ordre social i 460 de riscos laborals. A la de Castelló van ser 257, que van correspondre a 57 infraccions en ordre social i 200 en riscos laborals; i a la província de València van ascendir a 858 infraccions, de les quals 402 van ser d'ordre social i 456 de riscos laborals.

En analitzar els tipus d'infracció, s'observa que en matèria de riscos laborals els que van tindre un nombre de sancions més alt van ser "Falta d'avaluació de riscos en el

pla de seguretat”, amb 234 sancions i un 20,97 %; “No serveis de prevenció pròpia i aliena”, amb 203 sancions i un 18,19 % del total; i diversos en prevenció de riscos amb 118 sancions i un 10,57 %. Per contra, els tipus d’infracció que van presentar menys sancions van ser, a diferència de l’exercici anterior, prohibició de treball a menors de 16 anys; xarxes i roba de treball, tots aquests amb 1 procediment i un percentatge del 0,09 %. I en matèria d’ordre social, els que van presentar més sancions van ser “Jornada laboral/calendari/vacances”, amb 285 infraccions i un 33,10 %; “Contractes de treball temporals”, amb 129 sancions i un 14,98 %, les dues com en 2017, i “Cessió de treballadors, no a ETT”, amb 84 sancions i un 9,765 % del total. En sentit contrari, els tipus d’infracció amb una xifra de sancions més baixa van ser, a diferència de 2017, “Eleccions i mobilitat funcional”, amb un procediment i un 0,12 % cada una; i “Conflictes col·lectius, obtenció indeguda de subvencions, pla igualtat, article 8.17 i treball prohibit a menors de 18 anys en ETT”, amb dos procediments i un 0,23 % sobre el total cada una.

A la llum d’aquestes valoracions, es fan les **recomanacions** següents:

L’any 2018, en la negociació col·lectiva de la Comunitat Valenciana, s’aprecia que el percentatge de treballadors i treballadores afectats pels convenis d’empresa (4,12 %) és inferior al de convenis d’àmbit superior a l’empresa (95,88 %) i la taxa percentual dels convenis d’empresa (74,43 %) és superior a la de convenis d’àmbit superior a l’empresa (25,57 %).

El Comité recomana, d’acord amb el que s’estableix en l’article tercer de l’Acord sobre les relacions laborals i la negociació col·lectiva, subscrit per les organitzacions empresarials i sindicals més representatives de la nostra Comunitat, racionalitzar l’estructura de la negociació col·lectiva preservant l’àmbit provincial i/o autonòmic sectorial de negociació, fonamentalment en aquells sectors d’activitat en els quals predominen les pimes i micropimes.

També es comprova que el conjunt de les condicions laborals que s’han acordat en els convenis d’àmbit superior a l’empresa són visiblement superiors a les pactades en els convenis d’empresa. En aquest sentit, i a la vista d’aquestes constatacions, des del Comité es vol fer una recomanació tant als agents econòmics com als socials de la Comunitat Valenciana perquè fomenten el procés de negociació col·lectiva des d’una perspectiva i visió global i es reforcen les unitats negociadores adequades.

I en aquest context de la negociació col·lectiva, s’insta a promoure i incorporar clàusules en matèria d’igualtat de gènere que eviten les desigualtats de gènere existents, tal com recomana la Comissió Mundial sobre el Futur del Treball de l’Organització Internacional del Treball, relativa a una agenda de reformes per a la igualtat de gènere, segons es recull en l’Informe de l’OIT “Treballar per a un futur més prometedors”. I tot això en els termes acordats en el IV Acord per a l’ocupació i la negociació col·lectiva 2018-2020.

El Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana considera rellevant la incorporació de la clàusula sobre l’organització del treball i les noves tecnologies, un 11,71 % l’any 2018, ja que s’entén que pot comportar efectes positius per al conjunt de

les relacions laborals, a més del fet d'efectuar una advertència sobre la protecció i el respecte d'alguns drets fonamentals inespecífics, com ara el secret de les comunicacions o la protecció de dades de caràcter personal derivats de la videovigilància.

Per altra banda, si som conscients de la creació de noves relacions laborals en un escenari que implica més responsabilitats per a tots els agents que intervenen en la negociació col·lectiva, s'entén que s'hauria de reconèixer i compensar tot aquest esforç fet pels agents econòmics i socials, simultàniament a instar a la cerca d'instruments i mecanismes a fi d'equilibrar i compensar la posició de les parts negociadores i el paper que exerceixen, en benefici general de la societat i especialment, de la pau social.

Des del Comité, es vol incidir en la rellevància de la informació sobre la representació sindical, ja que està relacionada amb la previsió dels articles 6.2 i 7.1 de la Llei orgànica 11/1985, de 2 d'agost, de llibertat sindical, a l'efecte de determinar l'augment de la representativitat sindical de les organitzacions sindicals.

En el marc de les relacions laborals, es considera que s'hauria de continuar apostant pels procediments de conciliació i mediació i els d'arbitratge per a resoldre de manera més àgil i ràpida que en la jurisdicció social, la resolució dels conflictes laborals, tant els col·lectius com els d'interés.

L'any 2018 es constata el nombre insignificant de procediments d'arbitratge, fet que obliga a reflexionar sobre l'impuls de la utilització d'aquest tipus de procediment, que segurament repercutiria en la millora del clima laboral en les empreses i en l'agilitat en la resolució extrajudicial dels conflictes.

Des d'aquesta institució es vol destacar el paper rellevant exercit pel Tribunal d'Arbitratge Laboral (TAL) en tot el conjunt de les relacions laborals, però especialment en les seues funcions de mediació i arbitratge, en els casos de mediació obligatòria en vagues. I en aquest sentit es vol deixar constància, a més, que la majoria de les vegades aquest Tribunal té dificultats per a poder dur a terme totes les seues funcions, a causa de la falta de mitjans, per la qual cosa s'insta tots els agents que hi intervenen a fomentar les mesures necessàries perquè se'n faça més ús.

El Comité vol posar de rellevància l'important paper exercit per organismes públics i institucions com són el Consell Tripartit per al Desenvolupament de les Relacions Laborals i la Negociació Col·lectiva de la Comunitat Valenciana, el Tribunal d'Arbitratge Laboral de la Comunitat Valenciana (TAL) i el Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, a fi d'aconseguir una millora de les relacions laborals i les seues repercussions en l'economia, en el diàleg social, en la concertació i en la resolució de conflictes laborals.

En un altre sentit, respecte a la tramitació dels recursos d'alçada, des del Comité es manifesta la seua preocupació pel nombre escàs de recursos d'alçada resolts i els expedients que queden pendents amb la consegüent inseguretat jurídica per a treballadors i treballadores i empresaris i empresàries.

En relació amb el IV Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva, es vol destacar i valorar la idoneïtat d'aquest, que ha sigut fruit d'una negociació intensa però que finalment pot situar els elements bàsics que han de ser i han de regir les relacions laborals en els pròxims tres anys al nostre país.

En aquest sentit, es vol recomanar als interlocutors econòmics i socials continuar en aquesta senda de recuperació del diàleg social com a instrument fonamental de la solució dels conflictes laborals i del que han de ser les bases del nostre sistema de relacions laborals.

Es recomana, a les parts interlocutores d'aquest IV Acord sobre ocupació i negociació col·lectiva, traslladar el contingut d'aquest en matèria salarial a la negociació col·lectiva en tots els sectors per a aconseguir incrementar, d'una banda, la competitivitat empresarial i aconseguir, d'altra banda, l'objectiu de desenvolupament sostenible número 8 de treball decent.

12. SALUT LABORAL

Durant l'any 2018 la Comunitat Valenciana ha registrat un nou augment en la sinistralitat laboral, ja que s'ha registrat un total de 49.424 sinistres amb baixa en jornada de treball, dels quals 48.161 van ser accidents de treball i 1.263, malalties professionals amb comunicats de baixa. Això ha comportat un increment de 6,3 punts percentuals en el nombre d'accidents laborals i de 25,1 punts en el nombre de malalties professionals amb comunicat de baixa. Així mateix, s'ha produït un increment del 7,6 % dels accidents *in itinere*, i és significatiu l'augment dels accidents greus i dels accidents mortals.

En relació amb la recomanació plantejada pel CES-CV en la seua memòria de 2017, en la qual considerava imprescindible la posada en pràctica, com més prompte millor, de l'Estratègia valenciana de seguretat, salut i benestar laboral 2017-2020 i el desenvolupament de les actuacions de les línies recollides en aquesta amb la finalitat de reduir al màxim els índexs de sinistralitat laboral en la nostra Comunitat, el maig de 2018 es va constituir la Comissió de Seguiment de l'Estratègia, de la qual formen part les organitzacions sindicals, les organitzacions empresarials, l'Administració, a través de Salut Pública i Educació, i l'INVASSAT, i es va aprovar un pla d'acció anual per a l'exercici 2018-2019. Tant el text de l'estratègia com el resum executiu poden ser objecte de consulta en la pàgina web de l'INVASSAT. Durant l'exercici 2018, aquesta comissió s'ha reunit en quatre sessions, en l'última de les quals s'han establert les accions que cal dur a terme durant l'exercici 2019 com a prioritàries.

En funció de les dades anteriors, el Comité manifesta la seua preocupació per l'increment en el nombre d'accidents de treball. Resulta evident que, tot i que s'ha avançat molt per a reduir els índexs de sinistralitat, és imprescindible continuar aprofundint en les polítiques de formació, informació i cultura de la prevenció, així com la posada en marxa dels instruments de vigilància, seguiment i control desenvolupats

per les parts implicades en matèria de prevenció (administracions públiques i, dins d'aquestes, la Inspecció de Treball, i els agents econòmics i socials).

En aquest sentit, aquesta institució considera necessari incrementar els recursos públics i privats destinats al foment de la gestió preventiva i l'assistència tècnica a les empreses, fonamentalment per a les pimes.

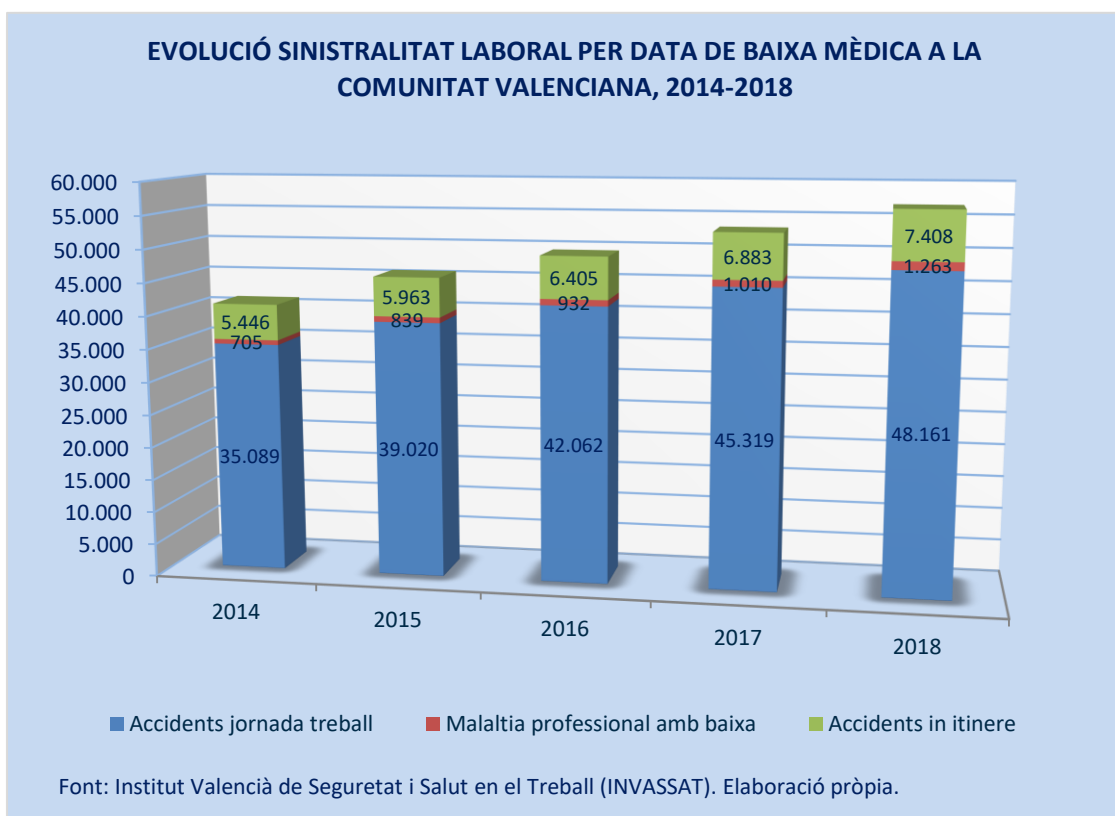
El CES-CV vol fer una menció especial sobre l'augment dels accidents mortals "in itinere" i "en missió" durant l'exercici 2018, per la qual cosa s'han de reforçar els instruments d'avaluació i la qualitat d'aquests per a determinar els riscos, així com els mecanismes de vigilància, seguiment i control. Per a fer-ho, el Comité considera necessari incrementar els recursos tant pressupostaris com humans destinats a la matèria preventiva.

Així mateix, el Comité incideix una vegada més en la necessitat de reforçar les actuacions en matèria de prevenció, per a la qual cosa cal aprofundir en la cultura preventiva, en la qual han d'implicar-se totes les parts. Així mateix, entén que la prevenció s'ha de considerar com una inversió i no com un cost, ja que amb la millora de les condicions de treball es repercutirà positivament en la productivitat i en la producció.

D'altra banda, el CES-CV mostra la seua satisfacció per l'augment de la declaració de les malalties professionals; tot això, afavorit per la implantació progressiva del sistema de vigilància. Així mateix, aquest organisme entén que s'hauria d'accentuar i perfeccionar el sistema de vigilància de la salut per a incrementar el control de la incidència.

Des d'aquesta institució es recomana que es materialitzen les accions previstes en el Pla d'acció anual per a l'exercici 2018-2019 en el marc de l'Estratègia valenciana de seguretat, salut i benestar laboral 2017-2020, així com les mesures i accions previstes en l'estudi de l'INVASSAT Campanya cambres de pis, publicat el passat 6 de juliol de 2018, realitzat per a diagnosticar i visibilitzar les condicions de treball d'aquest tipus de treballadores.

D'altra banda, valora positivament aquelles actuacions emmarcades en les activitats de sensibilització, informació, divulgació i promoció de l'Estratègia espanyola de seguretat i salut en el treball 2015-2020, com, entre altres, la recent Guia per a la prevenció de malalties professionals, que pretén recopilar informació rellevant i actualitzada sobre les malalties professionals, no només des del punt de vista normatiu nacional i internacional, sinó també des de la perspectiva d'una gestió adequada, tant preventivament com administrativament.

BLOC III

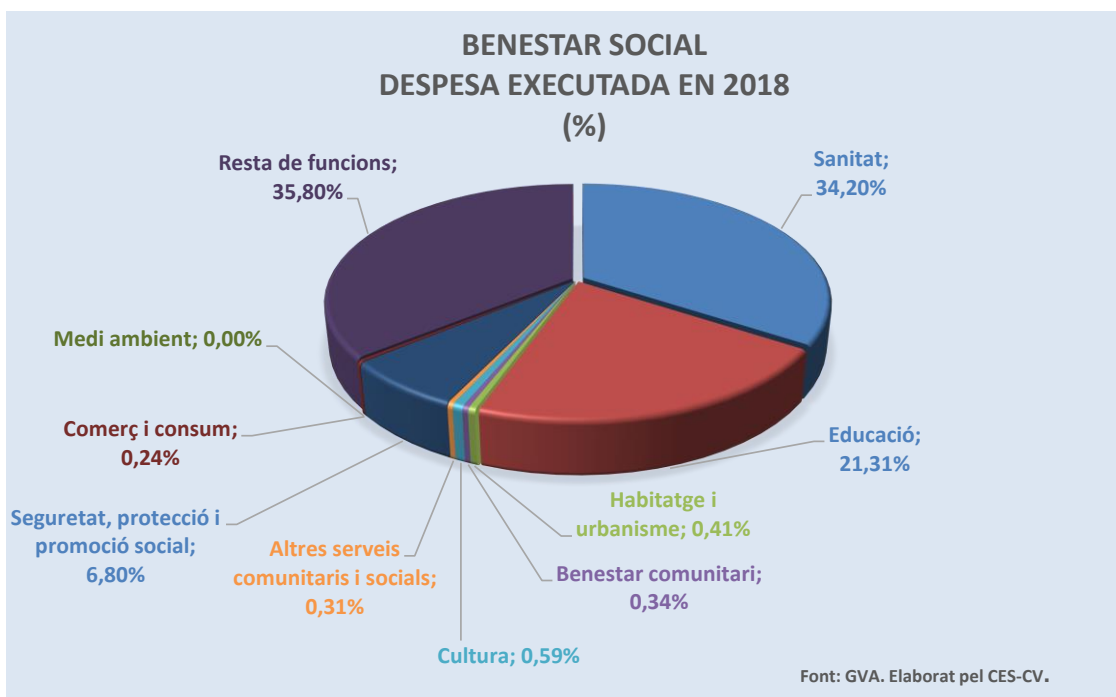
NIVELLS

I

CONDICIONS DE VIDA

El tercer bloc de la memòria, **nivells i condicions de vida**, proporciona una visió global de les condicions de vida de la societat valenciana. La situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana descrita en els dos blocs anteriors es completa així en aquest tercer amb l’anàlisi dels serveis públics que constitueixen els pilars essencials de la qualitat de vida i la cohesió social.

En conjunt, tots els components clau del benestar que s’analitzen en aquest bloc de la memòria, absorben en 2018 el 64,2 % del total de la despesa pública de la Comunitat Valenciana; en concret 13.295,41 milions d’euros sobre una despesa total executada de 20.709,36 milions d’euros, la qual cosa dona una idea de la importància que tenen i del repte que representa el seu manteniment, sostenibilitat i qualitat en el conjunt de l’acció pública.

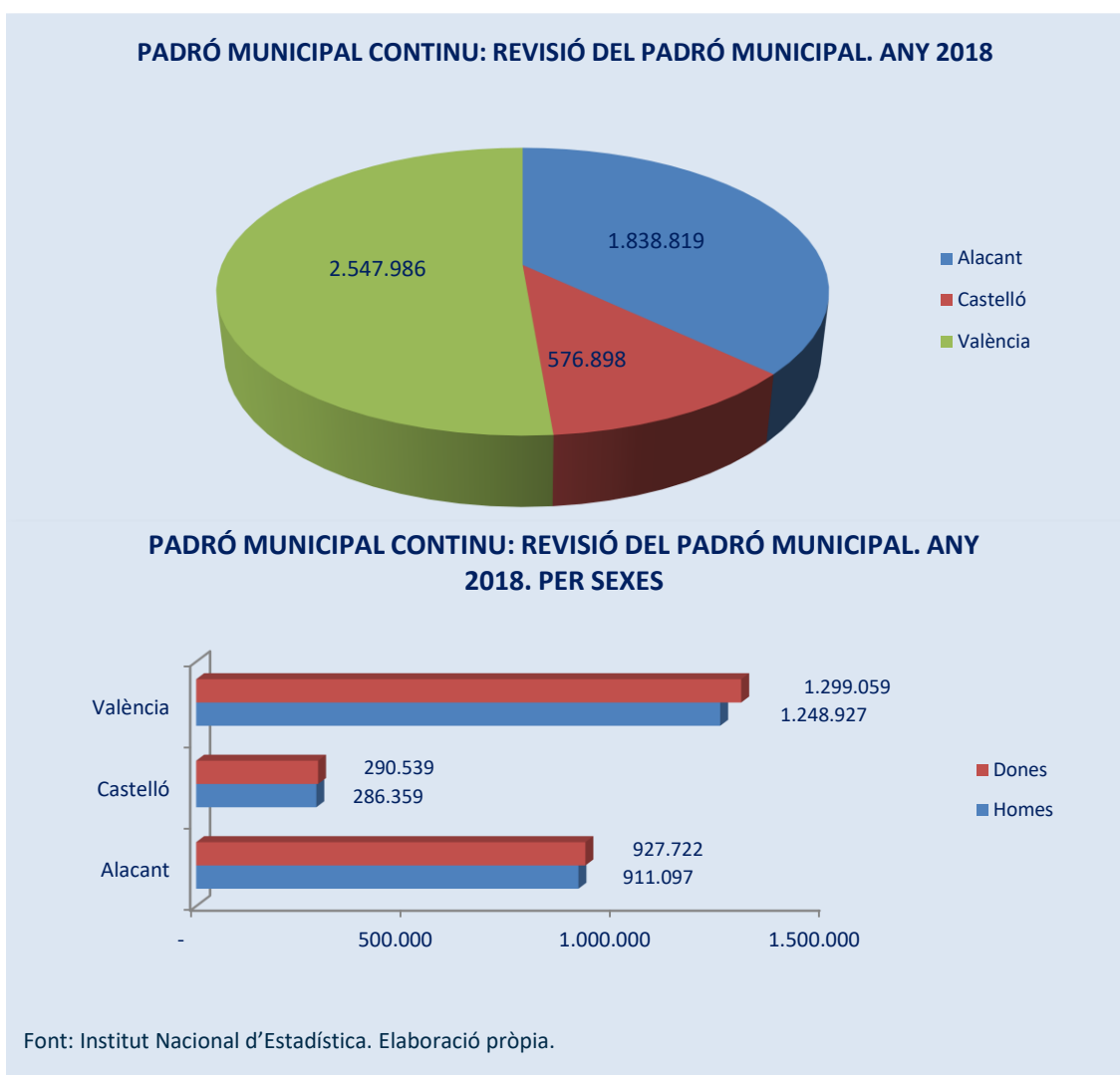

Per a tindre una visió completa del que suposa el sosteniment de l’estat del benestar a la nostra Comunitat, a les xifres anteriors amb càrrec al pressupost de la Generalitat s’ha d’afegir el pagament de les pensions de la Seguretat Social a la població valenciana beneficiària, que ascendeix a 12.010,71 milions d’euros.

13. DEMOGRAFIA I POBLACIÓ

El creixement i la dinàmica de la població, així com la seua estructura, depenen del comportament de dos elements fonamentals: d’una banda, el creixement vegetatiu resultat de la diferència entre naixements i defuncions; i d’una altra, el moviment migratori, que és el saldo resultant entre el nombre d’immigrants i el d’emigrants.

L'any 2018 s'ha trencat la tendència de descens de la població empadronada iniciada l'any 2012, amb un increment de 22.194 habitants respecte a l'any anterior, a causa de l'augment de la població de nacionalitat estrangera (ja que la població espanyola ha disminuït). El nombre de persones estrangeres residents a la Comunitat Valenciana suposa el 13,40 % sobre el total de la seua població. Tot i que des de l'any 2012 s'havien perdut 165.563 persones empadronades, a final de l'any passat la població valenciana va arribar a la xifra de 4.963.703 persones.

Des del punt de vista territorial, la Comunitat presenta una gran dicotomia en el seu poblament, amb diferències notables entre la costa i zones urbanes i l'interior rural altament despoblat. Amb la finalitat de combatre aquests desequilibris, l'any 2018 la Generalitat Valenciana va aprovar diverses mesures contra el despoblament dels municipis d'interior i l'any 2017 es va crear AVANT, l'Agència Valenciana Antidespoblament.

El despoblament progressiu de l'interior rural valencià és ben evident en els indicadors que es recullen en el quadre següent, en el qual s'aprecien diferències tan

INDICADORS DE DESPOBLAMENT PER COMARQUES COSTANERES I INTERIOR, 2018

Dades padrons municipals

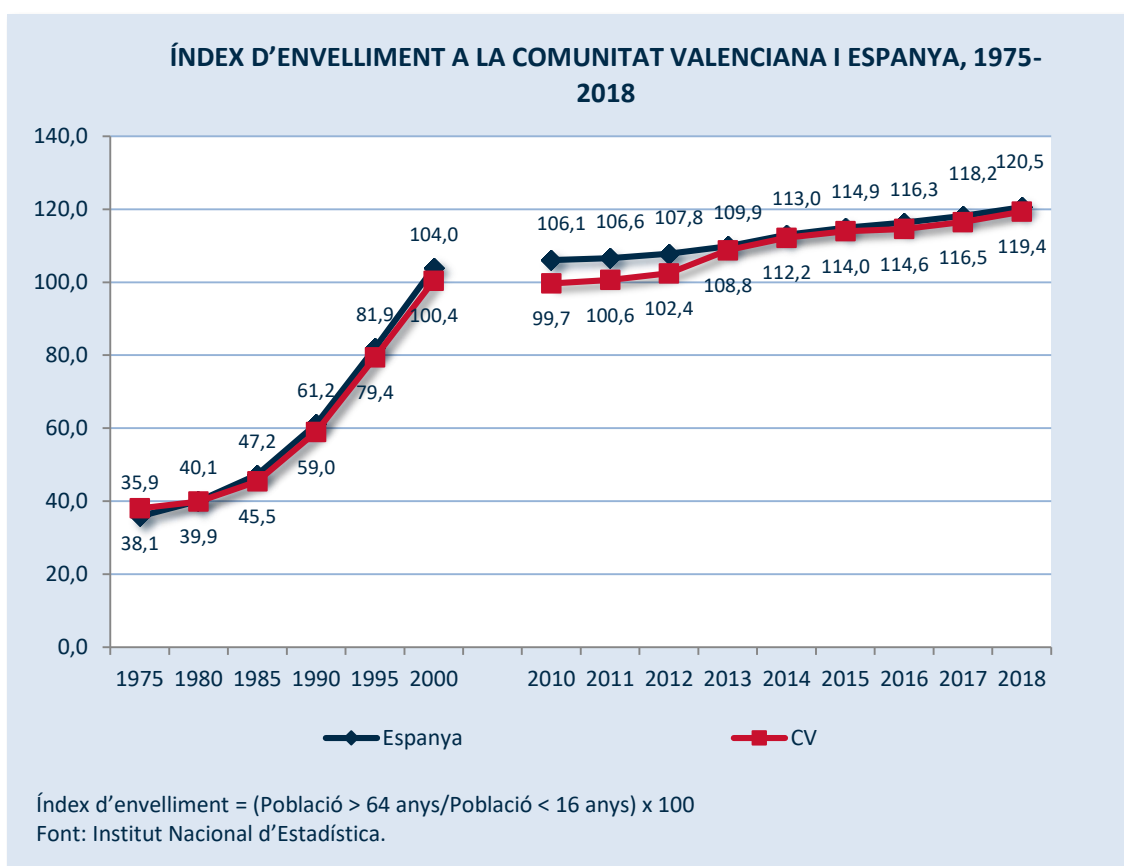
	2018	Densitat de població*	Creixement demogràfic	Taxa de creixement vegetatiu	Taxa migratòria	Índex d'envelliment	Índex de dependència
Comarques costaneres	3.888.795	942,37	29,26	2,99	0,34	118,65	54,27
El Baix Maestrat	81.343	66,60	30,54	0,60	-1,17	129,14	57,28
La Plana Alta	250.981	262,17	33,17	4,70	-4,34	107,74	52,35
La Plana Baixa	190.312	314,49	21,96	3,93	-2,40	105,89	53,41
El Camp de Morvedre	90.811	334,83	24,38	0,13	2,08	126,92	56,67
L'Horta Nord	226.513	1.611,86	29,60	4,86	3,56	98,32	51,51
L'Horta Oest	350.258	1.959,20	22,98	6,68	0,81	91,97	51,58
València	791.413	5.680,75	7,03	0,55	-0,35	142,22	54,49
L'Horta Sud	175.753	1.057,75	26,61	6,71	1,67	92,28	52,02
La Ribera Baixa	79.579	226,64	10,73	0,95	0,08	114,17	53,50
La Safor	170.686	397,12	24,09	1,55	-5,07	119,89	52,79
La Marina Alta	171.826	226,67	32,58	-1,98	3,04	169,60	61,54
La Marina Baixa	185.054	319,79	51,04	1,54	4,22	134,73	52,39
L'Alacantí	481.885	715,42	30,69	4,28	3,07	110,44	52,36
El Baix Vinalopó	291.327	595,50	24,89	7,28	1,29	96,71	50,95
El Baix Segura	351.054	366,80	68,66	3,04	-1,43	139,79	61,18
Comarques d'interior	1.074.908	75,64	5,31	-7,86	-1,55	184,78	59,35
El Comtat	28.085	74,34	9,06	-4,21	2,50	150,68	56,03
L'Alcoià	108.821	201,64	4,18	0,39	-0,56	130,62	54,68
L'Alt Vinalopó	52.335	81,17	8,82	1,13	-3,04	111,68	52,76
El Vinalopó Mitjà	168.432	211,16	13,51	2,98	-1,74	117,04	52,69
Els Ports	4.404	4,87	-15,68	-22,07	-6,09	249,60	65,81
L'Alt Maestrat	6.745	10,17	-19,79	-21,04	-5,75	278,00	74,02
L'Alcalatén	15.626	24,09	6,10	-4,69	-6,66	158,86	56,93
L'Alt Palància	23.703	24,56	5,83	-9,42	-0,91	188,49	62,82
L'Alt Millars	3.784	5,67	-8,22	-29,10	3,75	470,91	70,91
El Racó d'Ademús	2.244	6,06	-24,29	-29,59	-9,05	244,00	72,88
La Serrania	16.124	11,47	-5,38	-15,66	-6,98	248,86	63,38
El Camp de Túria	160.266	194,64	75,51	6,54	11,50	80,06	49,44
La Plana d'Utiel-Reque	37.786	21,96	0,19	-5,76	-1,10	157,51	59,62
La Foia de Bunyol	42.205	51,64	28,84	1,13	4,36	112,65	53,28
La Vall d'Aiora	9.855	8,64	-4,63	-12,44	-0,48	258,80	64,80
La Ribera Alta	219.838	226,64	10,73	0,95	0,08	114,17	53,50
La Canal de Navarrés	15.761	22,22	-2,35	-9,74	-3,32	187,44	59,52
La Costera	71.362	135,09	10,50	0,05	-1,59	123,43	51,54
La Vall d'Albaida	87.532	121,20	7,99	1,29	-4,34	128,08	53,09

* habitants per km²

Font: Portal Estadístic de la Generalitat Valenciana.

significatives com un índex d'envelliment superior en 65 anys. La desigualtat més notòria es produeix en la densitat de població, que mostra diferències marcades entre costa i interior. Amb tot, resulta preocupant el grau de despoblament que presenten algunes comarques molt rurals de l'interior, sobretot de Castelló i València, la densitat de població de les quals per davall de 10 habitants per km² portaria a conceptuar-les com a deserts demogràfics. Es tracta de territoris amplis molt condicionats per les comunicacions deficientes i l'absència d'una mínima industrialització, que com s'observa en altres comarques de l'interior, són dos elements clau per a resistir el risc de despoblament.

La Comunitat Valenciana ha continuat el procés d'envelliment l'any 2018, a causa de la combinació de dos factors fonamentals: d'una banda, l'augment de la longevitat de les persones per l'ascens de l'esperança de vida; i, d'una altra, un descens constant de la natalitat.

Per al CES-CV són evidents les relacions que s'estableixen entre la població i l'economia, el treball i la societat, els tres àmbits objecte d'aquesta memòria, per això la conclusió estadística anterior li mereix diverses reflexions:

1a. En primer lloc, la satisfacció per l'avanç sociològic que suposa l'allargament de la vida i la salut de les persones com un assoliment del progrés social de les últimes dècades i símbol d'una societat moderna.

2a. La preocupació per les conseqüències d'ordre econòmic, laboral i social que es deriven de la dificultat, a mitjà i llarg termini, de substituir els segments de població activa. Un dels problemes que se'n poden derivar, donat el desequilibri de la població jove en relació amb la resta de la població, encara que no siga l'única ni la principal causa (s'ha de tindre en compte, per exemple, la disminució de les cotitzacions a causa de la disminució dels salaris), és la insostenibilitat del sistema públic de pensions amb l'actual model de finançament, la qual cosa evidencia la necessitat de modificar progressivament el sistema de finançament de les pensions públiques.

Per tot això, el CES-CV considera oportú exigir dels poders públics polítiques idònies per a reduir el dèficit demogràfic i afavorir la natalitat i la immigració, així com un bon acolliment d'un nombre més elevat de refugiats.

14. HABITATGE

Els **indicadors de conjuntura del sector habitatge** en 2018 han constatat un augment del 19,98 % del nombre d'habitatges visats i un increment del 17,85 % del nombre d'hipoteques i d'un 23,60 % de l'import d'aquestes.

El nombre total d'inscripcions de certificacions per execucions hipotecàries ha assolit un 1,6 % més que en 2017, 53.857; el 48,1 % correspon a execucions d'habitatges.

El preu mitjà del m² de l'habitatge lliure es va situar en 1.185,5 euros, amb un increment del 2,52 %, mentre que el preu mitjà per m² d'habitatge protegit va ser de 1.098,2 euros, un 0,21 % superior a l'any anterior; els dos per davall de la mitjana nacional.

També ha augmentat el nombre total d'habitatges comprats respecte a 2017, amb una taxa del 15,31 % per al total general, que afecta tant l'habitatge nou com l'usat. Alacant i València se situen entre les províncies amb un nombre més elevat de compravendes d'habitatges.

En el sector de la construcció a la Comunitat Valenciana en 2018 tots els indicadors han crescut positivament.

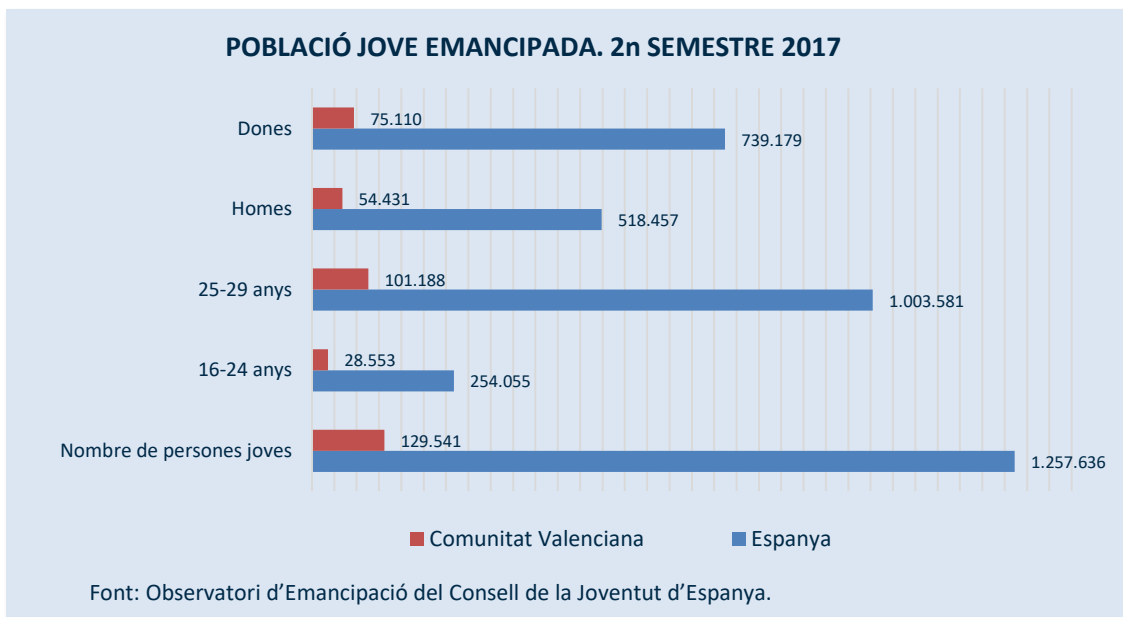
Font: Ministeri de Foment

En relació amb els **plans d'habitatge i el Fons Social d'Habitatge** a la Comunitat Valenciana, en el marc del Pla nacional d'habitatge 2018-2021, cal destacar les ajudes al lloguer 2018, les diferents ajudes de rehabilitació d'edificis, les ajudes de rehabilitació interior d'habitatges, les ajudes "Pla Renhata", i les Ajudes a la implantació de l'IEEV.

En aquest àmbit l'Entitat Valenciana d'Habitatge i Sòl (EVha), en 2018, ha dut a terme actuacions dirigides a la constitució del dret de superfície sobre diverses parcel·les de la seua propietat per a la promoció construcció i gestió d'habitatges en règim de cessió d'ús a favor de cooperatives d'habitatges, així com el lloguer de locals de la seua propietat amb bonificació de renda, per part d'entitats organitzatives de col·lectius sense ànim de lucre.

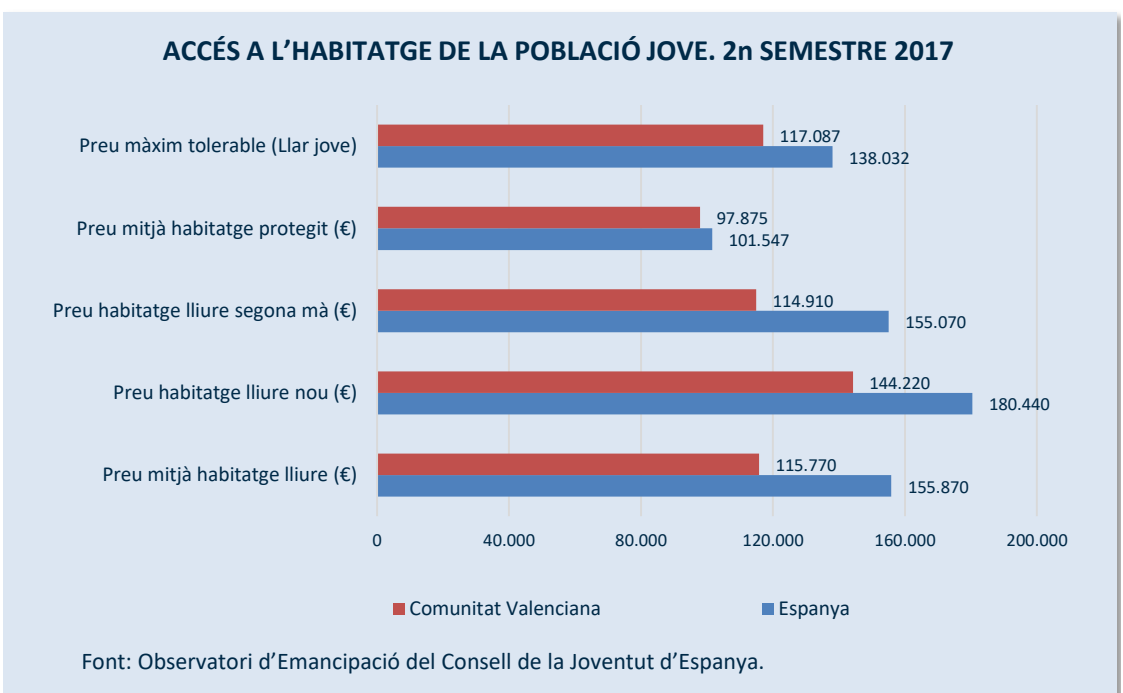
Aquestes actuacions han anat acompanyades en 2018 d'un increment destacable de les sol·licituds de qualificacions provisionals i de les qualificacions provisionals d'habitatges.

En relació amb l'**accés de les persones joves a l'habitatge lliure i protegit**, a la Comunitat Valenciana la taxa d'emancipació residencial d'aquesta població va tindre un augment de més d'un punt percentual respecte a l'any anterior, de manera que se situa en el 18,9 %, 4 dècimes per davall de la del conjunt d'Espanya, i es dona l'increment més alt entre les persones de 16 a 24 anys. Per sexe, l'emancipació de dones, tot i que és superior a la dels homes, ha caigut un 4,6 % respecte al mateix període de l'any anterior.

A la Comunitat Valenciana el preu mitjà de compra d'un habitatge nou lliure va ser de 144.220 euros, i el de l'habitatge protegit, de 97.875 euros. El preu màxim tolerable de compra per a un habitatge jove va arribar als 117.087 euros i el preu màxim tolerable per a una persona jove, als 71.129 euros.

El cost d'accés a l'habitatge en lloguer a la Comunitat Valenciana va ser de 610,41 euros de mitjana, un 9,91 % més que l'any anterior. La superfície màxima d'un habitatge jove a la Comunitat Valenciana és de 101,1 m², un 6,58 % menys que l'any anterior, mentre els ingressos mínims per a adquirir un habitatge van ser de 16.307,10 euros bruts mensuals, un 0,64 % menys que l'any anterior.

En virtut de les consideracions anteriors, el CES-CV mostra la seua preocupació pel baix nivell d'emancipació de la població jove a la Comunitat Valenciana. S'ha comprovat que cada vegada es retarda més l'edat d'emancipació, la qual cosa dificulta al seu torn la viabilitat d'iniciar projectes vitals i personals. Les principals conseqüències venen determinades per la precarietat laboral que pateixen les persones joves, amb alts nivells de desocupació, salaris baixos i temporalitat, que ocasiona una gran dificultat d'accés a l'habitatge. A aquesta dificultat s'afeg una política pública d'habitatge insuficient que garantisca com a mínim a la població amb menys ingressos un allotjament digne a un cost assequible. La insuficiència d'oferta d'habitatge protegit i assequible ha impedit a la gent jove accedir a un allotjament i si ho ha fet, ha sigut havent de recórrer a l'endeutament hipotecari.

Per això, es recomana intensificar les polítiques públiques d'habitatge a fi de permetre un accés assequible a l'habitatge a valencians i valencianes, en concordança amb l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible (ODS) número 11.

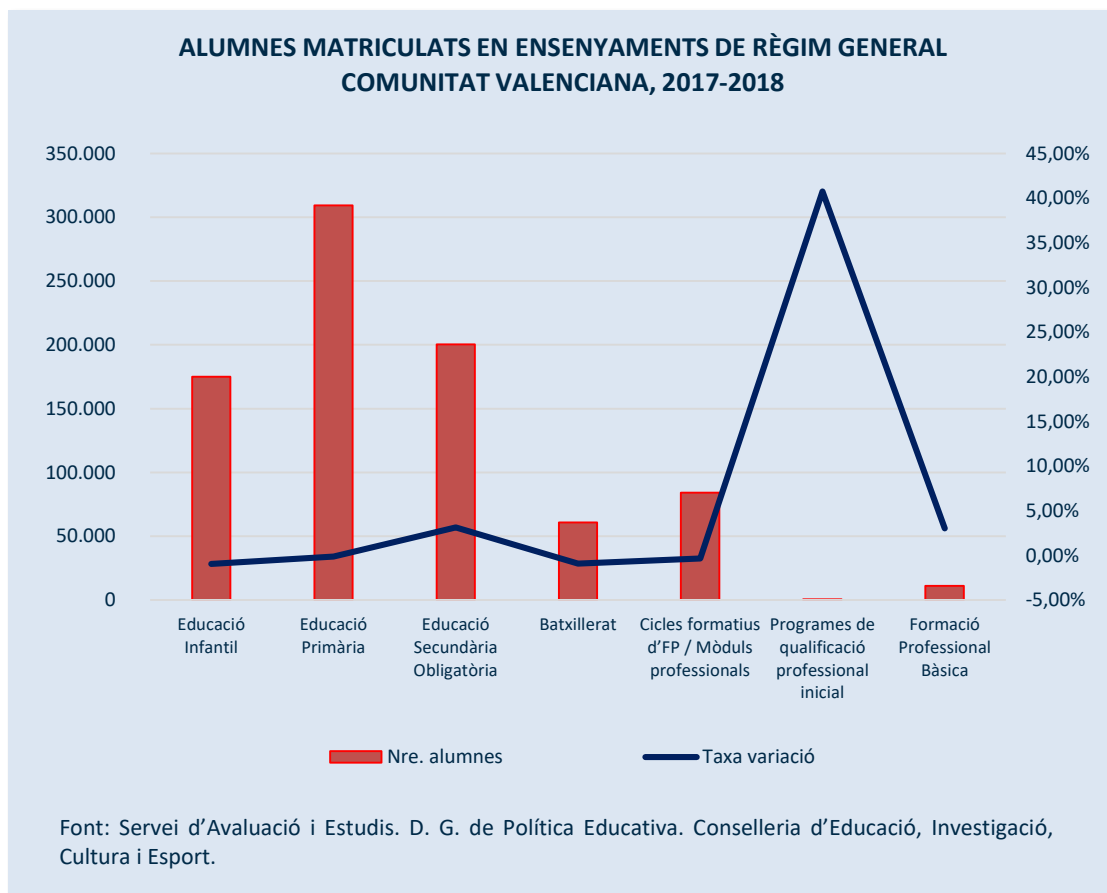
15. EDUCACIÓ

S'analitzen en aquest capítol els ensenyaments universitaris i no universitaris, així com la despesa de la Generalitat en matèria d'educació.

L'alumnat dels **ensenyaments de règim general** ha augmentat en el curs 2017-18, gràcies a l'increment registrat en els nivells d'Educació Secundària Obligatòria, en els programes de qualificació professional bàsica i en la Formació Professional Bàsica, mentre que s'ha mantingut pràcticament invariable en la resta dels nivells. També ha augmentat el nombre total de professors en un 1,70 %.

En Educació Infantil, l'alumnat d'entre 0 i 3 anys ha augmentat en aquest curs, entre altres factors, a causa de les mesures adoptades encaminades a facilitar l'accés a l'ensenyament d'alumnat en aquest rang d'edat.

Pel que fa a la matrícula per sexe, s'observa que el nombre de xics és superior al de xiques en tots els ensenyaments (Infantil, Primària, Secundària Obligatòria, cicles formatius de Formació Professional, programes de qualificació inicial i Formació Professional Bàsica), excepte en Batxillerat.

En relació amb els **ensenyaments de règim especial**, els ensenyaments d'Arts Plàstiques i Disseny han experimentat el segon augment més elevat per davall de la disciplina de Música; no obstant això, crida l'atenció el nombre insuficient de centres que imparteixen aquesta especialitat. També han augmentat els alumnes de Dansa, Art Dramàtic i Arts Plàstiques i Disseny.

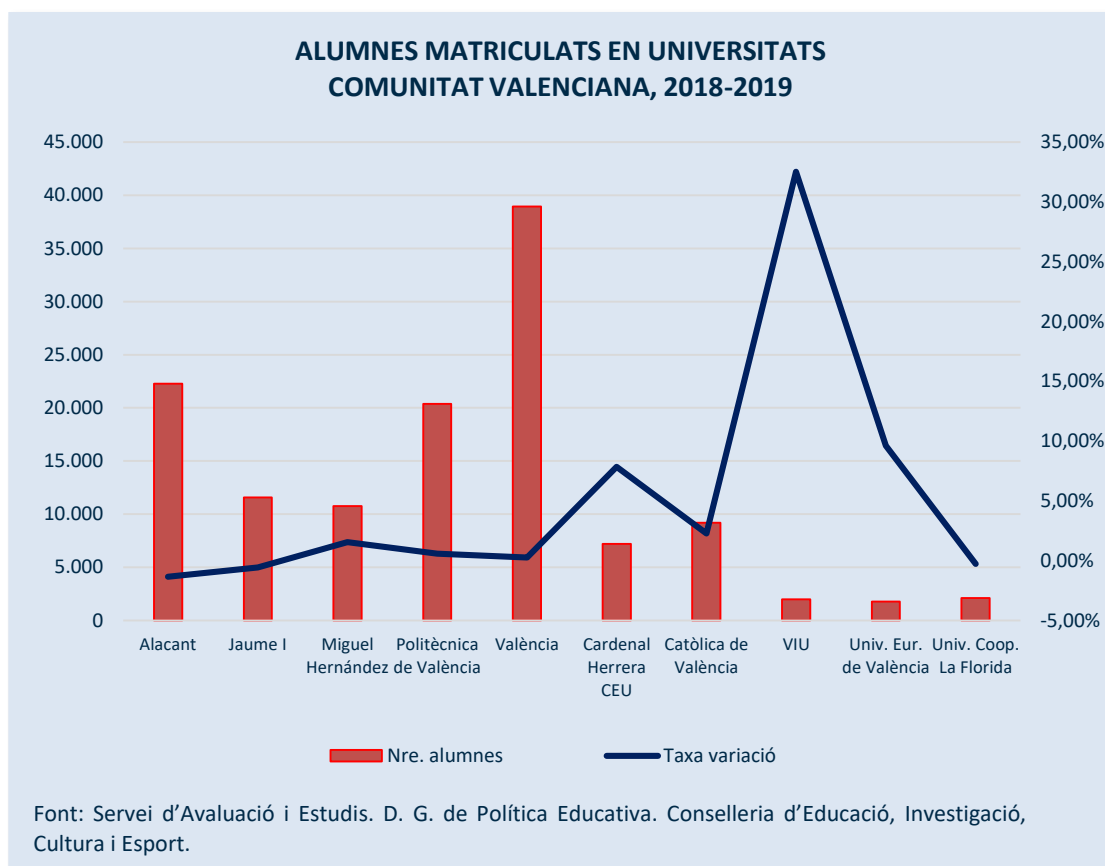
En els ensenyaments d'**idiomes** s'ha produït un augment de 424 alumnes i 80 professors en 2018 de manera que, encara que no es disposa de totes les dades que permeten una anàlisi més apropiada, sembla que hi ha una resposta pública insuficient a la demanda d'aquesta formació.

Continua sent preocupant la taxa d'abandó escolar primerenc, que l'any 2018 continuava en les mateixes xifres que l'any anterior, amb la qual cosa s'allunyava de la mitjana nacional que sí que ha descendit.

Pel que fa als **ensenyaments universitaris**, en el curs 2018-19 es trenca la tendència iniciada en el curs 2011-12 de descens de matriculacions en les universitats públiques, amb un augment total del 0,98 % en matrícules universitàries i un 8,56 % en màsters d'universitats públiques i privades.

Així mateix, en relació amb les accions afavoridores de l'accés als estudis universitaris, es constata un augment del nombre de beques concedides (0,71 %), així

com de les ajudes al transport, programes Erasmus i altres beques per finalització d'estudis, beques salari i beques complementàries per a l'exempció de taxes.

El pressupost de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport l'any 2018, augmentat un 4,26 %, ha representat el 23,65 % del total del pressupost de la Generalitat Valenciana, per un import de 4.720.246,07 milers d'euros, amb la qual cosa ha sigut una de les seccions més importants dins dels pressupostos.

En aquest pressupost destaca l'augment de les partides dedicades a despeses de personal i l'augment en el programa d'Ensenyament Primari en un 22,05 %.

Pel que fa als projectes d'inversió en Ensenyament Primari a la Comunitat Valenciana, la quantitat més elevada del pressupost final s'ha dedicat a la construcció de centres d'Educació Infantil i Primària.

En virtut de les consideracions anteriors, el CES-CV estima que s'han de continuar impulsant mesures per a assegurar un accés universal i gratuït a l'educació de 0 a 3 anys mitjançant l'oferta d'un servei públic educatiu de qualitat i inclusiu. Entre aquestes mesures, per a aquells casos en què no se'n puga assegurar la gratuïtat, cal continuar la revisió a l'alça de les ajudes per a l'escolarització en el cicle educatiu de 0 a 3, i considerar un criteri de renda per a les famílies que sol·liciten accedir-hi.

Aquesta institució valora molt positivament els programes que ofereixen l'oportunitat de conèixer l'entorn laboral en països amb un medi cultural i professional diferent, i proporcionen una experiència que comporta un desenvolupament professional i personal, que, sens dubte, incidiran en la millora de l'ocupabilitat de l'alumnat que duga a terme el mòdul d'FCT (Formació en Centres de Treball) a l'estranger. Aquest tipus d'iniciatives afavoreix de manera eficaç el desenvolupament de l'activitat professional i afavoreix la competència en llengües estrangeres. És per aquest motiu que se n'hauria de potenciar l'ús i afavorir l'accés a un nombre més elevat d'alumnes, per això, tenint en compte la necessitat existent d'aquest tipus de formació per a determinats perfils d'alumnat de l'ESO, se n'hauria de continuar augmentant i diversificant l'oferta a fi de cobrir la demanda actual.

L'ensenyament en idiomes es veurà afavorit amb la millora del plurilingüisme en les etapes de l'educació obligatòria, per a la qual cosa serà fonamental la consolidació dels programes ja existents que assegurin una competència plurilingüe òptima en l'alumnat. En aquest sentit, el Comité considera essencial per al futur de la nostra societat un bon ensenyament en idiomes mitjançant una oferta pública adequada i una distribució territorial d'aquesta, i creu necessari que es facilite l'accés als ensenyaments d'idiomes. En el mateix sentit, es veu necessari reforçar els ensenyaments de persones

adultes. També es recomana augmentar el nombre de centres que imparteixen ensenyaments d'Arts Plàstiques i Disseny.

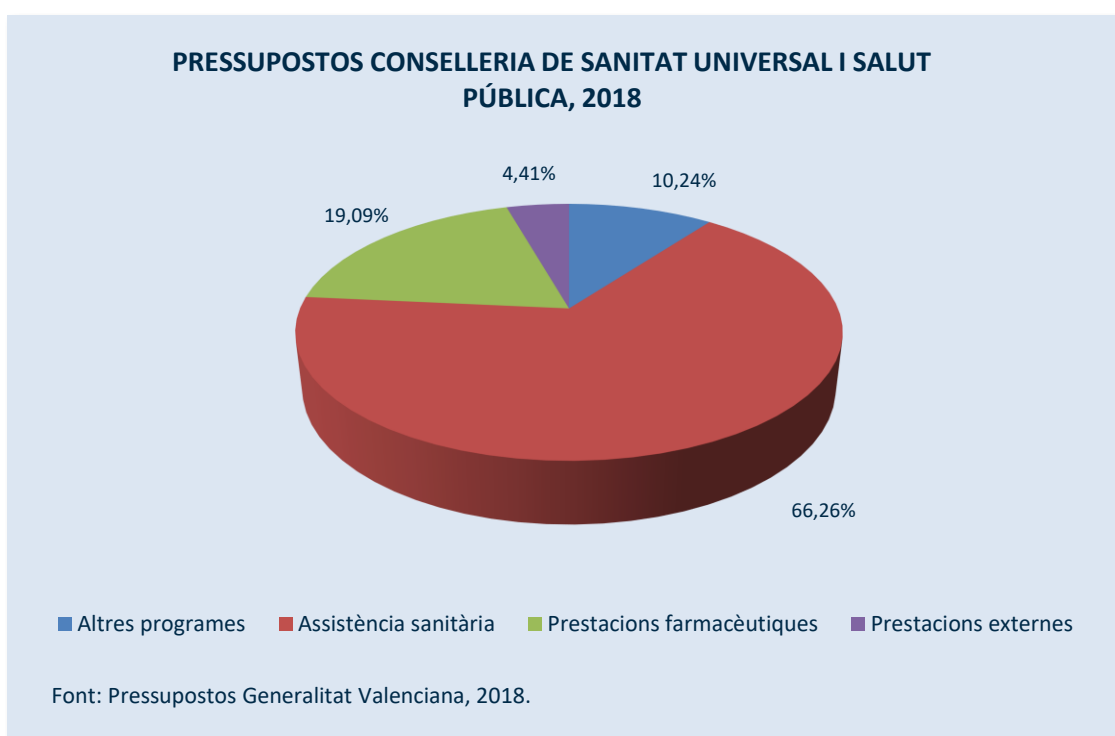
Finalment es recomana reforçar la formació del professorat i l'establiment de programes per a reduir l'abandó escolar primerenc que compten amb equips multidisciplinaris que possibiliten el diagnòstic precoç de les disfuncions en l'aprenentatge i la millora del rendiment acadèmic dels alumnes i del mateix centre.

En relació amb els ensenyaments universitaris, el Comité considera essencial que es dissenye un mapa de titulacions universitàries consensuat, que responga a les necessitats de la societat valenciana i a les possibilitats raonables del nostre sistema universitari. Així mateix, entén que caldria analitzar els problemes derivats dels criteris selectius d'accés a les universitats que generen situacions de desigualtat social i d'oportunitats.

16. SANITAT

El pressupost destinat a Sanitat a la Comunitat Valenciana l'any 2018 es va incrementar un 5 % (6.390.695,00 milers d'euros) respecte a l'any anterior.

La partida que va tindre més pressupost és la d'Assistència Sanitària, amb 4.234.191,62 milers d'euros, que va augmentar un 4,6 % respecte a 2017; la partida d'Anàlisi, Avaluació de l'Atenció al Pacient i Investigació en Ciències de la Salut va augmentar un 38,7 %, i la partida de Serveis Generals de la Secretaria Autonòmica va augmentar un 30,3 %.

En **atenció primària** destaca la cobertura del 100 % de la població per part del nou model assistencial universal aplicat per la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, així com l'augment de la plantilla en un 4,6 % més que en 2017. Dels 11.683 professionals, 4.319 eren personal sanitari facultatiu (grup A1), 4.564 personal sanitari no facultatiu (grups A2, B i C) i 2.800 personal no sanitari.

En **atenció especialitzada** es va donar també un increment de la plantilla de 1.735 professionals més que l'any anterior, de manera que el total queda repartit de la manera següent: 6.745 personal sanitari facultatiu (grup A1), 20.156 personal sanitari no facultatiu (grups A2, B i C) i 7.810 personal no sanitari.

No obstant això, els percentatges de la llista d'espera quirúrgica per especialitats, en valors absoluts, van ser un 7.65 % superior a l'any anterior. L'especialitat amb una llista d'espera més llarga va ser la de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia, amb 21.722 pacients; la següent especialitat va ser la d'Oftalmologia, amb 14.799 pacients; i la tercera especialitat amb més nombre de pacients en llista d'espera va ser Cirurgia General, amb 11.026 pacients.

D'altra banda, en 2018 es van celebrar convocatòries de places de les ofertes públiques d'ocupació (OPO) dels anys 2014, 2015 i 2016, amb 3.608 places convocades i celebrades. En l'OPO de 2017 es van convocar 6.790 places i en l'OPO de 2018, 5.029 places.

En l'àmbit de la **salut pública**, a 31 de desembre de 2018 van tindre accés al Sistema d'Informació Vacunal (SIV) de la Comunitat Valenciana 1.359 centres sanitaris públics i 803 privats, amb 57.351 usuaris autoritzats a través del SIA i 9.343 amb accés directe al sistema. A aquesta data, el SIV incloïa 39.546.075 milions d'actes vacunals registrats.

S'ha continuat amb diversos programes de vacunació i prevenció com són el de vacunació infantil, vacunació d'adolescents, vacunació d'adults, programa de prevenció de càncer de mama, programa de prevenció de càncer de còlon, programa de salut sexual i programa de disminució del consum del tabac.

L'any 2018 hi va haver un augment considerable de la **despesa farmacèutica** en atenció primària, augmentat en més de 40 milions d'euros i en més de 73 euros per habitant, i va augmentar també la despesa farmacèutica en atenció especialitzada, tot i que no tant, en 3,68 euros per habitant.

L'import de la despesa ascendeix a 1.532,0 milions d'euros i la despesa farmacèutica mitjana per habitant ha sigut de 391,40 euros, la qual cosa suposa 72,48 euros més que l'any 2017. La despesa farmacèutica en atenció especialitzada va ser de 180,47 euros per habitant l'any 2018 i la despesa farmacèutica per departaments ha sigut de 708.660.815 €.

Aquesta institució valora positivament la cobertura del 100 % de la població de la Comunitat Valenciana pel model assistencial universal d'atenció primària, així com

l'ampliació de les plantilles sanitàries duta a terme durant 2018 mitjançant la celebració de les convocatòries de places de les ofertes públiques d'ocupació dels anys 2014, 2015 i 2016.

No obstant això, considera necessari reforçar la sanitat pública valenciana mitjançant la millora del seu finançament i infraestructures i la dotació dels recursos necessaris per a eliminar les desigualtats del sistema sanitari. Resulta imprescindible dimensionar correctament la plantilla dependent de la Conselleria de Sanitat i Salut Pública, a fi d'enfortir l'atenció primària i especialitzada i intensificar l'activitat de prevenció i promoció de la salut.

Pel que fa als programes de vacunació, el Comité es congratula perquè el sistema d'informació vacunal està considerat com un dels millors d'Europa. Al mateix temps, recomana intensificar les campanyes d'informació sobre la necessitat de la vacunació, especialment de la infantil, per a fer front a les informacions irresponsables dels presumptes perjudicis ocasionats per les vacunacions, així com promoure la consecució d'un calendari de vacunació únic, de manera que es mantinga el principi d'igualtat en la prevenció de la malaltia i en l'oferta de salut a la població.

També proposa intensificar les actuacions i campanyes d'informació sobre el perjudici de les pseudoteràpies, donat el perjudici que ocasiona entre la població menys informada.

En relació amb els programes de prevenció, se suggereix que el de càncer colorectal s'amplie als majors de setanta anys, donada la gran incidència d'aquest tipus de càncer en aquest sector de població.

D'altra banda, el Comité valora molt positivament la continuïtat de la política de suport al pagament farmacèutic dels col·lectius més vulnerables, així com les despeses que està desembossant el Govern valencià en el tractament de l'hepatitis C.

Finalment, atés que s'observa una relació directa entre l'envelliment de la població valenciana amb l'augment de la demanda d'intervencions sanitàries, es recomana una política preventiva en la població d'aquesta franja d'edat (majors de seixanta-nou anys) i un increment dels recursos destinats a aquest fi.

17. MEDI AMBIENT

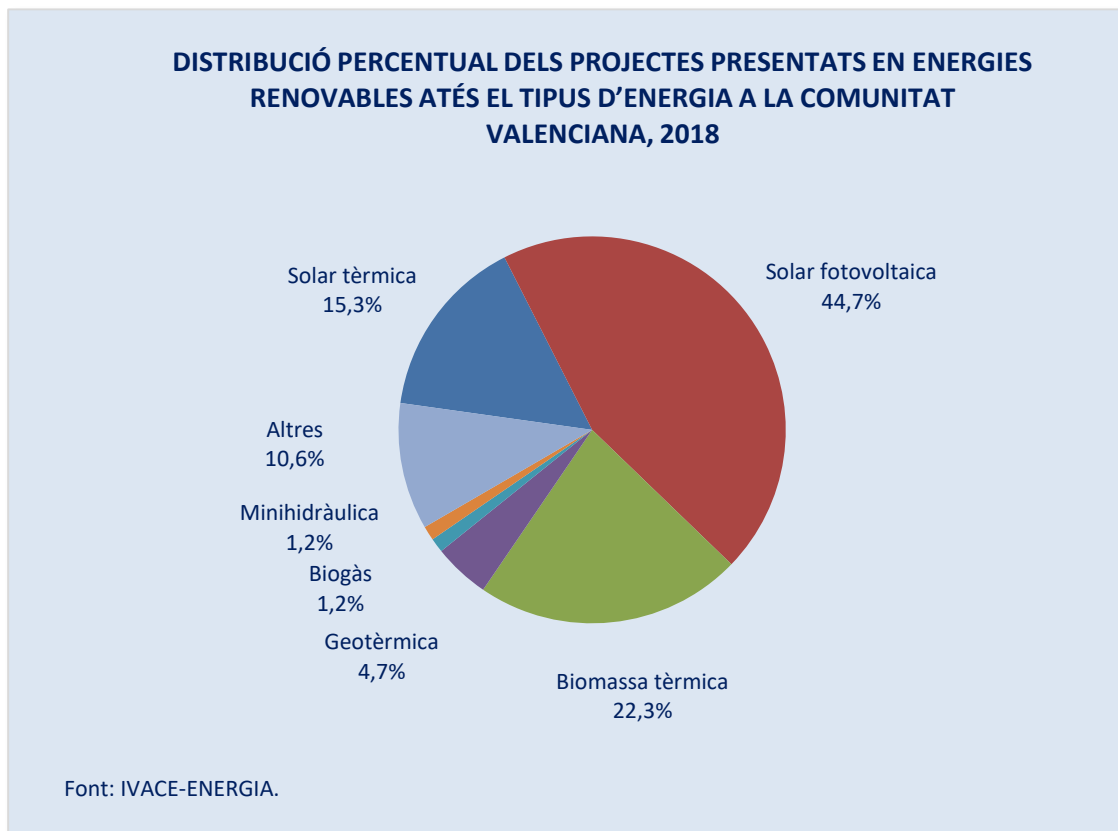
Durant l'any 2018 la Comunitat Valenciana va registrar un increment en el nombre d'**incendis forestals** i superfície arrasada; els incendis van augmentar un 7,8 % i el nombre d'hectàrees devastades es va duplicar. En atenció a la seua casuística, el llamp va ocupar el primer lloc dels incendis amb un 36,9 %, seguit de la intencionalitat amb un 29,9 % i la negligència amb un 25,7 %. La intencionalitat i la negligència suposen el 52,67 % de la casuística, tot i haver disminuït 15 punts respecte a l'any anterior i observar-se una lleu millora en relació amb anys precedents Malgrat aquesta

disminució, continuen ocupant els primers llocs en la casuística, per la qual cosa s’han de prendre les mesures necessàries per a reduir-la al mínim.

En matèria **d’aigua**, l’exercici 2018 ha sigut un bon any en precipitacions, ajudat pels episodis importants de pluja que van tindre lloc durant els mesos de maig, juny, octubre i novembre, la qual cosa ha afavorit l’increment d’aigua embassada a les principals conques de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer. No obstant això, l’estacionalitat del règim de pluges a la nostra Comunitat, amb la irregularitat espacial i temporal que presenta, provoca disponibilitats dispars d’aigua. Per a aquest any el volum d’aigua embassada ha augmentat un 36,9 % respecte a l’any 2017. No obstant això, els embassaments de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer es trobaven al 34,74 % de la seua capacitat.

Així mateix, s’ha anat fent un esforç continu per a conscienciar la ciutadania d’un ús racional de l’aigua, així com en el tractament i la depuració d’aigües, per la qual cosa el 97,5 % dels municipis de la Comunitat Valenciana disposen de depuradores per al seu nucli principal.

Pel que fa a la **política energètica i les energies renovables**, l’energia és el factor que contribueix principalment al canvi climàtic, ja que representa al voltant del 60 % de totes les emissions mundials d’efecte d’hivernacle. Per això cal garantir un accés a una energia assequible, fiable, sostenible i moderna per a tota la ciutadania.

Les energies renovables suposen l'única possibilitat d'autoproveïment en energia primària en la nostra Comunitat i fer-ne ús comporta una reducció dels impactes mediambientals que suposen els processos de generació i transformació energètics. Durant l'any 2018, dins del programa d'energies renovables, s'ha mantingut una línia d'ajudes amb una inversió associada de 5,32 milions d'euros, amb la qual cosa s'han aprovat 85 projectes; la majoria d'aquests, en energia solar fotovoltaica.

La **qualitat de l'aire** a la nostra Comunitat és objecte d'un estudi detallat per part del CES-CV, en el qual s'enumeren les diferents estacions de control de qualitat de l'aire i s'analitza cada una de les emissions dels agents contaminants. S'observa per a aquest exercici que tots els paràmetres amb l'excepció dels nivells d'ozó es troben per davall dels límits i del llindar establits en la normativa corresponent.

Així mateix, es constata un increment en les inspeccions tècniques per a la comprovació sonora de vehicles, amb un augment del 0,6 % respecte a l'any anterior, i la finalitat de les quals no és només verificar el compliment de la normativa sobre soroll sinó controlar la seguretat de l'ampli parc de vehicles de més de quatre anys d'antiguitat que té la nostra Comunitat.

En matèria de **residus**, any rere any s'experimenta un increment continu en el nombre de tones de recollida selectiva de paper, cartó, vidre, plàstics, medicaments i envasos de fitosanitaris, així com en el nombre de contenidors per a depositar-los. Això ha comportat un augment en la ràtio entre quilograms/any i nombre d'habitants.

A la vista de les dades anteriors, el CES-CV presenta les **valoracions i recomanacions** següents:

El CES-CV valora positivament, d'una banda, la reducció dels incendis originats per causes intencionades si bé lamenta que s'haja incrementat el nombre d'incendis com a conseqüència de la negligència humana, al mateix temps que mostra preocupació per l'increment en el nombre total d'incendis i superfície arrasada durant aquest exercici, amb independència de les condicions favorables que es van donar en la propagació d'aquests incendis durant 2018.

En aquest sentit, considera que han de continuar intensificant-se i potenciant-se les campanyes de conscienciació i els mecanismes de prevenció i de control i vigilància, i dotar-se dels mitjans tècnics i humans necessaris al llarg de tot l'any, per part dels organismes competents, que impedisquen pràctiques que posen en perill la salut de les nostres muntanyes. De la mateixa manera, valora la implantació de noves tecnologies al servei de l'alerta primerenca en cas d'incendi.

A més, el Comité considera necessàries les campanyes de sensibilització d'un ús adequat de les muntanyes i de la naturalesa, així com més inversió en la conservació de muntanyes d'utilitat pública.

D'altra banda, aquest òrgan consultiu destaca la necessitat de gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació de les nostres zones, detindre i

invertir la degradació de les terres i detindre la pèrdua de la biodiversitat, tot això d'acord amb l'objectiu i les metes de l'objectiu 15 dels ODS 2030.

Malgrat la certa millora experimentada en 2018 en el volum d'aigua embassada, les dades continuen constatant el greu dèficit hídric que pateix la Comunitat Valenciana, per la qual cosa el CES-CV insisteix en la necessitat de continuar conscienciant la societat i els sectors productius de més consum de recursos hídrics per a un consum responsable de l'aigua i insta l'administració competent i els diferents agents econòmics i socials a impulsar polítiques que en fomenten l'ús racional i sostenible.

El Comité valora positivament la reducció experimentada en el consum d'aigua i aposta per continuar fomentant campanyes de sensibilització per a una millor utilització d'aquest bé escàs a la nostra Comunitat per part de les administracions competents, com l'actual "Campanya per un consum responsable de l'aigua" de la Generalitat Valenciana.

En aquest sentit, advoca per prendre totes les mesures necessàries per a la consecució del compliment de l'objectiu 6é dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) 2030, de manera que es garantisca la disponibilitat d'aigua així com la gestió sostenible i el sanejament d'aquesta per a totes les persones.

A més, considera imprescindible conscienciar la ciutadania en un major control dels abocaments tant domèstics com d'ús industrial. Per això, sol·licita a l'Administració desenvolupar el Pla integral de residus com a eina eficaç en la consecució dels objectius.

De la mateixa manera, el CES-CV considera essencial que s'adopten les mesures necessàries per a garantir el mínim nivell de contaminació possible en els recursos hídrics disponibles.

El Comité, al mateix temps que valora positivament l'esforç dut a terme en el tractament de les aigües residuals, tot i les restriccions pressupostàries escomeses al llarg dels últims exercicis, reitera la necessitat d'incrementar la dotació pressupostària per a inversions destinades a la depuració i reutilització d'aigües.

Es considera una alternativa essencial per a la Comunitat Valenciana l'extensió i impuls de la generació d'energia mitjançant fonts renovables així com l'adopció de mesures per a potenciar l'autoconsum i evitar qualsevol penalització d'aquest. Tot això, en sintonia amb les metes de l'objectiu 7 dels ODS 2030, per tal de garantir l'accés universal a serveis energètics assequibles, fiables i moderns, augmentar la proporció d'energia renovable en el conjunt de fonts energètiques i duplicar la taxa mundial de l'eficiència energètica.

En matèria de contaminació atmosfèrica, i una vegada analitzada la informació continguda en els quadres sobre qualitat de l'aire, el Comité mostra novament la seua satisfacció per la qualitat de l'aire a la nostra Comunitat, si bé considera preocupants els índexs elevats d'ozó en determinades zones de l'interior. Per això, considera necessari que es prenguen i s'apliquen totes les mesures que siguen pertinents per a reduir les emissions d'aquest contaminant a l'atmosfera.

El CES-CV considera que, malgrat els avanços, es col·legeixen encara índexs elevats d'ozó en determinades zones de l'interior. Per això, considera necessari que es prenguen i s'apliquen totes les mesures que siguin pertinents per a reduir les emissions d'aquest contaminant a l'atmosfera.

Així mateix, recomana la instal·lació de més punts de mesurament de la qualitat de l'aire de manera coordinada entre el govern autonòmic i les corporacions municipals al mateix temps que valora positivament les mesures preses per l'Administració amb la finalitat de reduir les emissions sonores en determinades zones dels nostres municipis, així com les derivades de l'ús dels vehicles mitjançant les inspeccions tècniques corresponents, el nombre de les quals s'ha vist incrementat any rere any.

Pel que fa a residus, el Comité, alhora que valora positivament l'esforç dut a terme en la recollida selectiva d'aquests durant els últims anys, amb un increment gradual i constant del nombre de tones recollides, recomana a totes les parts implicades continuar fomentant la cultura del reciclatge, per a la qual cosa és essencial potenciar i continuar intensificant les campanyes d'informació i educació de la ciutadania en la matèria.

L'increment del nombre de contenidors per a la recollida selectiva de vidre, cartó i plàstic (proximitat als habitatges) pot incrementar la conscienciació ciutadana sobre la necessitat de separació d'aquests materials, l'absència d'aquesta proximitat pot provocar un rebuig.

De la mateixa manera, considera indispensable que les autoritats aposten per la cultura de la reducció i reutilització de residus, amb la qual cosa fomenten mesures i incentius encaminats a l'economia circular.

Finalment, d'acord amb la informació subministrada en matèria de recollida de residus farmacèutics i valorant l'increment del nombre de tones recollides, el CES-CV vol manifestar la necessitat d'intensificar les mesures d'adaptació de la dispensa farmacèutica als tractaments, aspecte que reduirà, així, l'impacte en el consum i, per tant, la generació de residus. De la mateixa manera, el Comité vol deixar constància de la insuficiència d'aquest increment registrat segons l'increment poblacional, per la qual cosa incrementar la taxa de recollida del Sistema Integrat de Gestió i Recollida d'Envasos (SIGRE) mitjançant la conscienciació ciutadana i vigilància i control en els punts de recollida, pot ser una mesura positiva per a disminuir l'impacte dels residus des de la salut pública i la salut laboral dels treballadors i treballadores.

18. CONSUM

L'any 2018 s'ha produït un augment del 22 % en el nombre de consultes de consum realitzades davant de l'Administració pública valenciana. També han augmentat les reclamacions i denúncies presentades, amb un 17 % d'increment anual. A pesar que el sector objecte d'un nombre més elevat de consultes i reclamacions continua sent, com en anys anteriors, el de les telecomunicacions, crida l'atenció enguany que l'increment més gran, tant en el nombre de consultes com en el de reclamacions i denúncies, s'ha produït en els serveis sanitaris. Fins i tot, a la província de València, aquest any el nombre de consultes sobre serveis sanitaris ha superat en xifra total les consultes relacionades amb els serveis telefònics. El sector més denunciat en la Comunitat va ser també el de serveis sanitaris.

SECTORS MÉS RECLAMATS

COMUNITAT VALENCIANA, 2018

CES-CV

Els motius de les nombroses reclamacions a les companyies telefòniques són les ofertes enganyoses, les pujades fraudulentament de tarifes, incompliments contractuals, falta de cobertura, facturació abusiva, incompliments contractuals i abusos que es cometien quan un client intenta donar-se de baixa.

En les associacions de persones consumidores i usuàries, el sector amb un nombre més elevat de consultes és el de bancs i financeres, i el que té més reclamacions és el d'assegurances. Els sectors d'activitats com banca, borsa i assegurances estan exclosos del sistema arbitral de consum, per la qual cosa possiblement les persones usuàries d'aquests serveis financers busquen a través de l'associacionisme altres vies de reclamació i resolució de conflictes. Moltes de les consultes i reclamacions en aquest sector es refereixen a clàusules abusives de préstecs hipotecaris, clàusules sòl o

clàusules de venciment anticipat, tot i que també n'hi ha encara relacionades amb accions i participacions preferents.

Entre les vies de reclamació i resolució de conflictes en el sector financer, a més de la judicial, hi ha la possibilitat de reclamar al Banc d'Espanya o a la Comissió Nacional del Mercat de Valors, segons resulte competent l'un o l'altra. En el Banc d'Espanya, en 2018 s'han presentat 2.860 reclamacions de valencians i valencianes. La majoria de les queixes i reclamacions són sobre préstecs hipotecaris, tot i que ha disminuït bastant el volum d'aquestes reclamacions respecte a l'any anterior.

El sistema arbitral de consum de la Comunitat Valenciana ha augmentat la seua activitat aquest any, en el qual s'han celebrat els 25 anys de les juntes arbitral de consum de la Comunitat Valenciana. Les sol·licituds d'arbitratge han augmentat en un 24 % respecte a l'any anterior, amb 3.430 sol·licituds presentades, i el 15 % d'aquestes s'han resolt per mediació prèvia. També han augmentat les adhesions empresarials i professionals al sistema arbitral de consum en un 0,7 %, i han arribat a 23.952 adhesions. De les 1.559 reclamacions resoltes per laudes en 2018, el 71 % han sigut resoltes per laude estimatori totalment o parcialment. Aquesta prevalença de laudes dictats a favor de la persona reclamant, juntament al caràcter vinculant i executiu d'aquests, avala l'arbitratge com a via alternativa a la judicial i mètode eficaç, senzill i gratuït per a la resolució de conflictes de consum.

El servei d'inspecció de la Direcció General de Comerç i Consum de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball, ha registrat enguany 21.150 actes d'inspecció, un 36 % menys que l'any anterior. El 95 % d'aquestes han resultat negatives. El nombre d'expedients sancionadors ha sigut de 326, amb un import total de sancions per 639.254 euros, un 34 % menys que l'any anterior.

Pel que fa a les ajudes econòmiques, la Generalitat Valenciana ha concedit 325.950 euros a les corporacions locals, i 516.974 euros a federacions i associacions. Aquestes ajudes van destinades a accions de millora de la competitivitat, innovació, qualitat, informació i defensa de les persones consumidores i usuàries de la Comunitat Valenciana.

A través de la xarxa d'alertes, l'any 2018 s'han retirat 35.418 productes a la Comunitat Valenciana, el 70 % dels quals eren del sector joguets.

El Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana vol fer una observació respecte a la recollida de dades sobre consum a la Comunitat Valenciana. En concret, aquesta institució recomana que, en la mesura que siga possible, s'habiliten els mecanismes necessaris (amb la modificació del full de reclamacions o altres formularis, per exemple) per a poder disposar de dades desagregades per gènere.

Respecte a la informació sobre les consultes i reclamacions realitzades davant de les OMIC, es recomana que s'habiliten els mecanismes necessaris per a recollir i agregar les dades de totes les oficines municipals d'informació al consumidor de la Comunitat Valenciana.

El Comit  mostra la seua preocupació per l'elevada xifra de consultes i reclamacions de les persones consumidores i usuàries de la Comunitat Valenciana relacionades amb el sector de les telecomunicacions, fet que confirma la insatisfacció generada per aquest tipus de servei bàsic. A més, després de la constatació d'aquesta realitat i atesa la reiterada i preocupació real sobre aquest sector, s'insta l'Administració pública valenciana a prendre les mesures necessàries i eficaes amb la finalitat d'evitar i corregir aquesta situació preocupant.

El CES-CV considera que seria molt convenient que l'Administració disposara d'informació registrada sobre l'àmbit territorial de les diferents associacions de persones consumidores i usuàries que hi ha a la Comunitat Valenciana, de l'activitat de cada una i de la seua capacitat representativa, amb la finalitat de facilitar el seu grau de participació en les institucions i els òrgans consultius de la Generalitat Valenciana i millorar la transparència cap a les persones consumidores i usuàries.

En ocasió dels 25 anys de funcionament de les juntes arbitrals de consum a la Comunitat Valenciana, el Comit  Econòmic i Social vol destacar els avantatges d'aquest mecanisme de resolució de conflictes en matèria de consum, alternatiu a la via judicial, senzill, ràpid, assequible i gratuït per a les persones consumidores i usuàries.

19. PROTECCIÓ SOCIAL

Els **comptes de la Seguretat Social** van presentar un saldo negatiu de 18.286 milions d'euros al tancament provisional de l'exercici 2018, fruit de les diferències entre els drets reconeguts per operacions no financeres de 135.026 milions d'euros i unes obligacions reconegudes de 153.312 milions d'euros. Una bona part de les despeses van destinades al pagament dels més de 10 milions de pensions, de manera que s'ha reduït any rere any l'import del Fons de Reserva de la Seguretat Social, que a penes disposava de poc més de 8.000 milions al tancament de l'exercici 2017.

L'exercici 2018 va registrar un augment del 3,8 % en l'**afiliació** de treballadors a la Seguretat Social i va continuar amb la tendència ascendent dels dos últims exercicis, després dels descensos continus provocats en el període 2008-2013. Així mateix, s'ha pogut constatar un nombre més elevat d'empreses amb assalariats inscrites en la Seguretat Social per a aquest últim exercici. Es destaca positivament l'increment en la recaptació de les quotes pressupostàries en període voluntari (6,7 %), increment que ha sigut superior al registrat per a les afiliacions (3,8 %).

No obstant això, any rere any observem que el sistema de la Seguretat Social ha de fer front a un nombre més elevat de pensions, ja que s'incorporen nous pensionistes a la Seguretat Social; les pensions de jubilació són les que representen el 61,8 % del total de les pensions contributives a la nostra Comunitat.

D'altra banda, durant l'exercici 2018 s'ha assistit a un nou descens en el nombre de beneficiaris de **prestacions per desocupació**, i que a final d'any era un 2,2 % inferior

a l'exercici 2017. No obstant això, s'aprecia un increment en la taxa de cobertura (percentatge entre nombre de desocupats i beneficiaris de prestacions), no com a conseqüència d'un nombre més elevat de beneficiaris sinó d'un nombre més reduït de desocupats registrats durant aquest últim any. Amb l'anàlisi de la mitjana anual de beneficiaris es constata una nova disminució en el nombre d'aquests en el nivell assistencial, de renda activa d'inserció i en els programes d'activació d'ocupació.

Al llarg de l'any 2018 la Generalitat Valenciana ha fet un esforç econòmic important en matèria de serveis socials, ja que ha incrementat les seues partides pressupostàries en matèria de dependència, inclusió social, infància, assistència sanitària i cooperació. A partir d'abril de 2018 entrava en funcionament la renda valenciana d'inclusió, que pretén garantir el dret subjectiu a una prestació econòmica per a cobrir necessitats bàsiques a la unitat de convivència que no tinga recursos econòmics suficients per a la cobertura d'aquestes; en la memòria es recullen les diferents actuacions dutes a terme.

En matèria de **pobresa i exclusió social**, la Comunitat Valenciana presenta en l'exercici 2018 pitjors registres que l'any anterior, amb l'increment dels índexs de la nostra pobresa monetària, taxa de risc de pobresa o exclusió social i índexs de pobresa infantil. A més, de les dades que figuren per sexe i edat, ha quedat constatat que les dones corren més risc de caure en la pobresa ja que reben salaris més baixos, estan sobrerrepresentades en les professions amb salaris més baixos i en els sectors amb nivells de remuneració més baixos, i treballen més a temps parcial perquè s'han d'absentar del treball més sovint per motius familiars. Resulta imprescindible reforçar les mesures de suport a la igualtat de gènere en l'activitat econòmica; tot això, en sintonia amb el que s'apunta en les recomanacions del CESE (SOC 610/2019 Assumpte relatiu a igualtat entre homes i dones).

A la vista dels considerands anteriors, el CES-CV presenta les **recomanacions** següents:

Les dades de 2017 han confirmat el recurs reiterat al Fons de Reserva, que ha reduït notablement la seua quantia. A l'espera de les dades per a l'exercici 2018, el Comité lamenta i reitera la seua preocupació davant de la situació actual i l'esdevenir del Fons, i requereix que es prenguen les mesures adequades per a donar solució a aquest greu problema.

Davant de les dificultats en el manteniment del sistema de pensions, el nombre i la quantia de les quals augmenta any rere any, i que s'ha vist accentuat, entre altres factors, en el seu moment, per la crisi econòmica, ingressos inferiors per cotitzacions i inversió de la piràmide demogràfica, i a fi de garantir la sostenibilitat del sistema, el Comité reitera la seua crida perquè les pensions no contributives, així com les pensions de viduitat, orfandat i complement a mínims, siguen finançades a través dels pressupostos generals de l'Estat, almenys en la part que s'estime necessària via impostos, i no amb càrrec exclusivament als Fons de la Seguretat Social.

Tot això planteja, una vegada més, la necessitat de revisar les fonts de finançament del sistema de la Seguretat Social i de compensar-lo pels pagaments històrics efectuats que no li eren propis.

A més, davant dels problemes continus que planteja el sistema actual de pensions al nostre país, caldria dur a terme un estudi profund sobre un nou model que garantisca les pensions de les generacions venidores. Cal actuar sobre els ingressos del Sistema Públic de Pensions per a garantir-ne la sostenibilitat i suficiència.

En aquest sentit, resulta fonamental atendre criteris no només de sostenibilitat financera sinó també de suficiència de les prestacions. Per això des d'aquesta institució s'insta tots els poders públics a plantejar propostes d'actuació que milloren els ingressos, els comportaments de cotització i la despesa; i no se centren exclusivament en aquesta última.

El Comité valoraria positivament la confirmació que l'increment en les cotitzacions obeeix a un augment de la qualitat en els llocs de treball i advoca per la necessitat de crear més llocs de treball estables i de més qualitat. Tot això redundaria en un increment en les bases de cotització i en un nombre més elevat de cotitzadors, cosa que incrementaria el nombre d'afiliacions i els ingressos per a fer front al pagament d'un milió de pensions aproximadament a la nostra Comunitat i més de deu milions a Espanya, sense haver de fer ús de la Caixa de les Pensions.

D'altra banda, el CES-CV posa de manifest els nivells insuficients de protecció social del nostre país, malgrat constatar-se un procés lent de recuperació.

A més, hi ha la necessitat d'una reforma de les prestacions per desocupació que evite les llacunes de cobertura actuals, així com la necessitat d'establir una prestació d'ingressos mínims d'àmbit estatal que permeta destinar més recursos a la protecció social a la Comunitat Valenciana.

Malgrat el lleuger repunt en la taxa de cobertura experimentat per a l'últim exercici, es constata un nombre important de desocupats inscrits en els serveis públics d'ocupació que no percep cap prestació.

El Comité considera essencial que hi haja un vertader compromís per part de les institucions públiques en la millora, tant de les taxes de cobertura com de les prestacions per desocupació. Així mateix, considera necessari escometre més esforços per a incentivar polítiques d'ocupació que incidisquen en la inserció dels treballadors i de les treballadores.

En matèria de serveis socials i exclusió social i pobresa, resulta urgent i necessària la intensificació de polítiques de protecció social i actuacions integrals que combaten les desigualtats socials. En aquest sentit, el CES-CV fa una nova crida a les diferents administracions perquè, a través de la normativa legal i la dotació pressupostària corresponent, habilite els recursos econòmics i humans que es necessiten per a atendre

a tots aquells sectors de la població en perill d'exclusió social; i de manera particular els majors i la població infantil que es troben en aquesta situació.

Així mateix, considera imprescindible que es doten els plans de lluita contra la pobresa infantil del pressupost necessari, i que les administracions competents hagen d'invertir en polítiques de família i infància.

Valora positivament l'esforç econòmic en matèria de serveis socials i considera imprescindible continuar augmentant el pressupost per a l'adequació del sistema, per a la qual cosa cal incrementar les places residencials i centres de dia i reduir les llistes d'espera de les persones no ateses en matèria de dependència.

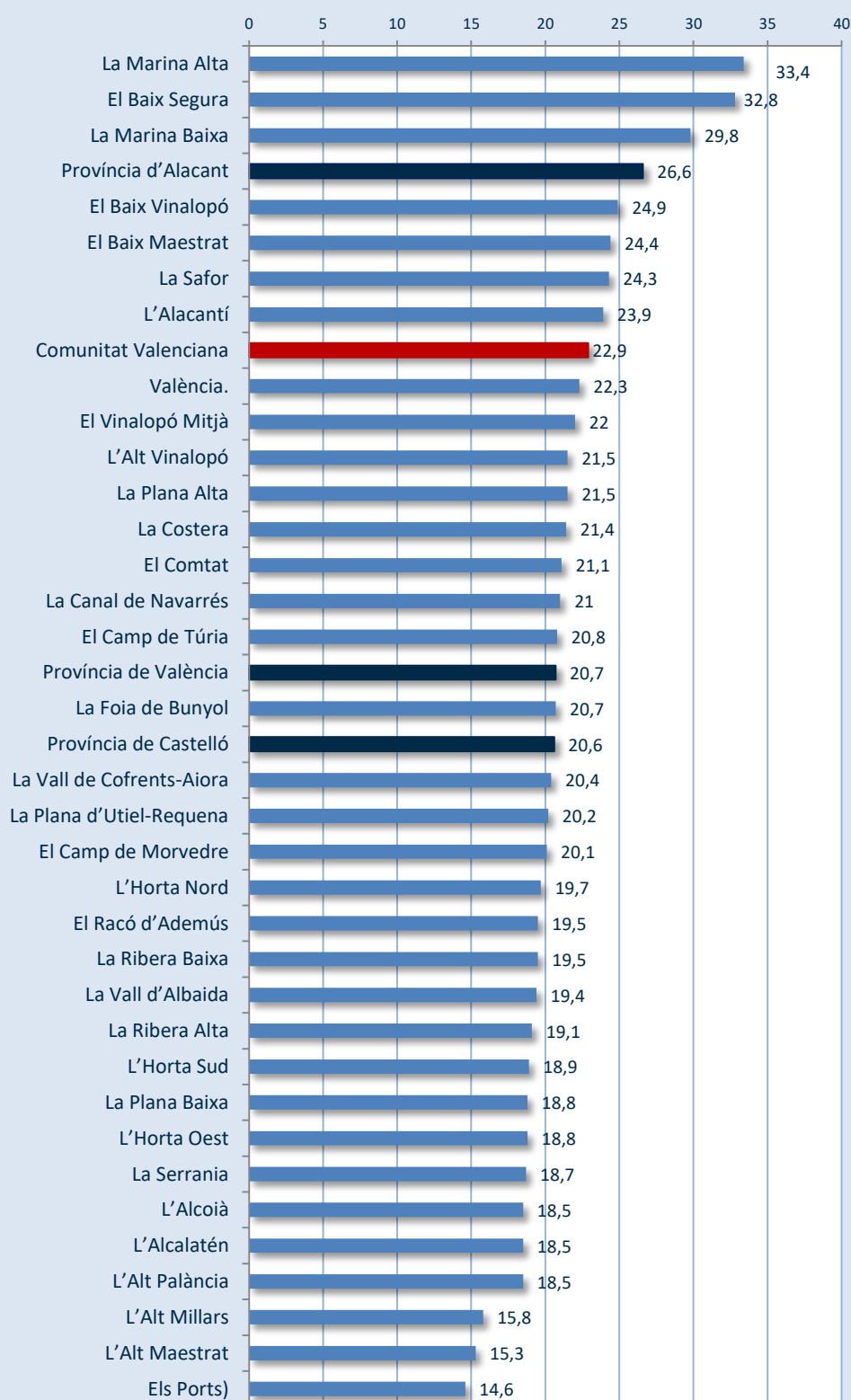
En aquest sentit, el CES-CV es congratula per l'esforç portat a terme durant aquest últim exercici en matèria pressupostària i per la posada en funcionament des del mes de maig de 2018 de la renda valenciana d'inclusió, que amplia i millora les prestacions de la renda garantida de ciutadania.

De la mateixa manera, valora positivament l'increment de la renda anual neta mitjana per llar a la Comunitat Valenciana, que ha crescut més a la nostra Comunitat que a Espanya durant l'últim any disponible, si bé lamenta que ens trobem 12,8 punts per davall de la mitjana d'Espanya.

D'altra banda, manifesta la seua preocupació per l'increment de la taxa de risc de pobresa i d'exclusió social a la Comunitat Valenciana, tendència oposada a l'experimentada per a Espanya, que ha disminuït les dues taxes en l'últim any objecte d'estudi. Aquest empitjorament s'incrementa respecte a la mitjana espanyola, amb 4,0 i 4,7 punts de diferència.

És imprescindible l'adopció de polítiques adequades que permeten reduir els nivells de desigualtat, pobresa i exclusió social amb la finalitat de garantir el compliment dels objectius 1 i 2 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) Agenda 2030, i aconseguir una alta cobertura dels pobres i dels més vulnerables.

TAXA DE RISC DE POBRESA EN LA COMUNITAT VALENCIANA PER COMARQUES, 2017*

*Última dada disponible.

Font: Institut Valencià d'Estadística (IVE).

20. VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Les dades estadístiques analitzades mostren l'any 2018 un augment de les denúncies, així com de les condemnes i les ordres de protecció de les víctimes de violència de gènere, tant a Espanya com a la Comunitat Valenciana. El total de denúncies ha sigut de 166.961. D'aquestes, 22.920, és a dir, el 13,7 %, a la Comunitat Valenciana; i el 61 % d'aquestes han sigut presentades per la mateixa víctima. La xifra total anual es tradueix en 63 denúncies al dia a la nostra Comunitat. Destaca la dada de l'increment en el nombre de denúncies presentades directament per familiars de la víctima, que amb 327 denúncies en 2018, s'ha incrementat en un 567 % a la Comunitat Valenciana (73 % a Espanya). Aquesta dada reflecteix la implicació creixent de l'àmbit més pròxim a la víctima, important per a combatre la violència de gènere i també important per l'acompanyament i el suport a aquestes dones.

El lleuger augment de les denúncies és una dada positiva en la mesura en què isquen a la llum, cada vegada més, les conductes violentes cap a la dona, però al mateix temps és una dada que mostra la manifestació més extrema i intolerable de la desigualtat i discriminació que encara pateixen les dones en la nostra societat. Tot i amb el llast d'aquesta realitat social, l'augment de les condemnes i, sobretot, de les ordres de protecció, és una dada positiva en el sentit que mostra un estat de dret garant i una sensibilització judicial cap al fenomen de la violència de gènere. Més del 70 % de les mesures penals de protecció i seguretat adoptades pels òrgans judicials de la Comunitat Valenciana han sigut ordres d'allunyament i prohibicions de comunicació. Aquestes mesures han sigut acordades a Espanya en dos de cada tres casos en què s'ha sol·licitat una ordre de protecció. També resulta destacable l'augment, tant a Espanya com a la Comunitat Valenciana, del nombre de dispositius electrònics de seguiment per al control dels condemnats amb penes d'allunyament.

Una de cada quatre víctimes a Espanya sol·licita ordre de protecció; la ràtio és del 23 % a la nostra Comunitat. El total d'ordres de protecció sol·licitades a Espanya ha sigut de 45.045; i d'aquestes, 5.615 corresponen a l'àmbit judicial de la Comunitat Valenciana. Un 84,4 % de les ordres sol·licitades a la nostra Comunitat han sigut finalment adoptades, un punt percentual més que l'any anterior, dada també positiva. En la majoria dels casos, un 68 % a Espanya, i un 71 % a la Comunitat Valenciana, l'ordre se sol·licita per a protegir-se d'homes amb els quals la víctima manté o ha mantingut una relació afectiva.

Com a dada que cal assenyalar, el nombre de víctimes que apareix en les denúncies ha sigut de 158.590 a Espanya, lleugerament superior al de l'any passat; i d'aquestes, 21.892 a la Comunitat Valenciana, que ha sigut en 2018 la segona comunitat amb la taxa més alta de víctimes per cada 10.000 dones, per darrere de les Illes Balears, i seguida de la Regió de Múrcia. D'acord amb el cinqué objectiu de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030 de l'ONU, a la Comunitat Valenciana, acabar amb la violència de gènere i amb qualsevol tipus de violència sobre la dona s'ha convertit en un objectiu transversal que cal aconseguir a través de les polítiques públiques.

És destacable el descens del nombre de menors jutjats, tant a la Comunitat Valenciana com a Espanya. Aquesta dada és motiu d'esperança per al futur de la nostra societat, encara que no deixa de preocupar la xifra pel que comporta.

Una fita important en 2018 ha sigut la creació de la xarxa d'oficines de la Generalitat d'atenció a les víctimes del delictes, oficines que van assumir la gestió d'assistència anteriorment desenvolupada per la Fundació d'Assistència a les Víctimes del Delictes. Les actuals OAVD presten un servei multidisciplinari, públic i gratuït les 24 hores del dia i tots els dies de l'any en els àmbits jurídic, social i psicològic. En matèria de violència de gènere, a més, les OAVD actuen com a punt de coordinació de les ordres de protecció. De les 14.603 assistències en les OAVD vinculades a fets delictius, el 61,4 % van correspondre a violència de gènere, i una de cada quatre dones assistides tenia entre 31 i 40 anys.

El nombre d'usuàries actives del servei telefònic ATENPRO per a víctimes que ja han denunciat ha augmentat tant a Espanya com a la Comunitat Valenciana; no obstant això, les telefonades al 016 han disminuït en els dos àmbits territorials.

Les telefonades al número 900 d'atenció telefònica de la xarxa Centres Dona han sigut 40.223 en 2018, un 17 % més que l'any anterior. En aquests centres s'han atés 4.474 dones víctimes de maltractaments físics, psíquics i sexuals, un 6 % més que l'any anterior. Més del 90 % dels casos han sigut de violència de gènere. Aquest any s'ha obert a la Comunitat un nou Centre Dona a Torrevella, i el de Dénia ha ampliat el seu temps d'atenció. S'augmenta així la capacitat de servei d'assistència a les víctimes a la Comunitat. La problemàtica més freqüent ha sigut el maltractament físic/psíquic (66 %). La majoria de les dones ateses (64 %) denuncia, encara que les menors ho fan menys. El 72 % de les dones ateses han sigut espanyoles, el 72 % té descendència, més de la meitat són fadrines, i una de cada tres té de 31 a 40 anys. El 41 % té estudis secundaris i el 41 % té un treball remunerat. La violència de gènere apareix, doncs, com un fenomen que afecta dones de qualsevol condició i formació.

Una especial consideració per la seua gravetat, encara que es tracte de nombres molt reduïts, mereix el nombre de menors ateses per agressió sexual, que en 2018 ha sigut de 6 (2 l'any anterior). Cinc d'aquestes han interposat denúncia.

Com a novetat, en 2018 s'ha incorporat als Centres Dona una nova modalitat d'atenció individualitzada a menors fills i filles de dones víctimes. En total, 229 menors han sigut atesos i ateses en 2018, de manera grupal i/o individual.

Pel que fa a l'atenció psicològica als fills i filles menors d'edat, cal destacar la modificació legal sobre aquest tema realitzada pel Reial decret llei 9/2018, de 3 d'agost, de mesures urgents per al desenvolupament del Pacte d'Estat contra la violència de gènere. Amb la seua entrada en vigor, les menors i els menors exposats a violència de gènere no requereixen el consentiment del progenitor condemnat o acusat per a rebre atenció psicològica, que tan sols ha de ser informat prèviament. Així mateix, si tenen

més de 16 anys, caldrà també tindre el seu propi consentiment per a poder prestar aquesta atenció psicològica.

Com a dada que cal considerar, del resultat de les derivacions i la intervenció professional realitzada amb 556 dones als Centres Dona, un 29 % d'aquestes ha trobat un lloc de treball durant l'any 2018.

En l'àmbit sanitari, la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, a través del programa SIVIO, du a terme una interessant cerca activa de casos entre les dones que acudeixen a la consulta per altres motius de salut, a més de l'atenció específica a dones que refereixen símptomes evidents de maltractament o les que presenten lesions sospitoses. En 2018, 95.692 dones han sigut cribrades, un 2 % més que l'any anterior, amb un 2,5 % de casos positius (2.426 casos) i 4.852 informes o comunicats sanitaris remesos, un 5 % més que l'any anterior.

Quant a les ajudes concedides en virtut de l'article 27 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere a dones víctimes de violència de gènere, el nombre d'ajudes concedides en la Comunitat Valenciana representa el 15 % del total concedit en Espanya. Tant el nombre d'ajudes concedides en 2018 per a canvi de residència, com el nombre d'ajudes de renda activa d'inserció, han disminuït a Espanya i a la Comunitat Valenciana. En aquesta última també han disminuït les ajudes del Fons d'Emergència.

Una novetat destacable en el tema de les ajudes econòmiques en la Comunitat Valenciana és l'increment de la quantia de la indemnització per causa de mort, que ha passat de 6.000 a 75.000 euros en 2018, amb la qual cosa s'equipara a la indemnització a les víctimes del terrorisme.

Pel que fa als drets laborals, ha augmentat tant a la Comunitat Valenciana com a Espanya el nombre de concessions d'autorització de canvi de residència a dones estrangeres víctimes de violència de gènere i ha augmentat també el nombre de contractes bonificats, que incentiva les empreses a contractar treballadores víctimes de violència de gènere. La negociació col·lectiva també actua com a reforç i complement dels drets laborals de les víctimes: 93 convenis registrats a la Comunitat Valenciana en 2018 recullen clàusules amb mesures per a la protecció de dones treballadores víctimes de violència de gènere, que afecten 431.805 persones.

S'han posat a disposició en 2018 dos nous centres residencials especialitzats en atenció integral a les víctimes a la Comunitat Valenciana: un Centre d'Emergències a València, amb 13 places, i el Centre d'Acolliment de Campanar, que era mixt per a un altre tipus de víctimes i s'ha convertit en Centre de Recuperació Integral exclusivament per a víctimes de violència de gènere, amb 30 places. Així, l'Institut de les Dones i per la Igualtat de Gènere amplia el nombre de total de places i disposa en 2018 d'un total de 6 centres.

En temes de prevenció, formació i sensibilització, en línia amb els ODS de l’Agenda 2030, la xarxa de Centres Dona ha executat 113 accions de divulgació i sensibilització, i 23 cursos de formació. A més, s’han desenvolupat nombroses accions en el marc del Pacte valencià contra la violència de gènere i masclista, que ha complert el setembre de 2018, un any des que es va signar. A final de 2018, el grau d’execució de les mesures del pacte era del 76 %, amb 123 mesures executades i 100 en procés.

DONES VÍCTIMES MORTALS PER VIOLÈNCIA DE GÈNERE, 2018

Font: Delegació del Govern per a la Violència de Gènere del Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat. Imatge d’elpais.com

Quaranta-set dones han sigut assassinades en 2018 a Espanya per violència de gènere a les mans de les seues parelles o exparelles, dues a la Comunitat Valenciana. També tres menors, un xiquet andalús de nou anys i dues xiquetes de Castelló, de dos i sis anys, han sigut cruelment assassinats pels seus pares, com a conseqüència de la violència de gènere cap a les seues mares. Com a dada positiva, si és que es pot fer aquesta valoració per a aquests actes, 47 és el nombre anual de morts més baix des que es van començar a comptabilitzar. De 2003 a 2018, un total de 975 dones han sigut assassinades; d’aquestes, 124 a la Comunitat Valenciana, la tercera comunitat amb més casos, darrere d’Andalusia i Catalunya.

El Comité Econòmic i Social considera que els assassinats de dones són l'expressió més atrot de la violència de gènere. De totes les formes de violència de gènere, mereix una menció especial i la major de les repulses, per tractar-se de la més brutal i inacceptable de les seues manifestacions, la dels assassinats de dones en mans d'homes.

Per a aquesta institució la situació és alarmant. Per això s'insta l'Administració perquè es doten recursos i s'adopten mesures, polítiques i disposicions que garantisquen de manera eficaç la protecció de les dones i la prevenció, amb incidència en la formació i sensibilització de tota la societat, especialment de les persones professionals que hi hagen d'intervindre. Al mateix temps, caldria garantir una resposta de la Justícia adequada i eficient davant de la màxima gravetat d'aquests actes.

El Comité considera que és necessari garantir i assegurar la difusió d'informació del conjunt dels recursos i prestacions existents, prestant especial atenció a l'exercici de drets laborals, econòmics i prestacions de Seguretat Social que recull la Llei orgànica 1/2004 de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, a fi que es pugua fer un ús adequat d'aquests drets.

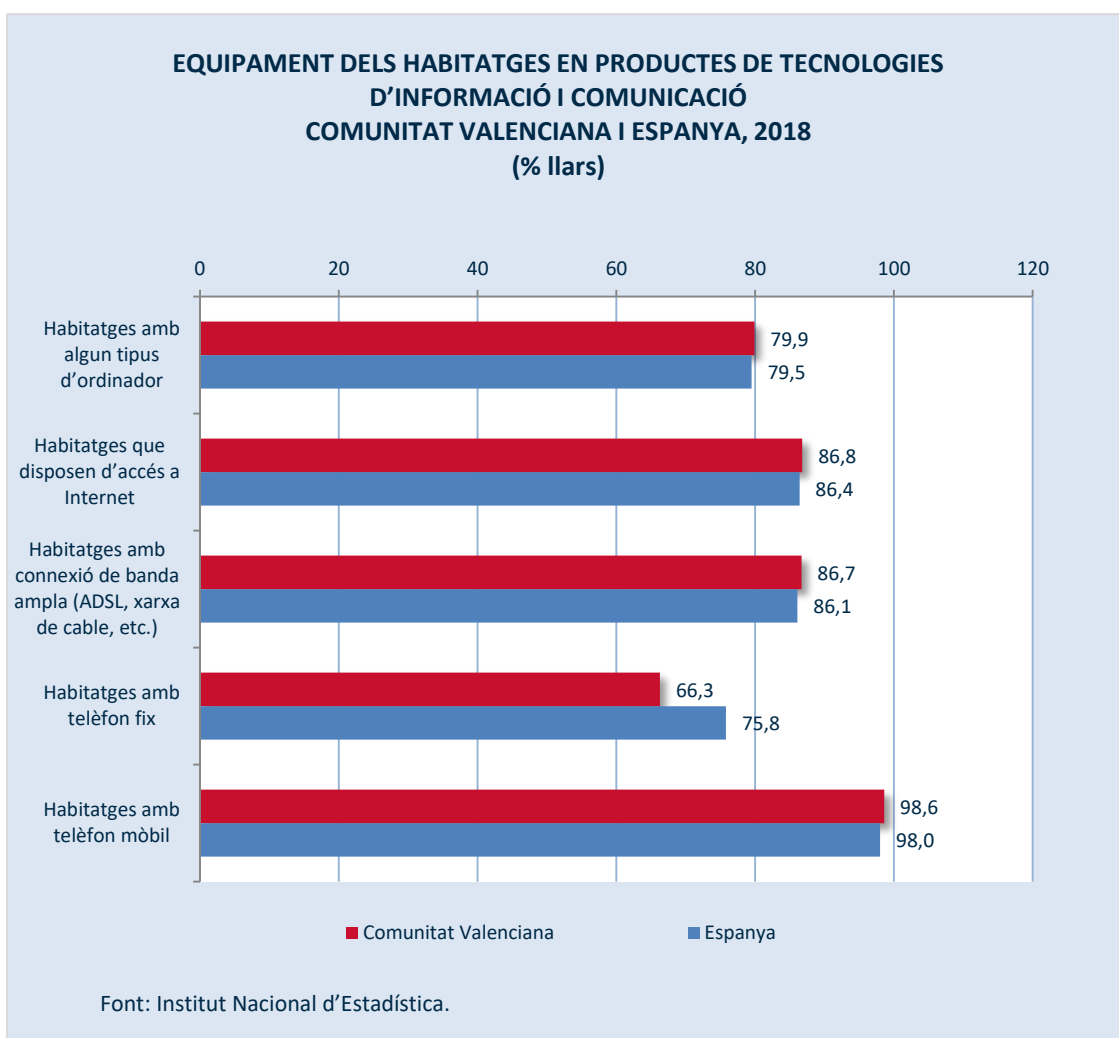
També considera que la inserció sociolaboral de les dones víctimes de violència de gènere és insuficient. Del 29 % de les dones que ha aconseguit un lloc de treball, únicament el 9 % ha sigut indefinit. El CES-CV entén que, per a aconseguir l'objectiu d'autonomia econòmica, laboral i personal d'aquestes dones, cal que s'incremente el nombre de contractes i el caràcter indefinit d'aquests.

Finalment, aquesta institució vol assenyalar la importància de la negociació col·lectiva com a instrument per a millorar i complementar la protecció dels drets laborals de les víctimes de violència de gènere.

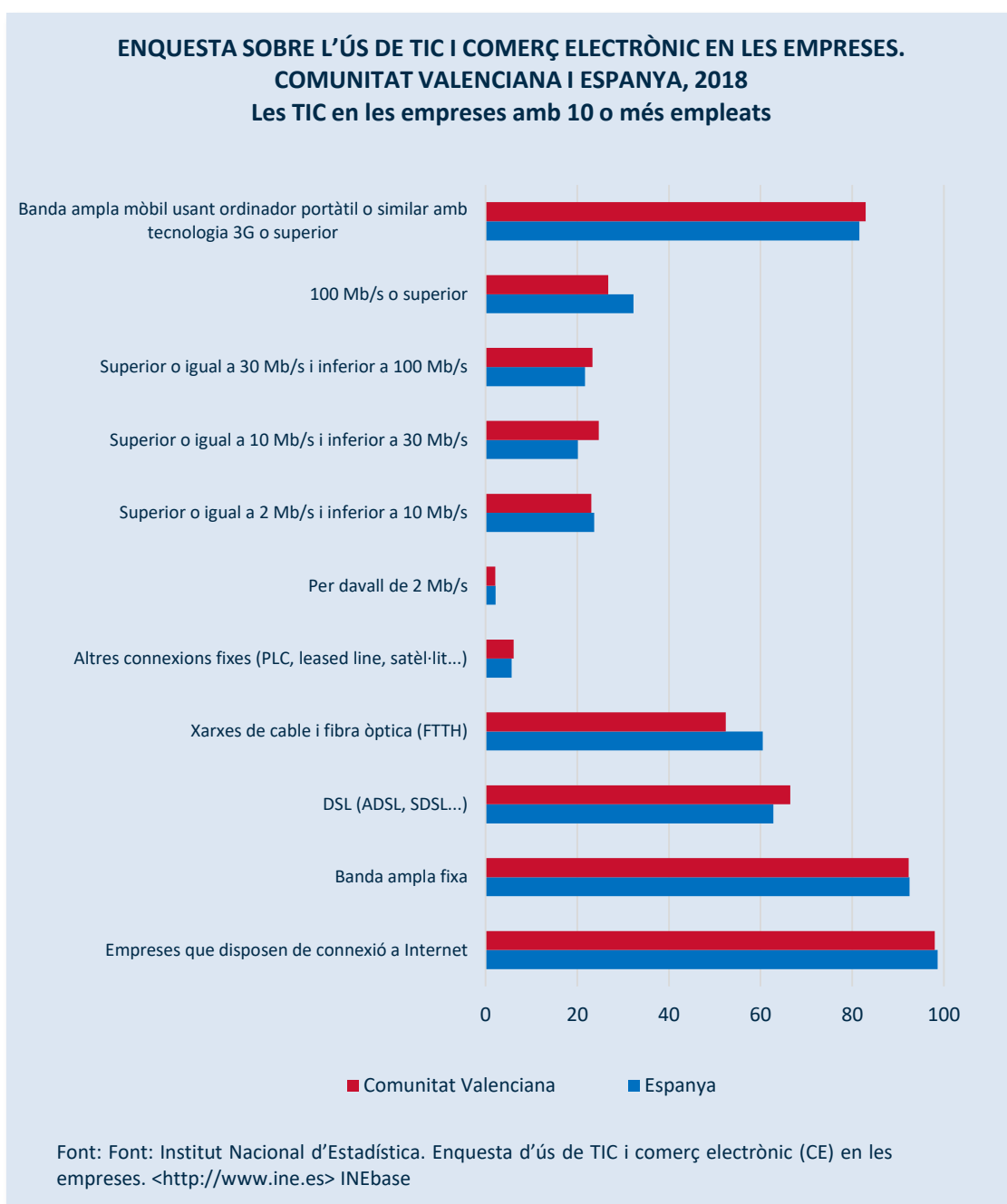
21. SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

En el capítol de la **societat de la informació**, es detallen les dades estadístiques de les tecnologies de la informació i la comunicació a les llars i a les empreses espanyoles, les dades de la societat de la informació en centres docents no universitaris i, finalment, l’avanç del Pla de transformació digital de la Generalitat per a l’any 2018.

La Comunitat Valenciana està per damunt de la mitjana nacional en quasi tots els indicadors d’equipament dels habitatges en productes de tecnologies d’informació i comunicació.

No obstant això, en relació amb els indicadors sobre l’ús de TIC en les empreses de 10 o més empleats, a la Comunitat Valenciana, estan o en la mitjana o per damunt de la mitjana d’Espanya.

Com a indicadors de la societat de la informació en els centres docents no universitaris en el curs 2016-2017, la Comunitat Valenciana està per darrere de la mitjana dels centres docents espanyols.

PRINCIPALS INDICADORS DE LES TIC EN ELS CENTRES EDUCATIUS NO UNIVERSITARIS

ESPANYA	TOTAL	CENTRES PÚBLICS			CENTRES PRIVATS
		Total	Centres E. Primària	Centres E. Secund. i FP	
Nre. mitjà d'alumnes per ordinador destinat a tasques d'ensenyament i aprenentatge	3,0	2,8	2,9	2,7	3,6
Nre. mitjà d'alumnes per ordinador destinat preferentment a la docència amb alumnes	3,6	3,3	3,5	3,2	4,2
Nre. mitjà d'alumnes per ordinador amb accés a Internet destinat preferentment a la docència amb alumnes	3,8	3,5	3,8	3,3	4,5
Nre. mitjà d'ordinadors per unitat/grup	6,4	6,6	5,9	7,3	5,9
Nre. mitjà de professors per ordinador destinat a tasques pròpies del professorat	1,9	1,8	2,0	1,7	2,1

COMUNITAT VALENCIANA	TOTAL	CENTRES PÚBLICS			CENTRES PRIVATS
		Total	Centres E. Primària	Centres E. Secund. i FP	
Nre. mitjà d'alumnes per ordinador destinat a tasques d'ensenyament i aprenentatge	4,3	4,0	4,0	4,0	5,2
Nre. mitjà d'alumnes per ordinador destinat preferentment a la docència amb alumnes	5,2	4,8	4,8	4,7	6,4
Nre. mitjà d'alumnes per ordinador amb accés a Internet destinat preferentment a la docència amb alumnes	4,4	4,0	4,1	4,0	5,2
Nre. mitjà d'ordinadors per unitat/grup	4,5	4,7	4,4	5,1	4,0
Nre. mitjà de professors per ordinador destinat a tasques pròpies del professorat	2,5	2,6	2,5	2,6	2,5

Font: Subdirecció General d'Estadística i Estudis. Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Finalment, pel que fa al seguiment de la implantació del **Pla de transformació digital de la Generalitat**, cal destacar que la presentació electrònica de sol·licituds ha crescut un 125 % en la Generalitat, la qual cosa suposa que 673.622 persones s'han estalviat desplaçar-se a una finestra des d'abril de 2018.

L'ús de la carpeta ciutadana, que des de gener de 2017 és accessible des de mòbils i tauletes tàctils, ha augmentat prop d'un 155 % en la Generalitat i permet consultar notificacions i participar en procediments. Respecte als pagaments en línia han augmentat més d'un 216 %, amb 74.943 pagaments realitzats i l'ús de la signatura electrònica ha passat d'una mitjana mensual d'unes 305.000 signatures a prop de 524.000.

Finalment, cal destacar que s'han centralitzat les plataformes de serveis telemàtics per a entitats locals que residien en les diputacions provincials. La plataforma

unificada s'ha instal·lat en els sistemes de la Generalitat, des dels quals s'ofereixen els serveis d'administració electrònica que els ajuntaments i les mancomunitats poden utilitzar i, també s'ha iniciat un procés d'evolució de la plataforma amb noves integracions.

Així mateix, es troba en elaboració un nou conveni marc de col·laboració per a la transformació digital de les administracions públiques valencianes, amb l'objectiu de definir una estratègia única i un full de ruta orientatiu.

En aquesta matèria el CES considera necessari continuar avançant en l'impuls de polítiques de foment i suport per a la implantació de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, així com en la formació en l'ús d'aquestes, davant dels reptes que la digitalització planteja a la societat valenciana.

ANNEX

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (ODS) DE L'AGENDA 2030 I LES RECOMANACIONS DEL CES-CV

El Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, com a membre de l'**Alt Consell Consultiu per al Desenvolupament de l'Agenda 2030** creat en 2018, col·labora en el seguiment de la implementació de les polítiques públiques de compliment de l'Agenda 2030 de desenvolupament sostenible establida a la Comunitat Valenciana.

Amb l'objectiu de procedir a una integració contínua dels objectius de desenvolupament sostenible en la memòria del CES-CV sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana, s'adjunta a aquest resum executiu un annex en el qual s'enumeren les recomanacions del Comitè relacionades amb aquests.

En aquest sentit, en el document es fa referència a la necessitat d'aprofundir en actuacions encaminades a promoure un creixement econòmic sostenible, a erradicar la pobresa, l'exclusió social i les desigualtats de gènere, a garantir el dret a un treball decent i segur, a un habitatge digne i sostenible, a una educació inclusiva i de qualitat, i a la protecció mediambiental.

ODS	Nº. PÀGINA DEL TEXT
1 Fi de la pobresa	63-80-81-82
2 Fam zero	11-81 y 82
3 Salut i benestar	24 y 25-26-55-71-72-76
4 Educació de qualitat	11-12-45-46-69-70-92
5 Igualtat de gènere	13-22-32-88-92
6 Aigua neta i sanejament	75
7 Energia assequible i no contaminant	12-75-76
8 Treball decent i creixement econòmic	4 y 5-6-11-12-13-16-21 y 22-22-32-33-38-39-47-52-54 y 55-55-81-88
9 Indústria, innovació i infraestructura	12-13-16-21 y 22-22-23-24-25-26-27-28-79-92
10 Reducció de les desigualtats	3-13-21 y 22-80-81-81 y 82-82
11 Ciutats i comunitats sostenibles	25-25 y 26-28-66-75
12 Producció i consum responsables	11-12-74-75-76
13 Acció pel clima	11-25
14 Vida submarina	12-92
15 Vida d'ecosistemes terrestres	11-63-74-74 y 75
16 Pau, justícia i institucions sòlides	20-88
17 Aliances per a aconseguir els objectius	3-13-14-92

Font: Elaboració pròpia.

